NATO, submarinele ruseşti şi schimbările climatice

ROMÂNIA
Newsweek®

ANUL 8 NUMĂRUL 177 PREȚ: 24,90 LEI 19.09 - 23.10.2025

GIMNASTICA ABUZURILOR

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

25177
5 948494 000029

Ce spune raportul care scoate la iveală hărţuirea, discriminarea şi umilirea la care sunt supuse sportivele chiar de către Federaţia Română de Gimnastică Ritmică. În cel mai recent caz, victime sunt surorile Drăgan, care au dublă cetățenie: română și americană.

Newsweek ROMÂNIA

Alătură-te și tu
celor peste
> 2.500.000
de cititori unici
care aleg
în fiecare lună
newsweek.ro

Cele mai relevante știri,
analize pertinente,
investigații incisive,
opinii echilibrate.

newsweekromania

Newsweek ROMÂNIA

19.09-23.10.2025 _ ANUL 8 _ NR.177

Apare lunar. Următoarea ediție va fi pe piață pe 24 octombrie 2025

SUMAR

Dosar

6 **Sport**
Gimnastica abuzurilor
11 OCTAVIAN MORARIU:
Sportivul trebuie să fie în centrul atenției
12 Poziția Federației Române de Gimnastică Ritmică

Cronica NATO

14 ION PETRESCU
După invadarea Ucrainei, Rusia vizează Finlanda?

Internațional

16 **China**
Noua lume a lui Xi Jinping
22 **Apărare**
Foc și gheață
28 Ochii din cer
32 **Spațiu**
Un pas uriaș pentru exploatarea minieră a Lunii
34 **Energie**
Ecologia în impas
38 **Cărți**
În timp ce Israelul dormea...
40 Interviu YAAKOV KATZ
44 „Nu există civili în Japonia"
46 Interviu M.G. SHEFTALL

Magazin

50 **Televiziune**
Apărând tradițiile
54 **Societate**
Saltul către control
58 **Sporturi auto**
Raiul pasionaților de mașini
58 **Salonul IAA Mobility München**
Industria auto europeană intră într-o nouă eră, forțată de chinezi și de „ceasul" UE

Calendar

64 Reunificarea Germaniei: Est cu Vest

Newsweek ROMÂNIA

Află cum te poți abona » P.65

REDACȚIA

DIRECTOR GENERAL _ Sabin Orcan

Redactor-șef _ Petre Bădică
Redactor-șef adjunct _ Mihai Duță

Senior-editori:
Valentin Bolocan, Florin Budescu, Valeria Cupă, Adina Mutăr, Stelian Negrea, Gabriel Peneș, Răzvan Scăești eanu

Reporteri: Catinca Doboș, Alexandru Pop, Daniel Toșa

Contributori: Remus Cernea, Alexandru Lăzescu, Ovidiu Nahoi, Ion Petrescu

Art director _ Cecilia Bălănescu

Corectură _ Monica Ady

FOTO

INQUAM PHOTO AGENCY shutterstock profimedia

EDITOR
SC News Internațional SA

Bd. Mărăști, nr. 65-67, Sector 1, București
(Pavilion G3, Complexul Romexpo, Intrarea B)
Telefoane:
0374.00.23.81; 0374.00.23.82
Email:
redactia@newsweek.ro
abonamente@newsweek.ro
publicitate@newsweek.ro

DIRECTOR COMERCIAL _ Carmen Dincă

PUBLICITATE _ carmen.dinca@newsweek.ro

EVENIMENTE _ Ioana Dumitru

OFFICE MANAGER _ Andrei Sabin Orcan

TIPAR:
IPG Infopress Group

ISSN 2601 - 5897

Newsweek este o marcă înregistrată a Newsweek LLC (SUA)

GAZA, PALESTINA

Distrugere

Clădirile din Fâșia Gaza sunt distruse aproape în totalitate. Palestinienii de acolo sunt lipsiți de adăpost, hrană și apă potabilă, se luptă să supraviețuiască în condiții de viață dificile

PROFIMEDIA IMAGES

BIBLIOTECA ALEPH

TORONTO - CANADA

Viteză

Momentul în care Lockheed Martin F-35 Lightning II depășește viteza sunetului. Puterea avionului de vânătoare creează un boom sonic, o dovadă vizuală și auditivă puternică a capacităților sale.

PROFIMEDIA IMAGES

KIEV UCRAINA

Reculegere

Tinerii cadeți țin un moment de reculegere pentru a comemora absolvenții uciși în războiul dintre Rusia și Ucraina, în prima zi de școală la un liceu din Kiev.

PROFIMEDIA IMAGES

KOGĂLNICEANU - ROMÂNIA

Întâlnire

Președintele României, Nicușor Dan, s-a întâlnit cu Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, la Baza Militară Mihail Kogălniceanu. Nicușor Dan a cerut ca hub-ul pentru securitate la Marea Neagră să fie în România și să fie operațional cât mai repede.

INQUAM PHOTOS / GEORGE CĂLIN

Gimnastica abuzurilor

Ce spune raportul care scoate la iveală hărțuirea, discriminarea și umilirea la care sunt supuse sportivele chiar de către Federația Română de Gimnastică Ritmică. În cel mai recent caz, victime sunt surorile Drăgan, care au dublă cetățenie: română și americană.

de
ANDREI VASILESCU

FOTO: INQUAM PHOTOS/CRISTI VESCAN

ANNALISE ȘI CHRISTINA DRĂGAN, gimnaste cu cetățenie româno-americană, au fost atacate public cu mesaje xenofobe chiar de către un membru al FRGR.

UN RAPORT AL ASOCIAȚIEI Române pentru Apărarea Drepturilor Sportivilor (ARADS) a scos la iveală declarații publice cu caracter xenofob împotriva unor sportive române cu dublă cetățenie. Atacurile vin chiar din partea unor membri ai Federației de Gimnastică Ritmică.

De această dată, atacul xenofob nu este îndreptat spre un lucrător străin, ci către sportive cu performanțe internaționale care au cetățenie dublă, română și americană.

Raportul ARADS documentează, printre altele, postările antrenoarei Cătălina Radu, membră a Comitetului Executiv al FRGR, care li s-a adresat în mod jignitor surorilor Annalise și Christina Drăgan – gimnaste cu cetățenie româno-americană – cu afirmații de tipul: „Mergeți în țara voastră de unde ați venit și erați nimeni" și „nu avem nevoie de asemenea specimene în rândul nostru":

- Afirmații xenofobe și discriminatorii: „Mergeți în țara voastră de unde ați venit și erați nimeni" (cu referire la surorile Drăgan care au și cetățenie americană);
- „Vă urăm «drum bun» unora de unde ați venit și celorlalte mergeți cu bine întrucât nu avem nevoie de asemenea specimene de oameni în rândul nostru!";
- Jigniri grave la adresa copiilor sportivi și a părinților acestora: „Sunt precum ploșnițele";
- „Banii și minciunile închipuite de ea și spuse prin gura unei mămici fără ocupație care tot scrie în numele ei doar aberații și frustrări";
- Un limbaj incompatibil cu statutul unui oficial sportiv, marcat de dispreț, ostilitate și instigare la ură. „Mergeți doamnelor cu odraslele voastre unde vedeți cu ochii".

Toate aceste afirmații au fost postate pe o rețea de socializare, într-un spațiu deschis, de către Irina Deleanu, președintă în funcție a FRGR, care nu a intervenit în niciun fel pentru a modera sau descuraja tonul violent și discriminator, ci a permis continuarea acestui dialog toxic pe o platformă legată direct de imaginea conducerii federației.

Fiind antrenor și membru al Comitetului Executiv al FRGR, Cătălina Radu are o responsabilitate etică sporită. Postarea publică atacă direct sportivi și părinți, ceea ce compromite imparțialitatea și credibilitatea instituțională.

Tonul este negativ și generalizator („nu ne lasă în pace și ele și cei din USA").

Construiește o opoziție „noi – românii" vs. „ei – cei din SUA". Reduce persoanele cu dublă cetățenie la un rol de „dușmani externi", ceea ce este discriminatoriu.

Nu este un atac direct pe criteriu etnic, dar sugerează că sportivii cu origini străine sau dublă cetățenie ar fi o problemă, „cei care nu ne lasă în pace".

Această formulare transmite îndoială față de Diaspora și față de cei care aleg să concureze pentru România având și altă cetățenie.

Postare Cătălina Radu la 24.06:

Catalina Radu
24 Jun ·

Mare adevăr!Trait de noi în zilele de azi la adresa ta! O mare nedreptate și multe minciuni bine gândite și scrise de o anume Florinela Piscupela ! Rușine lor celor care cred că pot călca pe urmele tale! Nici gând!Trebuie să se mai nască o dată! Și le mai trebuie ceva să fie din mama ta! Și cum nu se poate să ne lase în pace și ele și cei din UȘA

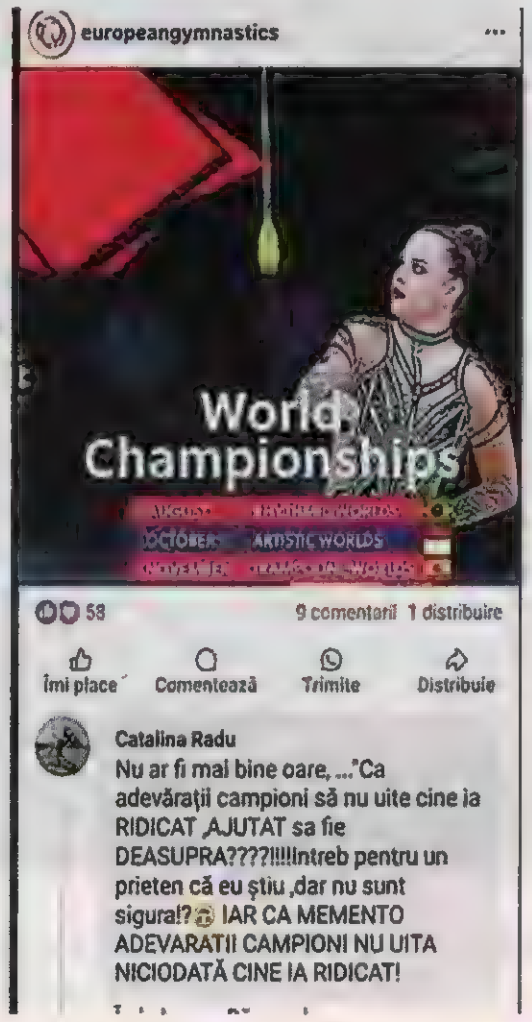

De asemenea, Teo Mateescu, o altă voce din comunitatea gimnasticii ritmice, a postat mesaje cu tentă naționalistă, de tipul „Tare România, putem și fără gimnaste cu dublă cetățenie, avem cu ce ne mândri", iar aceste poziții au fost distribuite și apreciate inclusiv de către președinta FRGR, Irina Deleanu, fără nicio moderare sau dezmințire oficială.

Raportul ARADS subliniază că aceste declarații creează un climat ostil și discriminatoriu în sportul românesc, contrar principiilor Cartei Olimpice, legislației naționale privind egalitatea de șanse și obligației federațiilor de a proteja sportivii, în special minorii, de orice formă de abuz sau hărțuire.

În același timp, organizația avertizează că tolerarea unor astfel de mesaje de către oficiali ai federației transmite un semnal periculos, legitimând discursul urii și stigmatizarea sportivilor care aleg să reprezinte România, indiferent de originea sau cetățenia lor.

Președintele Nicușor Dan a condamnat dur xenofobia

Președintele României, Nicușor Dan, a transmis recent un mesaj categoric împotriva oricărei forme de violență și instigare la ură, după agresiunea asupra unui livrator străin din București. „Condamn cu fermitate agresiunea asupra unui tânăr venit la muncă în București, care a fost lovit și umilit doar pentru că nu s-a născut aici. Asemenea fapte sunt intolerabile", a afirmat șeful statului pe platforma X, subliniind că astfel de acte, oricât de izolate ar părea, constituie un atac la adresa valorilor fundamentale ale societății.

Mesajul prezidențial capătă o relevanță deosebită în contextul recentelor acuzații aduse conducerii Federației Române de Gimnastică Ritmică (FRGR).

Reacția președintelui Nicușor Dan vine, așadar, ca un apel nu doar la protejarea persoanelor vulnerabile, ci și la responsabilitatea instituțiilor publice și sportive de a sancționa ferm orice formă de xenofobie sau instigare la ură. „Oricine trăiește și muncește aici merită protecție și tratament egal. Nu ura ne definește pe noi, românii, ci solidaritatea, ospitalitatea și toleranța", a subliniat șeful statului.

În contextul acuzațiilor grave care planează asupra conducerii FRGR, rămâne de văzut dacă autoritățile competente vor demara anchete pentru a clarifica situația și pentru a asigura un mediu sigur și incluziv pentru toți sportivii români, indiferent de naționalitate sau statut.

Federația s-a răzbunat pe sportivele care au avut curajul să vorbească

Raportul ARADS detaliază un tipar sistematic de hărțuire, discriminare și umilire publică a sportivelor care au avut curajul să vorbească despre abuzurile din gimnastica ritmică românească. Rezultatul? Patru dintre cele mai bune zece gimnaste ale României din 2024 au fost eliminate din loturile naționale, marginalizate sau forțate să-și continue cariera în alte țări, iar peste 20 de sportivi minori au fost afectați colateral, prin sabotarea antrenamentelor și blocarea participării la competiții.

Acțiunile de intimidare și excludere au venit după ce ARADS a sesizat în mod repetat autoritățile despre un ciclu al abuzurilor din gimnastica ritmică, care durează de peste patru cicluri olimpice, adică cel puțin 16 ani.

Mărturii video

Aceste sesizări au fost însoțite de mărturii video ale 7 foste și actuale sportive care au povestit experiențe traumatizante din perioada în care erau minore:

- „Ne făceau tâmpițele, prostuțele, idioate, cretine, cretinoide".
- „Am fost luată de coc și făcută titirez prin toată sala".
- „Atât de grasă ești că nu te poți ridica de jos".

FOTO: FACEBOOK / ARADS

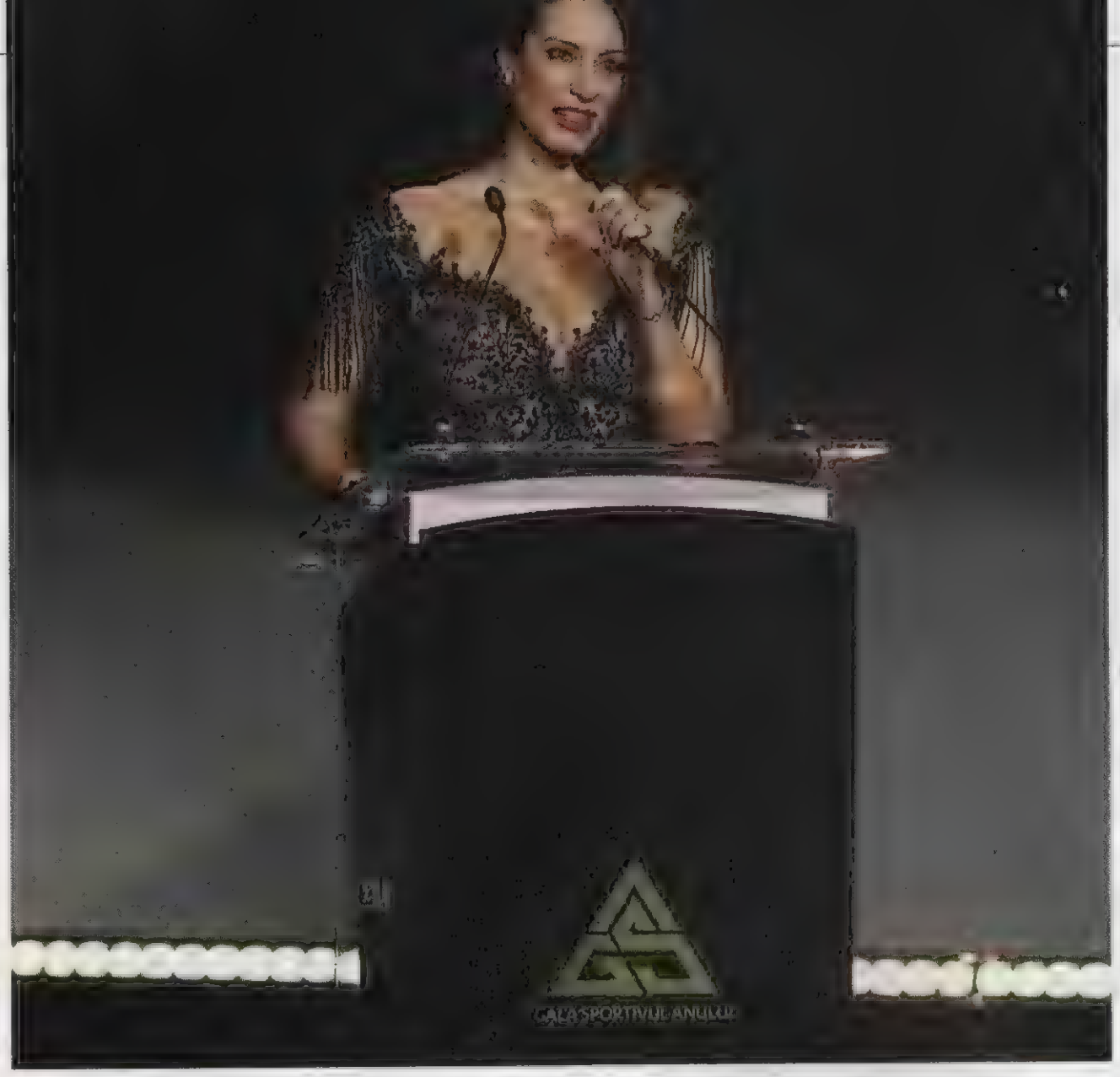

➤ „Trăiam cu sentimentul de frică şi manipulare".

➤ „Făcută grasă în fiecare zi, vacă. Eşti tâmpită, încordează-ţi genunchii, întinde-ţi picioarele".

➤ „Ţărancă proastă, ţărancă, ţărăncuţă... ciorbărească, săracă".

➤ „Tot aşa, în direcţia asta, pe mine m-a mai făcut odată Doamna Irina curvă şi aşa mi-a spus mie în sală când aveam 14 ani".

➤ „Am asistat la o bătaie cu bâtul în cap... şi îi spunea: trebuie să vezi panglica asta, ce ai fetiţă, nu o vezi".

➤ „Bătute, ciupite, jignite... venea subtil, să nu vadă cineva, şi ne spunea: «Eşti tâmpită, încordează-ţi genunchii, întinde-ţi picioarele»".

➤ „Pe o colegă, mică şi firavă, după ce o ridicau, o trânteau pe podea".

➤ „A fost momentul când o fată nu putea respira şi i s-a spus: «stai liniştită, dacă mori, nu răspund eu»".

➤ „Părinţii m-au întrebat ce am pe picioare; i-am mințit că m-am lovit cu obiectele".

➤ „Se ignora când ne curgea sânge din nas sau eram accidentate".

➤ „Am rămas cu traume psihice care puteau fi evitate".

➤ „Am început să fac gimnastică de frică, nu de plăcere".

➤ „Frica te face vulnerabil şi casabil. Nu mai ai încredere în antrenor".

➤ „Acum vorbesc pentru că astfel de practici încă se fac. Vrem să salvăm generaţiile următoare".

➤ „În alte ţări, există reguli clare împotriva abuzurilor; dacă nu se respectă, apar consecinţe".

➤ „Au fost cazuri unde antrenoarea a continuat doar asistată de altcineva, pentru a preveni abuzul".

➤ „Sportivul are nevoie de sprijin, nu de frică".

➤ „Vreau ca generaţia următoare să aibă parte de o carieră mai frumoasă, fără traume".

➤ „Dacă simt că ceva nu e ok, să spună, să nu ţină pentru ele".

Raportul subliniază că în loc să protejeze sportivele, conducerea FRGR a reacţionat prin retaliere, atacuri publice şi marginalizarea copiilor şi a antrenorilor care au vorbit despre aceste abuzuri.

Atacuri publice în emisiuni TV

Raportul subliniază că acţiunile de denigrare nu s-au limitat la postări pe reţelele sociale sau comentarii informale.

În emisiunea „Campion la microfon" difuzată de către TVR Sport, Irina Deleanu a atacat-o repetat în direct pe sportiva Christina Drăgan, multiplă campioană naţională, afirmând:

„Fetiţa asta nu confirmă nimic... a făcut contraperformanţă după contraperformanţă. Christina a prăbuşit obiectivul nostru...

Tu, când faci concursuri proaste pe bandă rulantă de la juniorat...

După ce a trecut la seniorat... iar nu a reuşit".

Acest moment, difuzat public, a fost perceput ca o umilire deliberată, dublată de excluderea sportivelor din lotul naţional, ceea ce ridică suspiciuni de represalii pentru faptul că cele două au vorbit despre abuzuri.

Lipsa de reacţie a autorităţilor

Un capitol distinct al raportului critică lipsa de reacţie a Agenţiei Naţionale pentru Sport (ANS) şi măsurilor limitate şi fără efect ale Comitetului Olimpic şi Sportiv Român (COSR).

În ciuda:

➤ multiplelor sesizări trimise de ARADS,

➤ petiţiilor semnate de părinţi,

➤ şi scrisorilor deschise publicate de familiile sportivilor,

nu au fost luate măsuri reale pentru oprirea abuzurilor sau protejarea minorilor.

Documentul arată că această inacţiune a permis ca discursul agresiv, excluderile şi hărţuirea să continue, iar sportivele să fie stigmatizate public, unele fiind obligate să părăsească ţara sau să abandoneze cariera sportivă.

Newsweek România a solicitat un punct de vedere şi Federaţiei Române de Gimnastică Ritmică.

Răspunsul FRGR, în paginile următoare.

FOTO INQUAM PHOTOS/SABIN CÎRSTOVEANU

Octavian Morariu: Sportivul trebuie să fie în centrul atenției

OCTAVIAN MORARIU, MEMBRU în Comitetul Executiv al Comitetului Internaţional Olimpic, a vorbit despre acest subiect la *Newsweek Report*.

„Am citit şi eu, au fost mai multe articole, din câte am văzut eu, pe această temă. Din capul locului trebuie să spun un lucru, şi anume că, în viziunea mişcării olimpice, în viziunea CIO, sportivul este în centrul atenţiei şi sportivul este cel pentru care trebuie lucrăm cu toţii. Aşa e firesc şi atunci, în mod sigur, trebuie să ne preocupe soarta lui şi, mai ales, sănătatea lui mentală.

Partea psihică este foarte, foarte importantă pentru un sportiv şi este cea care, de fapt, stă în spatele succesului, dincolo de pregătirea fizică.

Ori, în măsura în care toate aceste declaraţii, toate aceste fapte, sunt adevărate, toată această situaţie este de condamnat", a declarat Octavian Morariu la *Newsweek Report*.

Pregătirea antrenorilor, o problemă a sportului din România

El apreciază că principala problemă a sportului românesc este pregătirea antrenorilor.

„Aici avem clar de-a face cu nişte metode foarte învechite. Am fost şi eu sportiv de performanţă de anii '80. Ştiu că antrenamentul poate fi mai dur câteodată, dar nu în acest fel. Şi atunci e clar pentru mine că aceşti antrenori încearcă să compenseze lipsa lor de pregătire cu alte mijloace, care sunt cu adevărat reprobabile.

Sportivul aşteaptă de la antrenor foarte multă expertiză şi îl respectă pe antrenor pentru aceasta. Iar când antrenorul are expertiză, nu recurge la astfel de mijloace. Pentru mine e clar, totul pleacă pe fondul lipsei de pregătire la o foarte mare parte a antrenorilor din România.

Ce am citit este absolut reprobabil, niciunde în lume nu se poate accepta aşa ceva. Şi într-adevăr, dacă lucrurile stau chiar aşa, sigur e o traumă majoră pentru sportive, cu atât mai mult cu cât, din câte am înţeles, unele dintre ele sunt şi minore. E cu atât mai mai trist şi mai regretabil", a punctat Octavian Morariu.

Cine trebuie să ia măsuri

Cu toate că abuzurile au fost semnalate cu mai multe luni în urmă, autorităţile nu au luat până acum măsuri concrete pentru ca acestea să înceteze.

Octavian Morariu a arătat şi cine ar trebui să se implice:

„În primul rând trebuie începută o anchetă foarte serioasă la nivelul Federaţiei, Agenţiei Naţionale pentru Sport şi COSR. În măsura în care lucrurile stau mai rău, ar trebui să se implice şi alte organe competente din România".

Modul în care au comunicat public, prin intermediul reţelelor de socializare, reprezentanţii Federaţiei Române de Gimnastică Ritmică, a fost unul agresiv şi lipsit de etică profesională, după cum arată raportul ARADS.

„Modul de exprimare nu este cel mai potrivit. Lucurile astea se întâmplă în general în interior, nu în exterior. Vorbeam de sănătatea mentală şi psihică şi nu e cel mai potrivit lucru să declari în spaţiul public că un sportiv e aşa şi pe dincolo, în sensul negativ. Mai ales că am înţeles că sunt şi declaraţii de natură oarecum xenofobă şi nici acestea nu sunt în regulă.

Eu am jucat în Franţa şi sunt alţi colegi de-ai mei care au jucat în Franţa. Niciodată n-am auzit acolo, în Franţa, să ne spună cineva aşa ceva. Sunt lucruri care nu tebuie să fie afişate public, mai ales că vorbim şi despre fete tinere, sub 18 ani, care se formează. Acestea sunt traume extrem de marcante pentru aceşti copii.

Fac un apel ca, pe de o parte, această situaţie să înceteze, iar pe de altă parte să fie luate măsuri foarte serioase pentru ca să nu se mai repete", a mai spus Octavian Morariu.

video newsweek.ro

Poziția Federației Române de Gimnastică Ritmică

În contextul apariției articolelor de presă anterior citate, Federația Română de Gimnastică Ritmică face precizări privind următoarele aspecte:

A) Argumente în combaterea acuzațiilor de hărțuire, discriminare și umilire publică a sportivelor care au avut curajul să vorbească despre presupusele abuzurile din gimnastica ritmică românească.

Situația presupuselor abuzuri relatate prin materiale video publicate în luna ianuarie 2025 de către mai multe foste gimnaste și preluate ulterior de alte redacții media, a fost deja analizată și tranșată de către instituțiile competente. Așadar, nu considerăm necesară o reluare a subiectului. FRGR a tratat acuzațiile cu responsabilitate și a luat toate măsurile necesare în timp util.

Precizăm că gimnastele implicate au fost invitate oficial în repetate rânduri la audieri de către Comisia de Disciplină a FRGR, însă acestea nu s-au prezentat. Ulterior, cazul a fost analizat de Comisia de Etică, iar, în urma acestel proceduri, COSR a decis suspendarea antrenoarei Maria Gîrbă. Menționăm că, anterior acestei decizii, FRGR hotărâse deja, încă din luna iulie 2024, încheierea anticipată a colaborării cu antrenoarea Maria Gîrbă.

În aceste condiții, continuarea acestor demersuri publice, în ciuda faptului că situația a fost deja tranșată și măsurile necesare au fost luate, este inutilă și pare să aibă ca scop principal defăimarea FRGR și a președintei Irina Deleanu, nu bunăstarea reală a gimnastelor sau protejarea unui climat sănătos în gimnastica ritmică.

B) Argumente în combaterea acuzațiilor de xenofobie adresate sportivelor cu dublă cetățenie de la gimnastică ritmică din partea FRGR.

Acuzațiile privind xenofobia nu pot fi acceptate și nu corespund adevărului. În acest sens, vă aducem la cunoștință faptul că, prin virtutea atribuțiilor ce revin președintei Irina Deleanu, FRGR are relații excelente cu președinții celorlalte federații, inclusiv cu federația din Statele Unite, prin Președintele Caroline Hunt și cu federația din Israel.

Conducerea federației din Israel, respectiv doamnele Kineret Tzedef și Sarit Shenar sunt în contact permanent cu președinta FRGR, Irina Deleanu, pentru chestiuni legate de politică generală privind Federația Internațională de Gimnastică și European Gymnastics. În luna ianuarie a anului precedent, dl. Jacob Wischnia (Israel), membru în cadrul Consiliului Federației Internaționale de Gimnastică, a fost invitatul FRGR pentru o vizită în România, prilej cu care am fost primiți de conducerea COSR.

Totodată, excludem categoric orice acuzație de xenofobie, întrucât Irina Deleanu, președinta FRGR, menține o relație diplomatică solidă cu Federația Internațională de Gimnastică (FIG), materializată prin organizarea constantă de cursuri internaționale de schimb de experiență, competiții oficiale de gimnastică și diverse proiecte de colaborare menite să dezvolte gimnastica ritmică la nivel global.

C) Argumente în combaterea solicitării neîntemeiate a ARADS-EU de suspendare temporară a Irinei Deleanu din președinția FRGR pe durata anchetei.

Conform Statutului Federației Române de Gimnastică Ritmică, precum și Legii Educației Fizice și Sportului nr. 69/2000, nu există nicio prevedere care să permită suspendarea din funcție a unui președinte ales, în lipsa unei hotărâri definitive a unei autorități competente sau a unei sancțiuni disciplinare în urma unei anchete oficiale.

Potrivit art. 55 lit. e din Statutul FRGR, „Adunarea Generală are următoarele atribuții: alegerea și revocarea Comitetului Executiv", iar art. 56 alin. 3 din Statutul FRGR prevede faptul că „Comitetul Executiv se compune din 7 persoane, după cum urmează: - Președintele (...)".

Așadar, solicitarea ARADS-EU este neîntemeiată și lipsită de temei legal, întrucât președinta FRGR, Irina Deleanu, nu poate fi suspendată din funcție pe baza unor acuzații neprobate, neîntemeiate și fără fundament juridic.

Statutul FRGR și cadrul legislativ în vigoare impun respectarea unei proceduri clare și legale pentru orice măsură disciplinară sau de suspendare, care nu poate fi decisă "arbitrar sau în lipsa unor dovezi concrete".

Prin urmare, această încercare de suspendare a președintei, fără respectarea normelor legale în vigoare, reprezintă doar o campanie denigratoare ce contravine principiilor etice fundamentale ale sportului.

D) Pe de altă parte, vă aducem la cunoștință că atât FRGR, cât și dna. Deleanu sunt în prezent subiect pasiv al unei campanii publice de defăimare, care are ca scop schimbarea în mod prematur și nestatutar a actualei conduceri a FRGR.

La nivelul FRGR nu s-au înregistrat sesizări ale Asociației pentru Apărarea Drepturilor Sportivilor referitoare la posibile comportamente neadecvate din partea antrenorilor asupra sportivilor.

a) Este pentru prima dată în istoria gimnasticii românești când un posibil conflict de natură internă este adus în fața unui organism internațional – GEF (Gymnastics Etic Foundation), comisia de disciplină a federației internaționale – plângeri făcute despre presupuse discriminări pentru o altă cauză în curs de judecată la mai sus menționata instanță, fără niciun fel de legătură între acestea.

Prezenta campanie mediatică urmează un tipar injust și care ridică mari semne de întrebare sub aspectul veridicității afirmațiilor făcute în spațiul public, cu următoarele observații:

- Sportivele în cauză nu se plâng de niciun fel de abuz în perioada când sunt în activitate, dar după mulți ani, în mod simultan, declanșează o campanie de denigrare și acuzare a antrenorilor din gimnastica ritmică. Caracterul de campanie dirijată este ușor de sesizat pentru orice observator și cunoscător al lumii sportului de performanță;

- Multe dintre sportivele de top aflate în activitate sau retrase nu sunt de acord cu această campanie și cu afirmațiile făcute, venind cu recunoștință și respect în apărarea antrenorilor care le-au format și coordonat și în apărarea FRGR;

- Caracterul emoțional al campaniei este ușor de sesizat – abuzuri asupra unor minori, cu impact deosebit asupra percepției societății față de sportul de performanță.

Astfel, atragem atenția asupra faptului că, deși toate aceste afirmații vor fi analizate în detaliu și cu atenție la nivelul organelor statutare FRGR, nu excludem ipoteza ca acest demers mediatic să facă parte dintr-o serie de acțiuni inițiate în mod abuziv de către ARADS-EU și/sau de către simpatizanți ai acesteia, în contradictoriu cu FRGR și Președintele FRGR.

b) Afirmațiile făcute de fostele gimnaste, inclusiv de către foste membre ale Comitetului Execu-

tiv al FRGR, care menționează că „am fost luată de coc și făcută titirez prin toată sala" sau „atât de grasă ești că nu te poți ridica de jos", reflectă acuzații grave privind un presupus comportament abuziv al unor antrenori FRGR, comportament care nu este și nu va fi acceptat în cadrul FRGR.

Cu toate acestea, este esențial de subliniat că aceste fapte nu s-au petrecut în incinta Federației, iar FRGR condamnă ferm orice formă de abuz și promovează un cadru de respect și protecție pentru toate sportivele.

c) Pe de altă parte, este falsă și mincinoasă informația potrivit căreia dna. Irina Deleanu, președintele FRGR, a adus acuze „și injurii grave la adresa uneia dintre gimnastele Federației: «Doamna Irina m-a făcut curvă, aveam doar 14 ani», e una dintre afirmații. «E un abuz psihic asupra sportivilor, dar frica a modelat niște personaje», spune altcineva. «Le făceau târnpite, idioate, cretinoide»".

Astfel de afirmații nu doar că nu sunt susținute de nicio probă concretă, ci contravin în mod evident conduitei profesionale și etice demonstrate de doamna Deleanu de-a lungul întregii sale cariere în sportul românesc și internațional. Atribuirea unor asemenea expresii vulgare este extrem de gravă și inacceptabilă, mai ales în lipsa oricărui fundament probator. Reputația doamnei Irina Deleanu, consolidată prin ani de muncă, colaborări internaționale și implicare activă în educația sportivă a gimnastelor, este incompatibilă cu un astfel de comportament.

d) Pregătirea și participarea la competițiile oficiale ale celor două surori Drăgan s-a efectuat permanent în prezența tatălui sportivelor, deci orice fel de abuz (fizic și psihic) este exclus.

Menționăm că, pentru a le asigura un climat de siguranță și încredere, tatăl gimnastelor Drăgan, Lucian Drăgan, a fost prezent permanent la antrenamente, cantonamente, deplasări în străinătate, având și o licență de kinetoterapeut (obținută de la Federatia Internațională de Gimnastică), cu sprijinul FRGR, tocmai în scopul de a fi permanent lângă fiicele sale, gimnastele Annalise și Cristina Drăgan.

În acest sens, FRGR a susținut și a realizat acreditarea dlui. Drăgan în poziția de „medical", în rândul persoanelor din România acreditate FIG, pentru a participa cu o poziție oficială în toate competițiile de gimnastică ritmică sub egida acestui organism internațional - www.qymnastics.sport/site/medical/med-view.php. Astfel, părintele sportivelor a supravegheat activitatea sportivă și nu a formulat niciun fel de observații sau plângeri la nivelul conducerii FRGR.

e) Sunt false și defăimătoare afirmațiile redate prin articolele de presă publicate în sensul în care ar exista o practică de implementare a fricii în vederea obținerii de performanțe sportive, în condițiile în care există declarații video și fotografii publice prin care gimnastele elogiază și își arată recunoștința pentru antrenoarele acuzate prin interviul preluat de publicația *Newsweek*.

„Cultura fricii și a controlului" nu mai există demult în societatea noastră, în gimnastica ritmică, unde toată activitatea se desfășoară transparent, în prezența a numeroși martori și prin implementarea unui sistem de supraveghere permanentă video. În plus, amintim că participarea la activitatea de performanță este voluntară, neexistând constrângeri de niciun fel din partea conducerii FRGR.

Pe perioada a 22 de ani, FRGR nu a avut niciodată plângeri pe tema corupției, tratării abuzive a gimnastelor sau orice fel de plângeri legate de activitatea sportivă din cadrul FRGR.

f) În ultimii ani, gimnastica ritmică a avut mai multe realizări de performanță sportivă și organizațională, fiind cea mai prolifică perioadă din istoria ei.

g) Contrar celor afirmate, dar deocamdată neprobate, FRGR are un angajament ferm față de bunăstarea sportivilor și față de dezvoltarea acestora într-un mediu sănătos și într-un cadru profesional și etic. Orice comportament inadecvat este complet inacceptabil și contravine principiilor fundamentate ale activității FRGR.

Prin urmare, în contextul celui mai recent rezultat obținut în cadrul Campionatului Mondial de Senioare de la Rio de Janeiro 2025, considerăm că FRGR este subiectul unei puternice campanii de defăimare publică cu scop social-politic care nu respectă principiile etice și morale și nici legea, iar aspectele menționate în cuprinsul dreptului la replică au unicul obiectiv de a expune situația de fapt reală din cadrul FRGR, precizează FRGR într-un drept la replică trimis către *Newsweek România*.

Precizări *Newsweek România*

Pentru o corectă informare, *Newsweek România* a solicitat Federației Române de Gimnastică Ritmică precizări suplimentare.

1. Solicităm FRGR să ne clarifice dacă postările de pe Facebook de mai jos respectă Codul Etic al Federației Române de Gimnastică Ritmică și sunt o dovadă de respect reciproc, profesionalism, nediscriminare și pun în prim plan bunăstarea sportivului.

Considerați că declarații cum ar fi: „bani și minciunile închipuite de ea și spuse prin gura unei mămici fără ocupație", „mergeți doamnelor cu odraslele voastre unde vedeți cu ochii", „mergeți în țara de unde ați venit și unde erați nimeni", sunt conforme cu Codul Etic al FRGR?

2. FRGR afirmă în dreptul la replică : „Cultura fricii și a controlului nu mai există demult în societatea noastră, în gimnastica ritmică, unde toată activitatea se desfășoară transparent, în prezența a numeroși martori și prin implementarea unui sistem de supraveghere permanentă video".

Ținând cont de această afirmație, am solicitat FRGR să ne spună cum a fost posibil ca antrenoarea Maria Gîrbă să fie suspendată de către COSR pentru comportament violent la adresa sportivelor, cât timp a fost coordonatoarea lotului național de gimnastică ritmică, și cum de nu a aflat conducerea federației nimic despre comportamentul acestei antrenoare? Reamintim că antrenoarea Maria Gîrbă a fost suspendată pe viață după o anchetă a COSR care s-a sesizat în urma unui clip video în care antrenoarea brusca o sportivă. Sesizarea a fost făcută de ARADS, astfel încât este justificată temerea că astfel de practici ar mai fi avut loc în gimnastica ritmică.

3. De asemenea, în dreptul la replică trimis de FRGR se face referire la o afirmație care nu a fost preluată în articolul *Newsweek*: „Doamna Irina m-a făcut curvă, aveam doar 14 ani". În articolul *Newsweek* au fost preluate mai multe afirmații ale sportivelor, însă nu a fost pomenit nicăieri numele Irinei Deleanu, președinta FRGR.

4. În niciunul din articolele publicate, *Newsweek România* nu a făcut referire la lipsa performanțelor și nici la lipsa bunelor relații internaționale. Acuzația de xenofobie apare în raportul ARADS și se referă la mesajele explicite postate de oficiali ai FRGR pe rețelele sociale.

5. În privința afirmației că nu i s-a oferit posibilitatea de a se apăra față de acuzațiile aduse în raportul ARADS, precizăm că *Newsweek Romania* a cerut FRGR un punct de vedere încă din data de 3 septembrie 2025.

CRONICA NATO

După invadarea Ucrainei, Rusia vizează Finlanda?

col. (R) ION PETRESCU, contributor al *Newsweek România*

Rusia confirmă - indirect, prin drone „scăpate“ spre Polonia - că nu renunță la confruntarea cu NATO. Numai că nu vizează întreaga graniță de est a comunității euroatlantice, ci, cum se așteptau aliații, îndeosebi arealul baltic, nu cel al statelor riverane la Marea Neagră unde Turcia are un potențial militar mai mare decât acela al Poloniei - ajunsă totuși pe locul trei în NATO, ca forță militară reală, după cea americană și turcă.

În plus, statele baltice nu au capacitatea defensivei românești. Noroc că aliații sunt prezenți în statele limitrofe colosului militar rus. Colos militar, nu și economic.

Cât privește amenințarea nucleară, există și un revers al medaliei. Moscova poate fi aneantizată cu lovituri nucleare trase de pe submarinele militare britanice ancorate în apele Oceanului Atlantic, la nord de Scoția. Sau cu rachete nucleare franceze, amplasate pe submarinele Marinei Naționale a Franței. Statele Unite au desfășurat arme nucleare în bazele NATO din Europa de Vest încă din anii 1950, când tensiunile cu Uniunea Sovietică din timpul Războiului Rece creșteau. Armele au fost transferate pentru prima dată în Regatul Unit în 1954, iar mai târziu în Germania, Italia, Franța, Turcia, Olanda, Grecia și Belgia.

Prin urmare, Moscova poate fi lovită cu arme nucleare lansate din opt țări aliate din Europa - concomitent sau succesiv.

Zapad 2025

Polonia și-a închis granița cu Belarus la finalul primei decade a lunii septembrie, din cauza preocupărilor legate de securitate legate de exercițiile militare la scară largă conduse de Rusia. Și Lituania vecină a anunțat că va consolida securitatea de-a lungul frontierei sale cu Belarus și Rusia.

Exercițiile Zapad-2025 (care înseamnă „vest“ în rusă), programate să înceapă pe 12 septembrie în Belarus și vestul Rusiei, au amplificat alarma în statele membre NATO, Polonia, Lituania și Letonia.

Exercițiile, deși prezentate ca fiind defensive, au tensionat mult timp relațiile Minskului cu vecinii săi și, în 2021, au mascat pregătirile pentru invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022.

Manevrele ruso-belaruse, foarte agresive din perspectiva doctrinei militare, încep în Belarus, foarte aproape de granița cu Polonia.

„Prin urmare, din motive de securitate națională, vom închide granița cu Belarus, inclusiv trecerile de cale ferată, în legătură cu manevrele Zapad“, a spus premierul Donald Tusk. Lituania a precizat că va intensifica protecția frontierelor sale atât cu Belarus, cât și cu Rusia în timpul exercițiilor, pe care oficialii din Vilnius și Varșovia le consideră o amenințare directă la adresa stabilității regionale.

Se așteaptă ca exercițiile Zapad-2025 să implice până la 13.000 de soldați și să includă exerciții care simulează: 1. utilizarea potențială a armelor nucleare și 2. testarea rachetei hipersonice Oreshnik, cu rază medie de acțiune de fabricație rusească, potrivit ministrului Apărării din Belarus.

NATO a contestat numărul oficial de trupe al Moscovei, considerând - nota bene - că Rusia a împărțit manevrele mai ample în exerciții mai mici, pentru a evita regulile de transparență prevăzute în Documentul de la Viena. Polonia a închis deja majoritatea punctelor de trecere a frontierei cu Belarus, rămânând doar două în funcțiune. NATO organizează exerciții paralele ca răspuns. Exercițiile poloneze „Iron Defender-25“, lansate la începutul acestei luni, implică peste 30.000 de soldați polonezi și aliați - echivalentul a trei divizii - și 600 de echipamente militare.

Exercițiile Zapad, organizate la fiecare patru ani, au fost urmărite cu prudență în Europa timp de mai bine de un deceniu. În urmă cu patru ani, Moscova concentra, pentru acest exercițiu, 200.000 de militari. Dar războiul din Ucraina a scos din luptă 1.000.000 de combatanți ruși.

Kremlinul a pus ochii pe Finlanda

Vicepreședintele Consiliului de Securitate, Dmitri Medvedev, amenință că va anula acordul Moscovei cu Helsinki din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, acuzând Finlanda că devine un punct de pregătire al NATO pentru a ataca Rusia.

Într-un nou eseu -scris pentru agenția de știri de stat TASS, vicepreședintele Consiliului de Securitate-, Dmitri Medvedev, susține că Finlanda pune bazele unui posibil atac NATO împotriva Rusiei.

Citând „măsurile defensive“ ale Helsinki-ului și amprenta tot mai mare a NATO în apropierea frontierei de nord-vest a Rusiei, Medvedev susține că Finlanda repetă colaborarea sa deloc folositoare cu Germania nazistă din anii 1930 și 1940. Amenințări tipice viziunii imperialiste - termen corect! - a actualei conduceri a Federației Ruse, în contextul ostilității crescânde dintre entitatea statală rusă și vecinii săi din nord-vest.

În textul menționat, Medvedev afirmă că a vizitat recent granița Rusiei cu Finlanda și că a vorbit cu oficialii locali și a reflectat asupra „politicii nechibzuite pe care o urmează autoritățile finlandeze, care este în mod clar împotriva intereselor lor“.

În eseul său publicat de TASS, el inserează o listă lungă de nemulțumiri împotriva Finlandei, care datează din cel de-Al Doilea Război Mondial.

Astfel, el dă vina pe Helsinki pentru „viețile distruse și soarta zdrobită a milioane de cetățeni sovietici pașnici care nu au reușit să se evacueze din regiunile occidentale în interiorul țării“ atunci când Germania a început invazia.

Medvedev susține că tocmai cooperarea Finlandei cu NATO și SUA, precum și abandonarea anumitor angajamente de neutralitate militară, încalcă acordul fundamental care stă la baza ordinii postbelice dintre Moscova și Helsinki.

„Dacă nu există o componentă militar-politică a Tratatului (de pace de la Paris din 1947)“, avertizează Medvedev, „atunci nu există nicio bază pentru renunțarea noastră la abordarea «chestiunilor istorice» nerezolvate și niciun obstacol în calea ridicării problemei responsabilității morale a actualului guvern finlandez pentru acțiunile predecesorilor săi“.

Medvedev mai sugerează că Rusia ar putea solicita despăgubiri suplimentare de la Helsinki. Tupeu imperial... El constată că URSS a primit în cele din urmă 226,5 milioane de dolari (aproape 5 miliarde de dolari astăzi) de la Finlanda, în temeiul Tratatului de Pace de la Paris, dar Curtea Supremă a Kareliei a evaluat recent daunele legate de cel de-Al Doilea Război Mondial atribuite Finlandei și trupelor finlandeze la 20 de trilioane de ruble (aproape 242,5 miliarde de dolari).

„Avem tot dreptul legal să revendicăm acest lucru ipso jure“, scrie Medvedev, adăugând:

„Acest lucru este valabil mai ales pe fondul isteriei militariste anti-ruse tot mai accentuate din Finlanda, alimentată de zăngănitul săbiilor. Din [Finlanda], cu istoria sa de atrocități împotriva populațiilor slave și solul său naționalist fertil, o «anti-Rusie» agresivă a apărut chiar mai rapid decât în Ucraina. În loc de planurile anterioare de «finlandizare» a Ucrainei iubitoare de libertate, ceea ce s-a întâmplat a fost ucrainizarea Finlandei“.

În mod evident, comentariile lui Medvedev fac parte dintr-o strategie a Kremlinului. Anterior, în luna aprilie, secretarul Consiliului de Securitate, Serghei Șoigu, a declarat că țările europene intenționează să fie pregătite pentru războiul cu Rusia până în 2030.

Ministrul rus adjunct de Externe, Alexander Grushko, a afirmat că NATO și UE „se pregătesc activ pentru confruntarea armată“. În iunie, Medvedev a avertizat că Rusia trebuie „să răspundă pe deplin“ la „trădarea“ occidentală, chiar dacă asta înseamnă atacuri preventive.

Limbajul din eseul lui Medvedev pentru TASS este conform retoricii lui Vladimir Putin, cu doar câteva zile înainte ca Rusia să lanseze invazia sa la scară largă în Ucraina. Atunci Putin a susținut că Ucraina va servi drept „teren avansat de pregătire“ pentru atacuri împotriva Rusiei dacă s-ar alătura NATO.

Kremlinul continuă să prezinte războiul din Ucraina drept un „răspuns preventiv“ la agresiunea occidentală.

În iunie 2025, agenția media finlandeză Yle a relatat că imaginile din satelit au dezvăluit lucrări de construcție pentru extinderea prezenței militare a Rusiei în apropierea granței cu Finlanda.

Cu două luni mai devreme, *The Wall Street Journal* a relatat că Rusia își trimitea cele mai noi echipamente și numeroase trupe noi către bazele de-a lungul frontierei sale NATO, sugerând capacitatea sa „de a-și desfășura războiul terestru la scară largă în Ucraina, sporind simultan forțele și armamentul forțelor sale terestre de-a lungul frontierei cu Finlanda“.

Numai că în arealul baltic au sosit deja sute de militari spanioli, cu zeci de blindate ușoare, Germania are deja dislocată o puternică brigadă gata de luptă, iar americanii, practic, sunt omniprezenți - pe mare, pe uscat și în aer.

Noua lume a lui Xi Jinping

Demonstrații de forță. Armată consolidată. Aliați de conjunctură. Reinterpretarea istoriei. Totalitarism 2.0. Dar, mai ales, o tabără occidentală divizată. Iată ingredientele ridicării Chinei. – *Ovidiu Nahoi*

CHINA ȘI-A PROPUS – ȘI A REUȘIT – să intre pentru cel puțin o săptămână în prim-planul atenției lumii întregi. Și să lanseze semnale puternice către aliați și potențiali inamici. Bun venit, așadar, în noua lume a lui Xi Jinping și a prietenilor săi!

Două evenimente au dominat agenda: summitul Organizației de Cooperare Shanghai (SCO) de la Tianjin, și sărbătorirea a celei de-a 80-aniversări a capitulării Japoniei cu o paradă militară masivă, în Beijing.

„La optzeci de ani de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, lumea se confruntă din nou cu alegerea între război și pace", a declarat președintele Chinei, Xi Jinping. Printre invitații de onoare s-au numărat liderul rus Vladimir Putin, premierul indian Narendra Modi, liderul nord-coreean Kim Jong-un, președintele din Belarus Alexander Lukașenko.

Marcarea victoriei asupra Japoniei printr-o uriașă paradă militară a avut un puternic substrat politic. Beijingul vede preluarea suveranității asupra Taiwanului ca o continuare a ordinii din 1945. La data capitulării Japoniei, comuniștii lui Mao nu preluaseră puterea în capitala chineză, iar preluarea insulei pe care s-a refugiat „vechea Chină" și care își menține sistemul democratic, este văzută ca momentul final al încheierii unui ciclu istoric.

Propaganda chineză vrea să inducă o nouă interpretare a istoriei, în care conferă comuniștilor lui Mao meritele înfrângerii militarismului japonez, ocultând contribuția esențială a aliaților pe teatrul de război din Pacific sau bombardamentele atomice ale Statelor Unite.

Dar ce a vrut să transmită liderul chinez cu mesajul său despre pace sau război? Cel mai probabil, că lumea ar face mai bine să aleagă „pacea" în accepțiunea chinezească. Dacă nu, va avea război.

Așadar, un mesaj de diplomație și putere, pentru a arăta că ordinea globală nu se mai negociază doar în Occident.

A fost, bineînțeles, un mesaj adresat națiunilor cu care China se învecinează în Pacific: „nu aveți nicio șansă de a contesta extinderea influenței noastre". A fost și un puternic mesaj adresat Taiwanului și aliatului său american, că orice contestare a unei invazii asupra insulei va fi sortită eșecului.

Multe dintre armele care au defilat în Piața Tiananmen sunt sisteme „anti-acces", menite să împiedice marina și forțele aeriene ale Statelor Unite să utilizeze apele și spațiul aerian din jurul Taiwanului, în cazul în care Beijingul s-ar decide să invadeze insula.

Și a mai fost un avertisment generalizat la adresa Occidentului: nu mai sunteți puterea dominantă, China este aici și are aliați puternici.

Pivotarea Indiei și eșecul lui Trump

Beijingul se prezintă drept factorul stabilizator al Sudului Global și al acelei părți a lumii nealiniate la valorile democrației și statului de drept. Iar, din această perspectivă, prezența lui Narendra Modi a fost marea lovitură.

India este, în principiu, considerată pe scară largă drept o democrație („cea mai mare din lume", după numărul de potențiali alegători). Și aceasta, cu toată deriva naționalist-autoritaristă sub conducerea lui Modi.

Dar prezența lui Modi alături de Xi și Putin vine după ce Donald Trump a deteriorat relația Washingtonului cu New Delhi pentru o lungă perioadă.

Liderul de la Casa Albă a impus tarife unilaterale de 50%, drept pedeapsă pentru cumpărarea de către India a unor cantități uriașe de petrol rusesc, contribuind astfel la alimentarea mașinii de război a lui Putin.

Numai că gestul abrupt a lui Trump nu a fost de natură să aducă vreo schimbare în politica Indiei. Aceasta nu numai că a continuat să cumpere petrol rusesc, dar iat-o alături de China, rivalul strategic al Statelor Unite.

Mult timp Occidentul a văzut în India o contrapondere față de China, dar iată-l pe Narendra Modi trecând peste multiplele piedici și probleme în relația cu China și venind alături de Xi Jinping.

Mișcarea bruscă a lui Donald Trump a șocat India, care credea că poate sta la adăpost față de acțiunile impredictibile ale lui Donald Trump tocmai grație relației speciale dintre cei doi lideri.

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

XI JINPING
se prezintă drept liderul Sudului Global şi vrea să rescrie ordinea internaţională

În februarie, Modi a fost primit în Biroul Oval, iar întâlnirea a fost plină de amabilităţi.

Întoarcerea cu 180 de grade a lui Trump, departe de a-l „aduce la ordine" pe Narendra Modi, i-a zgândărit la culme orgoliul acestuia din urmă, care şi-a construit în timp imaginea de lider respectat în lume.

O alianţă de conjunctură

Dar cât de puternică este, până la urmă, alianţa din jurul Chinei?

China urmăreşte să conducă Sudul Global, promovând o ordine mondială multipolară în care influenţa Occidentului se reduce.

Beijingul şi-a crescut în ultimele decenii influenţa în diferite zone ale lumii, dar, la sfârşitul zilei, rezultatele rămân incerte. Promisiunile de dezvoltare prin intermediul investiţiilor chinezeşti şi proiectele de „centuri şi drumuri" din „noul Drum al Mătăsii au fost în mică parte îndeplinite.

În zonele din Asia, Africa şi Europa de Est în care şi-a întins influenţa, apar tot mai multe acuzaţii potrivit cărora China extrage rente prin intermediul unor contracte oneroase şi prea puţine mai sunt resursele care rămân pe loc.

State precum Sri Lanka sau Muntenegru au fost în situaţie de colaps din cauza datoriilor către China. Serbia este zguduită de proteste care au izbucnit după prăbuşirea unui acoperiş al gării din Novi Sad, în noiembrie, soldată cu moartea a 16 persoane.

Gara tocmai fusese renovată de o firmă chineză, în cadrul emblematicului proiect al liniei ferate Belgrad-Budapesta. Un proiect pe care cele două guverne iliberale au deciz să-l realizeze în parteneriat cu China.

Dar multe alte state au expuneri periculoase la datoriile chinezeşti, cum ar fi Pakistan, Djibouti, Etipoia, Laos, Republica Democratică Congo.

Într-un război prelungit, în care nu şi-a atins obiectivele strategice – impunerea unui guvern-marionetă la Kiev şi retragerea NATO pe aliniamentele din 1997 – Rusia este tot mai dependentă de ajutorul chinezesc.

Sancţiunile au izolat Kremlinul de principalele sale pieţe, iar China profită din plin. Acum, ea este cea care dictează

prețurile, termenii și obligă Moscova să semneze contracte care o transformă într-un furnizor captiv de materii prime.

Drept urmare, Rusia devine complet dependentă de voința Beijingului, în schimbul unui sprijin tehnologic pentru continuarea războiului.

Rusia are tot interesul de a se alinia Chinei în încercarea de a contesta influența SUA, dar propriile sale interese economice sunt grav afectate pe termen mediu și lung de această nouă dependență.

India menține un echilibru delicat, între intenția de a da o palmă administrației de la Casa Albă și problemele din relația cu China: rivalități economice și comerciale, diferende de frontieră care adesea se soldează cu confruntări armate.

Marii jucători ai SCO sunt uniți de aversiunea față de Occident și Statele Unite în special, dar nu au un set comun de valori în jurul cărora să clădească solidarități pe termen lung.

O armată întărită, dar netestată în luptă

Dar este armata Chinei o sperietoare globală? Arsenalul prezentat în Piața Tienanmen a fost impresionant. Resursele umane pe care Beijingul le poate antrena sunt, de asemenea, uriașe. Dar acest potențial nu a fost testat până acum în condiții de confruntare reală.

China a urmărit cu mare atenție aventura Rusiei în Ucraina și, cu siguranță, a tras concluziile necesare văzând dificultățile neașteptate cu care s-a confruntat ceea ce se considera a fi cea de-a doua armată a lumii.

În 2025, China se consideră a fi pe locul 3 în topul celor mai puternice forțe armate la nivel global, conform indicelui Global Firepower (GFP). China este clasată pe locul 3 din 145 de țări evaluate, cu un scor Power Index de 0,0788 (un scor mai mic indică o armată mai puternică).

China deține cea mai numeroasă armată din lume, cu aproximativ 2 milioane de militari activi.

Bugetul de apărare al Chinei pentru 2025 este estimat la aproximativ 240 de miliarde de dolari, ceea ce o face al doilea cel mai mare cheltuitor militar la nivel global. Totuși, se află la mare distanță de Statele Unite, care alocă peste 800 de miliarde de dolari programelor militare. În mod clar, China se află mult în urma NATO, din acest punct de vedere. Mai ales după ce aliații au decis

LIDERUL CHINEZ care a acumulat cea mai multă putere după Mao rescrie istoria celui de-Al Doilea Război Mondial și lansează avertismente la adresa Occidentului (sus). Aliații Chinei sunt uniți deocamdată de aversiunea față de Occident și mai cu seamă față de Statele Unite. Vladimir Putin s-a simțit încurajat să intensifice bombardamentele asupra Ucrainei după parada de la Beijing, într-o sfidare la adresa lui Donald Trump (jos). Armata chineză s-a consolidat vizibil, dar rămâne mult în urma Statelor Unite și a NATO (mijloc)

FOTO. PROFIMEDIA IMAGES

să-şi crească semnificativ bugetele de apărare.

Armata Populară de Eliberare (PLA) a Chinei a trecut însă în ultimii ani printr-o modernizare semnificativă, concentrându-se pe capacităţi de război de înaltă tehnologie, inclusiv arme hipersonice, sisteme de inteligenţă artificială şi tehnologie avansată de rachete. Rapoartele sugerează că 20% sau mai mult din bugetul militar este alocat cercetării şi dezvoltării. China deţine cea mai mare flotă din lume după numărul de nave, deşi capacitatea ei de acoperire globală rămâne sub semnul întrebării. Se estimează ar deţine peste 600 de focoase nucleare, ceea ce reprezintă o creştere semnificativă.

Chiar şi aşa, puterea sa nucleară rămâne de 8-9 ori în urma Rusiei sau a Statelor Unite şi depăşind-o doar cu puţin pe cea a Franţei şi Marii Britanii luate împreună (circa 540 de focoase). China îşi extinde şi îşi modernizează flota de avioane de vânătoare şi drone.

Strategia Chinei vizează cu precădere presiunea crescândă asupra Taiwanului, cu numeroase exerciţii în jurul insulei. De asemenea, este urmărită creşterea dominaţiei în Marea Chinei de Sud.

Răspunsul pe mai multe voci al Occidentului

Într-o reacţie rapidă la parada de la Beijing, preşedintele Donald Trump a acuzat China şi Rusia de complot împotriva Statelor Unite, împreună cu Coreea de Nord.

Cert este că Vladimir Putin pare să se fi simţit întărit de vizita în China. Rusia a lansat asupra Ucrainei cele mai puternice bombardamente de la începutul războiului, iar dictatorul de la Kremlin a pus sub semnul întrebării utilitatea unei întâlniri cu preşedintele ucrainean Volodimir Zelenski, pentru a pune capăt războiului. Pentru a reveni la scurt timp, punând o condiţie imposibilă pentru un eventual summit: ca acesta să aibă loc la Moscova.

La o zi după parada de la Beijing, „Coaliţia Voluntarilor" formată din peste 30 de ţări s-a întâlnit la Paris pentru a discuta viitoarele garanţii de securitate pentru Ucraina.

În calitate de gazdă, Emmanuel Macron a anunţat că 26 de state s-au angajat să furnizeze trupe. După conferinţă, la care unii lideri au participat prin legătură video, a avut loc o convorbire telefonică de grup cu preşedintele SUA, Donald Trump. A fost primul răspuns occidental la provocarea chineză şi la puseul violent al Rusiei. Dar implicarea Americii în efortul de menţinere a păcii în Ucraina, după eventualul armistiţiu, rămâne sub semnul întrebării.

Secretarul general al NATO a fluturat un avertisment sumbru la adresa lui Donald Trump.

El a descries invazia rusească drept „cel mai evident exemplu" de amenințări de securitate și a avertizat și că provocarea nu se va opri, chiar în cazul încetării ostilităților în Ucraina.

Secretarul general al NATO a afirmat că China, Iranul și Coreea de Nord pot reprezenta o provocare comună și i-a pus în față lui Donald Trump posibilitatea ca Rusia să atace Europa în timp ce China se va îndrepta împotriva Taiwanului. Un scenariu la care Occidentul nu pare a avea un răspuns coerent în momentul de față.

Diviziunile în tabăra occidentală sunt evidente.

Din Europa se aud critici severe la adresa lui Donald Trump, care și-a provocat aliații cu un război al taxelor vamale, în timp ce a cultivat ambiguități în relațiile cu Rusia și chiar China.

Rezultatele? China a rezistat tarifelor impuse de către Statele Unite în timp ce Vladimir Putin nu a dat niciun semn că este pregătit să înceteze luptele, în ciuda întâlnirii din Alaska.

Trump tocmai și-a amenințat partenerii europeni cu noi sancțiuni comerciale din cauza reglementărilor în domeniul tehnologic, iar Bruxelles a răspuns cu o amendă de 2,9 miliarde de euro pentru motorul de căutare Google.

Potrivit rapoartelor din presa internațională, Statele Unite încep reducerea treptată a asistenței militare destinate țărilor din imediata vecinătate a Rusiei. Statele Baltice vor fi cele mai afectate. De asemenea, potrivit rapoartelor de presă, Washingtonul și-a informat aliații europeni că se retrage din efortul comun de combatere a propagandei Rusiei și Chinei. Structura, înființată de președintele Biden, a fost desființată de noua administrație, ceea ce a făcut ca voci de pe continentul european să compare aceasta cu o retragere militară a Statelor Unite.

În același timp, administrația SUA tocmai și-a compromis relațiile cu Coreea de Sud, un alt stat cheie în stăvilirea expansiunii chineze.

Un număr de 300 de angajați coreeni ai unei fabrici Hyunday din Statele unite au fost reținuți și încătușați de autoritățile de imigrare. Departe de a fi migranți veniți să muncească la negru, coreenii erau angajați calificați, aduși cu toate formele legale de către o mare companie. Toți cei 300 au fost repatriați prin eforturile statului coreean, dar gestul a înveninat relațiile dintre Washington și Seul.

Într-una din numeroasele sale volte și reveniri, Donald Trump a amenințat din nou Rusia cu sancțiuni, în urma bombardamentelor masive care au lovit reprezentanța UE de la Kiev și apoi sediul guvernului Ucrainei.

Trump ar vrea să acționeze pârghia petrolieră. Țările OPEC+ au fost de acord să crească producția, ceea ce ar trebui să preseze în direcția scăderii prețului. Rusia ar urma să fie astfel privată de venituri importante pentru alimentarea mașinii de război și pusă în fața perspectivei colapsului economic. Nu numai India, ci și alți aliați ai Chinei ar putea fi supuși sancțiunilor.

Trump le-a cerut europenilor să renunțe, la rândul lor, la schemele sofisticate de achiziționare a petrolului rusesc însă, în cadrul convorbirii care a încheiat reuniunea „Coaliției Voluntarilor", elefanții din camera au fost tocmai suporterii vocali ai lui Trump de pe Vechiul Continent: Ungaria și Slovacia.

Deloc întâmplător, cele două țări au fost reprezentate oficial la parada de la Beijing, prin ministrul de Externe Péter Szijjártó, respectiv premierul Robert Fico.

Acesta din urmă a acceptat însă o întâlnire fulger cu președintele Zelenski, în orașul ucrainean de frontieră Ujgorod, la scurt timp după parada lui Xi Jinping. Fico a promis că va susține aderarea Ucrainei la UE. Probabil, gestul lui Fico este o urmare a convorbirii liderilor UE cu Donald Trump. Budapesta, însă, se ține tare.

ALIAȚII din „Coaliția Voluntarilor" au transmis, la Paris, un nou mesaj de sprijin pentru Ucraina, imediat după parada militară de la Beijing, și au pus bazele viitoarei forțe de garantare a păcii (sus). Întâlnirea din 15 august din Alaska nu a adus nicio perspectivă palpabilă pentru pace. De atunci, Donald Trump a continuat să pună presiune pe aliații Americii. China profită.

Și tocmai acest peisaj fragmentat al Occidentului favorizează poziția Chinei. Cu o Americă imprevizibilă și gata să-și lovească aliații, Xi Jinping nu are prea multe de făcut în afară de a aștepta ca fructele coapte să-i cadă în coș.

Donald Trump poate acum să vadă adevărul în față: tentativa sa de a se înțelege personal cu Vladimir Putin și Xi Jinping a eșuat. În același timp, nu poate acționa în forță împotriva Rusiei, de teamă că o va arunca definitiv în brațele Chinei. El încă mai speră că va sparge alianța din jurul lui Xi.

Prețul plătit pentru această lecție amară primită de Donald Trump este unul uriaș: ridicarea umbrei tot mai amenințătoare a Chinei - cu sistemele ei de supraveghere, cu secțiile de poliție clandestine care deocamdată îi vânează pe disidenții chinezi, dar, mai târziu, poate, și pe cei localnici, cu internet sub control, cu credite sociale și un sistem totalitar 2.0 din care nimeni n-are șanse de scăpare.

Dar este China de neoprit, așa cum a spus președintele Xi Jinping?

În plan militar, China a făcut progrese remarcabile, dar este departe de statutul de superputere.

„Occidentul colectiv" este încă mult mai puternic. Economia Chinei este cu puțin mai mică decât cea a Uniunii Europene, potrivit datelor Băncii Mondiale. În cele din urmă, cheia se află tot în tabăra occidentală. Cu o condiție: să dea dovadă de unitate și coerență în acțiune. N

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

URMĂRIREA DE CĂTRE NATO A SUBMARINELOR RUSEȘTI
ÎN ARCTICA ESTE AFECTATĂ DE SCHIMBĂRILE CLIMATICE

FOCSIC

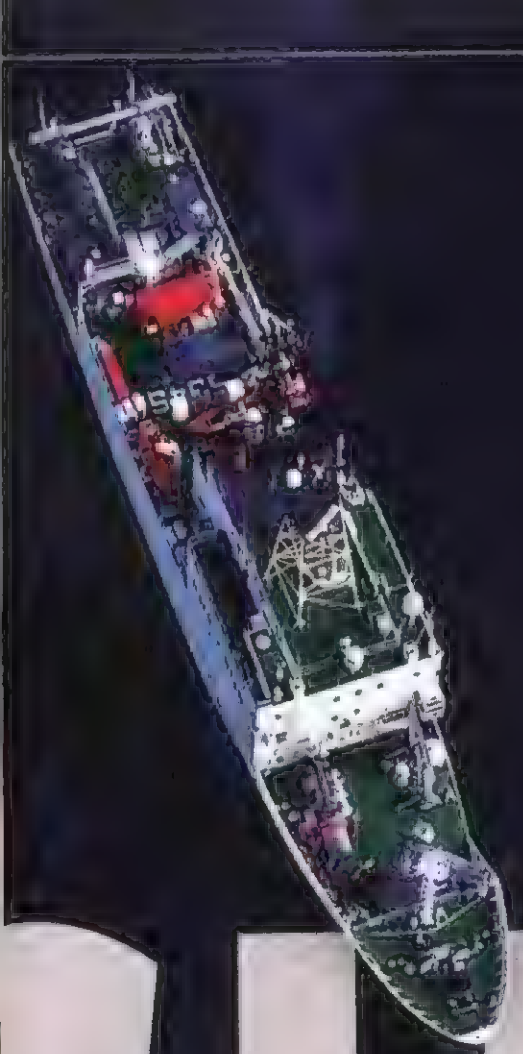

CHEATĂ

DE **Ellie Cook**

FOTOGRAFII DE **CLÉMENT GARGOULLAUD**

FOTO: KRAKEN FILMS

ÎN ADÂNCUL ARCTICII, LA BORDUL singurei nave de cercetare a NATO, bare verzi de date se mișcă pe ecrane în timp ce computerele zumzăie, zgomotul crescând ocazional în intensitate.

Pentru ochiul neantrenat, toate acestea nu înseamnă mare lucru. Dar, pentru singura unitate științifică a NATO de la bordul navei NRV Alliance, este o privire asupra modului în care schimbările rapide din Arctica ar putea obliga alianța să schimbe modul în care detectează obiectele – și amenințările – care se ascund sub valuri.

Una dintre aceste amenințări, și una despre care se știe că e greu de detectat, este reprezentată de submarinele rusești. Schimbările climatice fac ca sarcina de a le găsi să fie și mai dificilă.

Pe măsură ce planeta se încălzește, apa dulce se infiltrează în Oceanul Arctic, iar gheața marină și permafrostul se topesc, în timp ce apele mai calde din Atlantic se scurg din sud.

„În timp ce în trecut am fi considerat Oceanul Arctic un deșert înghețat, acum este considerat din ce în ce mai mult ca o apă deschisă în anumite perioade ale sezonului estival", a declarat pentru *Newsweek* Klaus Dodds, profesor la Royal Holloway, Universitatea din Londra. „Este un ocean care suferă literalmente o schimbare de stare".

Această schimbare de temperatură și salinitate – sau niveluri de sare – are o influență puternică asupra modului în care sunetul se propagă în apă. Dar cunoașterea modului în care acesta se propagă sub valuri este esențială pentru detectarea amenințărilor pe care alianța altfel nu le-ar putea recunoaște.

„Când vorbim despre detectarea, urmărirea și identificarea submarinelor, este ceva pentru care poți construi toată tehnologia pe care o dorești", a declarat pentru *Newsweek* Gaultier Real, șeful echipei de cercetători ai expediției. Dar, „dacă nu cunoști mediul în care o implementezi, în care o utilizezi, îți scapă ceva".

FOTO: CLÉMENT GARGOULLAUD - KRAKEN FILMS [2]

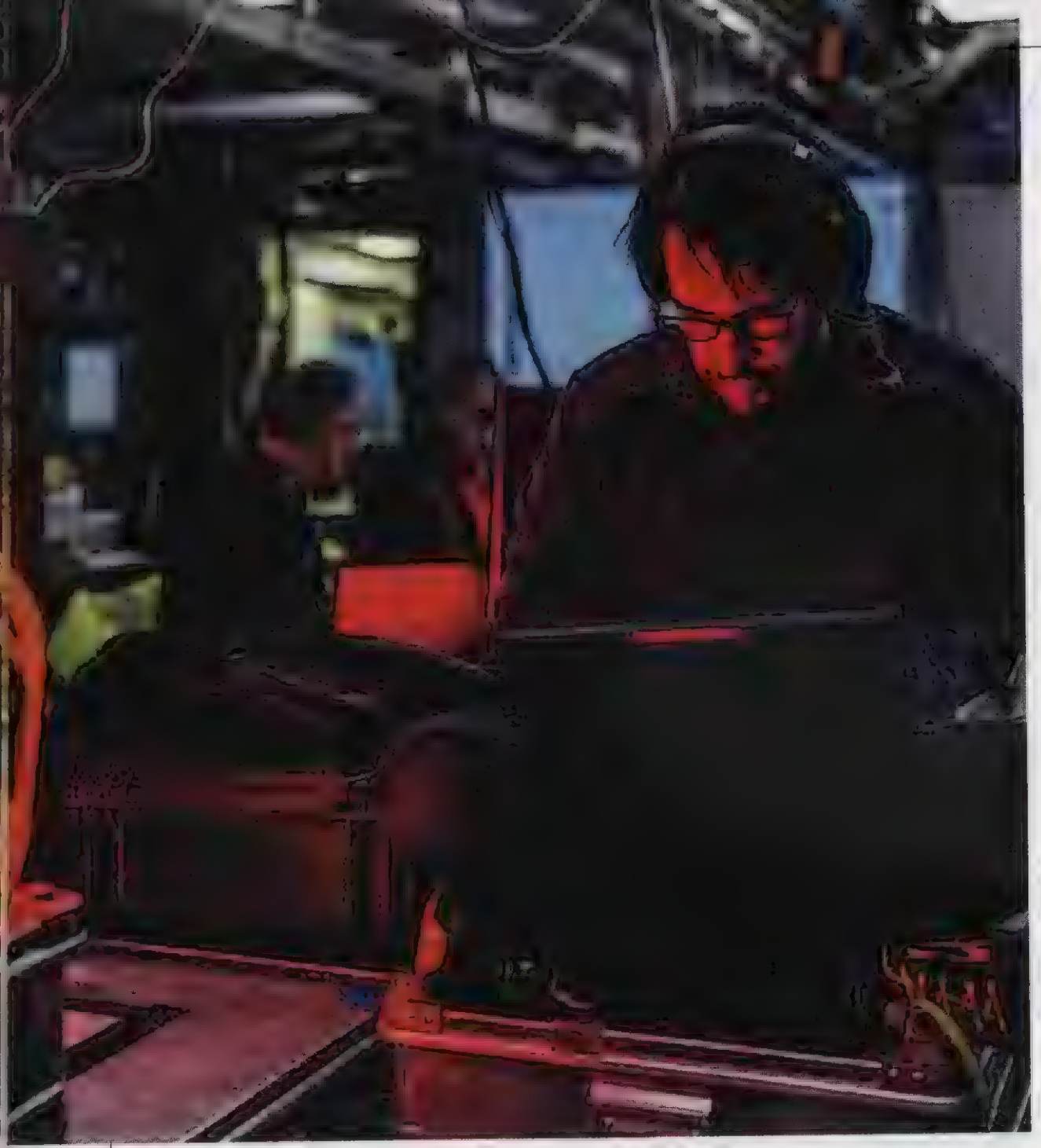

bordul navei NRV Alliance din oraşul Tromsø, din nordul Norvegiei, la începutul lunii iulie, îndreptându-se spre nord, către Svalbard şi în jurul Mării Groenlandei.

Au fost necesare multe luni de muncă pentru a analiza unde se va afla gheaţa arctică, extragând date de la sateliţi, drone echipate cu camere şi un radar experimental pentru a identifica cele mai bune locuri pentru a lansa balize. Fiecare dintre aceste balize este echipată cu hidrofoane – microfoane care înregistrează sunete sub apă – pentru a capta semnalele acustice emise de nava NATO. Oamenii de ştiinţă ştiu astfel ce semnale să urmărească pe înregistrări după ce acestea se reflectau de gheaţă.

O barcă mai mică se desprinde, aruncând balizele la câteva mile distanţă de nava principală. Acestea plutesc în derivă ore sau zile întregi înainte ca oamenii de ştiinţă să se întoarcă în căutarea echipamentului lor, sperând că hidrofoanele şi datele lor au plutit în apropiere şi că sunt intacte.

Semnalele trimise de nava NATO sunt însă de mică putere – şi asta în mod deliberat. Unul dintre motive este protejarea faunei sălbatice, dar un altul, a spus Real, este că obiectele stealth ar păstra un profil cât mai discret posibil. „Atât din punct de vedere ştiinţi-

„DACĂ NU CUNOŞTI MEDIUL ÎN CARE ÎL FOLOSEŞTI, ÎN CARE ÎL OPEREZI, ÎŢI SCAPĂ CEVA“

MISIUNE ÎN ARCTICA
Un grup de oameni de ştiinţă NATO a plecat la bordul navei NRV Alliance (stânga) la începutul lunii iulie pentru a colecta date care îi vor ajuta să înţeleagă cum se propagă sunetul din orice sursă în apele arctice

Imaginea mediului înconjurător recunoscută de NATO pentru 2025

Regiunea este formată din Oceanul Arctic – o mare parte din acesta fiind acoperit de gheaţă – şi o serie de mări care sunt, în general, lipsite de gheaţă şi mult mai uşor de navigat pentru nave, cum ar fi Marea Barents, la nord de Norvegia şi vestul Rusiei, sau zonele cele mai nordice ale Atlanticului. Toate aceste ape ocupă un loc important pe listele de priorităţi strategice ale celor opt state cu teritoriu arctic şi, din ce în ce mai mult, ale naţiunilor mai îndepărtate.

Moscova controlează aproximativ 50% din coastele arctice. Celelalte şapte state cu teritoriu în Cercul Polar Arctic includ Canada, SUA şi Norvegia, toate fiind membre NATO. Alianţa, deşi este atentă la Oceanul Arctic, este de obicei mai preocupată de ceea ce face Rusia – şi, din ce în ce mai mult, China – în apele fără gheaţă ale mărilor puţin mai sudice. Acesta este motivul pentru care oamenii de ştiinţă ai NATO au plecat la fic, cât şi din punct de vedere al apărării, acesta este un proiect pe care îl considerăm extrem de important“, a spus Real. „Faptul că acum aceasta este o zonă a lumii în care totul se schimbă atât de repede o face un teren de joacă fantastic pentru ştiinţă, dar şi o zonă de o importanţă strategică enormă“.

Datele din experimente pot fi puse cap la cap pentru a crea un model al modului în care sunetul din orice sursă se propagă în apele arctice, identificând în esenţă sunetele emise de diferite obiecte. Armata NATO poate apoi utiliza acest model pentru a urmări submarinele ruseşti, precum şi pentru a avea o idee mai bună despre cum să-şi ascundă propriile submarine de supravegherea Moscovei.

„Lucrăm pentru siguranţa şi securitatea naţiunilor din alianţă, iar ceea ce le oferim este capacitatea noastră de cercetare şi modul în care aceasta poate fi transpusă în scenarii operaţionale“, a spus Real. „Prin experimentul pe care îl realizăm, putem verifica dacă

modelele și modul de funcționare al sonarelor sunt încă eficiente".

„Probabil că nu sunt", a adăugat el. „Asta înseamnă că trebuie să adaptăm instrumentele de care dispunem".

Submarinele Rusiei

În timpul Războiului Rece, a existat un „interes enorm" pentru cercetările care se concentrau asupra gheții marine și asupra modului în care aceasta putea estompa vizibilitatea obiectelor ascunse, cum ar fi submarinele, a explicat Dodds. De asemenea, s-a acordat mult timp atenție modului în care salinitatea poate influența acustica, a adăugat el.

Același lucru este valabil și astăzi. NATO dispune de multiple modalități de urmărire a submarinelor lui Vladimir Putin, de la utilizarea propriilor submarine, până la zborul cu avioane concepute pentru vânarea navelor în ape adânci. Există, de asemenea, cabluri care sunt întinse de-a lungul fundului oceanului și senzori care pot asculta ceea ce trece în apropiere.

Dar există un numitor comun. „Aș spune că tot ceea ce facem", a declarat pentru *Newsweek* generalul în retragere al Forțelor Aeriene ale SUA, Glen VanHerck, „ar fi de natură acustică". Până de curând, VanHerck a ocupat funcția de comandant al Comandamentului Nord al SUA și al Comandamentului Apărării Aerospațiale Nord-Americane, sau NORAD. Comandamentul comun american și canadian supraveghează operațiunile arctice ale ambelor state.

Țările NATO pot utiliza – și utilizează – și alte tipuri de echipamente, cum ar fi detectoare de anomalii magnetice, senzori infraroșii sau radare, a declarat Sidharth Kaushal, cercetător senior la influentul think tank britanic Royal United Services Institute. Dar „senzorii acustici sunt de departe cea mai eficientă metodă de detectare a submarinelor".

„Este extrem de important ca țările NATO să poată ști unde se află submarinele rusești", a declarat Katarzyna Zysk, profesor de relații internaționale și istorie contemporană la Institutul Norvegian pentru Studii de Apărare, strâns legat de forțele armate norvegiene.

Moscova a fost întotdeauna dornică să scape de supravegherea NATO, a declarat Zysk pentru *Newsweek*. Pentru Rusia, a-și ascunde submarinele de ochii NATO este un joc familiar – și unul pe care știe să-l joace bine.

„Aș spera, sau mi-aș dori, să pot spune că urmărim întotdeauna submarinele rusești", a declarat pentru *Newsweek* generalul-maior Gjert Lage Dyndal, comandantul adjunct al Cartierului General Comun Norvegian, vorbind din orașul Bodø, la sud-vest de Tromsø. „Dar, desigur, nu este cazul".

„Submarinele rusești sunt destul de performante, destul de silențioase, și reprezintă o provocare pentru țările occidentale în ceea ce privește urmărirea lor la nivel global, dar și în Arctica", a spus VanHerck. „Uneori, nu sunt la fel de dificil de urmărit ca atunci când intră

DE-A V-AȚI ASCUNSELEA
Țările NATO trebuie să fie capabile să detecteze submarinele rusești (dreapta sus), a spus Zysk, întrucât Putin (dreapta) dorește să le țină ascunse de alianță

„SUBMARINELE RUSEȘTI SUNT DESTUL DE PERFORMANTE, DESTUL DE SILENȚIOASE, ȘI REPREZINTĂ O PROVOCARE PENTRU NAȚIUNILE OCCIDENTALE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE URMĂRIREA LOR LA NIVEL GLOBAL, DAR ȘI ÎN ARCTICA"

FOTO: IPAVEL KOROLYOV/AFP/GETTY, CONTRIBUTOR/GETTY; KIRILL ODAS/POOL/AFP/GETTY

în oceanul deschis, cum ar fi Atlanticul, unde sunt mai silențioase, dar reprezintă cu siguranță o provocare pentru noi în Arctica".

O mare parte a strategiei submarine a Rusiei constă în a se ascunde sub gheață, fiind capabilă să amenințe NATO cu un atac preventiv sau cu represalii puternice, sau pur și simplu cu posibilitatea de a tranzita sub gheață pentru a apărea în apropierea coastelor membrilor NATO cu arme extrem de distructive gata de lansare. „Este foarte greu să detectezi un submarin care se ascunde sub gheață", a spus Zysk.

De ani de zile, Rusia testează rachete avansate lansate de pe submarine balistice cu propulsie nucleară scufundate în Arctica. Unele rapoarte au indicat chiar că Rusia a lansat o rachetă care a străpuns gheața la Polul Nord. Strategia exactă a Rusiei cu privire la modul și momentul în care străpunge gheața este greu de identificat.

Rușii consideră de mult timp că gheața ar putea fi un aliat al Moscovei. „În rândul strategilor militari ruși, sau mai degrabă sovietici, exista convingerea că, din cauza condițiilor de îngheț, navele NATO nu puteau pătrunde prea adânc în Arctica", a declarat Dmitry Gorenburg, cercetător științific senior specializat în armata rusă la CNA, un think tank cu sediul în SUA.

Acum, deși Rusia mai are câteva strategii în mânecă – cum ar fi ascunderea în apele cele mai adânci – Moscova se poate simți mai expusă ca niciodată în zonele în care s-a bazat mult timp pe gheață pentru a distrage atenția adversarilor, în special în jurul bazelor sale mai mici. Gheața nu mai este considerată o protecție suficientă, a declarat Gorenburg pentru *Newsweek*. „De aceea se observă o poziționare mult mai numeroasă a bateriilor de apărare costiere [și] a avioanelor de patrulare maritimă".

Schimbările climatice și comerțul

Pentru Kremlin, Arctica nu înseamnă doar apărare. Înseamnă și resurse lucrative, deschiderea unor rute comerciale odată impracticabile pentru traficul comercial și legături mai strânse cu China, un stat care se autoproclamă „stat aproape arctic" și care își intensifică prezența în regiune.

„Unul dintre obiectivele majore ale Rusiei a fost transformarea Arcticii în cea mai importantă bază a Rusiei pentru resurse naturale", a declarat Zysk.

Platforma continentală arctică a Rusiei conține peste 85 de trilioane de metri cubi de gaze naturale și 17 miliarde de tone metrice de petrol, a raportat presa de stat rusă în 2022. Alte cifre estimează cantitatea la 13 miliarde de tone metrice de petrol.

În ultimii 10 ani, accentul pus de Rusia pe Arctica a fost alimentat de „convingerea că o mare parte din resursele economice de care Rusia depinde se află în Arctica", de la hidrocarburi, la pescuit, a spus Gorenburg. „Aceasta este cea mai mare oportunitate pentru ei de a dezvolta industria", a spus Lage. Armata norvegiană are încă o linie directă de comunicare cu comandanții ruși, în principal pentru a rezolva probleme legate de pescuit și alte resurse, dar și pentru a preveni orice potențiale crize armate pe mare între vecini, a spus Lage. Oslo are o frontieră terestră de aproximativ 120 de mile cu Moscova, teritoriul norvegian oprindu-se nu departe de vestul principalelor baze militare rusești grupate în jurul orașelor arctice Murmansk și Severomorsk.

Comandantul adjunct a refuzat să dea mai multe detalii despre frecvența utilizării liniei telefonice directe, dar a spus că Oslo și Moscova comunică „atunci când este necesar" și că linia de comunicare este întotdeauna deschisă.

Consolidarea Rusiei în Arctica

Desigur, Arctica este crucială pentru Rusia și din punct de vedere militar. În fruntea listei de preocupări se află

prezența sa navală și aeriană masivă în Peninsula Kola, care se întinde la est de Finlanda și Norvegia.

Aceste facilități găzduiesc o mare parte din prețioasa Flotă Nordică a Rusiei, inclusiv submarinele nucleare extrem de importante și submarinele de atac însărcinate cu protejarea acestora împotriva oricăror atacuri inamice menite să distrugă vastul arsenal nuclear al Moscovei înainte ca acesta să poată fi lansat.

Rusia folosește, de asemenea, Peninsula Kola ca punct de plecare pentru a trimite submarine înarmate cu rachete de croazieră convenționale, cu rază lungă de acțiune, către SUA sau Atlantic, prin apele dintre Groenlanda, Islanda și Marea Britanie – denumite în mod obișnuit GIUK Gap.

„Ideea este că, dacă trec neobservați, ar putea pune o mare parte din Europa și Statele Unite în pericol din cauza acestor atacuri cu rachete de croazieră", a spus Gorenburg. „Cu siguranță ar putea lansa aceste rachete din Arctica, dar raza de acțiune este atât de mare încât este mai bine să se îndepărteze mai mult în oceanul deschis, decât să rămână în Arctica".

De câțiva ani, Rusia a redeschis multe dintre bazele sale arctice din perioada Războiului Rece, construind în același timp noi fortărețe.

Anul trecut, Fundația Simons Canada a identificat 69 de baze militare în Arctica, care sunt deservite pe tot parcursul anului, aparținând celor cinci state cu coastă în Arctica și variind de la facilități utilizate și de civili, până la importante situri de arme nucleare. Rusia are 32 dintre aceste situri, iar SUA are 10. Norvegia are 15, iar Canada opt, potrivit cifrelor fundației. Toate bazele se află în regiunea arctică, dar nu neapărat deasupra liniei de latitudine care marchează Cercul Polar Arctic. Diferitele opinii cu privire la ceea ce constituie o bază militară și dacă este vorba de o instalație nouă duc la cifre diferite.

În orice caz, consolidarea prezenței militare a Rusiei în Arctica este extinsă. Observatorii Rusiei spun că Moscova și-a canalizat o mare parte din eforturi către consolidarea Flotei Nordice din Peninsula Kola, dar și către radare de avertizare timpurie și o serie de baze compacte în alte părți ale Arcticii, inclusiv arhipelagul Franz Josef, la est de avanpostul cheie al Norvegiei, Svalbard, și Insula Wrangel, la aproximativ 482 de kilometri de Alaska. Acestea ar putea găzdui avioane în cazul unui conflict. Kremlinul are o serie de alte site-uri legate de testarea și lansarea rachetelor, precum și de programele sale spațiale.

Anumite părți ale Arcticii, cum ar fi Marea Barents, sunt „un banc de testare pentru noile sisteme rusești",

OCHI DIN CER

AERONAVELE CANADIENE SUPRAVEGHEAZĂ ÎNDEAPROAPE NAVELE CHINEZE DUPĂ CE ACESTEA AU FOST ZĂRITE ÎN APROPIEREA APELOR DIN ALASKA

de **RYAN CHAN**

Canada monitorizează activ vapoarele și urmărește cinci nave de cercetare chineze care operează în jurul Alaskăi, de la începutul lunii august.

Aliații cheie ai Statelor Unite în Arctica și NATO fac parte din Comandamentul Apărării Aerospațiale Nord-Americane (NORAD), care furnizează avertismente maritime pentru America de Nord.

Comandamentul Operațiunilor Comune Canadiene (CJOC) a declarat pentru *Newsweek* că a desfășurat un avion de patrulare CP-140 în jurul Alaskăi pentru a monitoriza navele și apropierea acestora. Acesta a fost urmărit anterior zburând din Anchorage, în timp ce Xue Long 2, un spărgător de gheață chinez capabil să efectueze cercetări, a

ROL DE MONITORIZARE
O aeronavă canadiană CP-140 (jos) a fost urmărită în zbor de la Anchorage, în timp ce spărgătorul de gheață chinezesc Xue Long 2 (dreapta) a ajuns în Oceanul Arctic.

ajuns în Oceanul Arctic. Avionul de patrulare cu rază lungă de acțiune, cunoscut și sub numele de Aurora, este capabil să efectueze misiuni de informații maritime, supraveghere și recunoaștere, luptă antisubmarină, coordonarea atacurilor și căutare-salvare, potrivit Forțelor Aeriene Regale Canadiene.

Beijingul s-a descris de mult timp ca un „stat aproape arctic" și un actor important în afacerile regiunii.

Ministerul de Externe al Chinei nu a răspuns imediat la o solicitare scrisă prin care s-au solicitat comentarii.

„Prioritatea principală a Forțelor Armate Canadiene (CAF) este apărarea Canadei și a canadienilor și vom continua să desfășurăm activități necesare pentru a detecta, descuraja și a ne apăra împotriva potențialelor amenințări care se apropie de Canada", a declarat CJOC pentru *Newsweek*. Acesta a adăugat într-un răspuns scris că navele chineze nu se aflau în apele teritoriale ale Canadei, care se întind până la 22 de kilometri de coastă, conform Convenției Națiunilor Unite privind dreptul mării.

De asemenea, a menționat: „Concurenții explorează apele arctice și fundul mării, sondează infrastructura noastră și colectează informații folosind nave de cercetare cu dublă utilizare și platforme de supraveghere. [Forțele Armate Canadiene] vor continua să monitorizeze activ navele care continuă să opereze în apropierea apelor teritoriale canadiene".

Paza de Coastă a SUA a declarat că Districtul Arctic colaborează cu parteneri internaționali, Comandamentul Nord al SUA și Comandamentul Alaska pentru a „monitoriza constant" navele străine care operează în apropierea apelor suverane ale SUA, în scopul asigurării securității și apărării naționale. Într-un comunicat de presă, aceasta a adăugat: „Prezența acestor nave este în concordanță cu o tendință de trei ani de creștere a activității navelor de cercetare chineze care operează în zona arctică americană. Anul trecut, trei nave chineze au desfășurat operațiuni de cercetare la nord de Strâmtoarea Bering".

Ambasada Chinei la Washington, D.C., a declarat anterior pentru *Newsweek*: „China a desfășurat întotdeauna activități maritime normale în apele relevante, în conformitate cu dreptul internațional, inclusiv Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării. Sperăm că părțile implicate vor privi această chestiune într-o manieră adecvată, fără suspiciuni nejustificate sau speculații nefondate".

Toate aceste activități sunt susținute de o lungă istorie de identificare a Rusiei cu Arctica. „Din punct de vedere geografic, este o parte importantă a Rusiei", a spus Zysk. „Dar și din punct de vedere istoric, mai întâi Uniunea Sovietică, apoi Rusia s-au mândrit cu faptul că au reușit să cucerească această regiune în care este extrem de dificil de navigat și de locuit".

Există o percepție de sine ca „popor nordic", a adăugat Gorenburg. „Se observă astfel de acte simbolice în ultimii ani, chiar înainte de a începe cu adevărat consolidarea militară".

Rusia a plantat în repetate rânduri steagul său tricolor la Polul Nord, inclusiv în 2007, când a coborât până la fundul mării. De asemenea, a depus eforturi pentru a construi deasupra Cercului Polar Arctic orașe locuibile cu o populație civilă semnificativă – și nu doar avanposturi îndepărtate, axate pe aspectul militar – a spus Gorenburg. „Este o mentalitate diferită".

A recuperat NATO decalajul?

Foștii și actualii oficiali militari din țările NATO recunosc adesea că Rusia se simte mai confortabil să opereze în Arctica. Flota de spărgătoare de gheață a Rusiei o depășește cu mult pe cea a oricărei alte armate, un exemplu al determinării țării de a domina regiunea.

„Foarte puțini parteneri aliați au capacitatea de a opera pe termen lung în Arctica acoperită de gheață",

„ESTE O SCHIMBARE MENTALĂ ÎN MODUL ÎN CARE VOM OPERA, DAR NU CRED CĂ AM FĂCUT SUFICIENT PENTRU A OPERA ÎN ACEL MEDIU"

a spus Lage. Acestea includ torpile cu propulsie nucleară, rachete cu rază lungă de acțiune și alte tehnologii sofisticate care sunt „încă o prioritate" pentru Rusia.

„Cred că ar trebui să fim îngrijorați" de amprenta tot mai mare a Rusiei în Arctica, a spus VanHerck. Nu există motive de „panică", a adăugat fostul comandant, „dar ar trebui să ne asigurăm că monitorizăm consolidarea Rusiei și, mai important, să vedem care este intenția lor cu această consolidare".

„Poziția militară a Rusiei în Arctica este extrem de îngrijorătoare", a declarat ministrul de Externe al Islandei, Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir, pentru *Newsweek*. „Arctica rămâne esențială pentru calculele strategice ale Rusiei, iar activitățile sale în regiune depășesc cu mult măsurile defensive".

CĂUTAREA SEMNALELOR
Au fost necesare multe luni de muncă pentru a analiza unde se va afla gheața arctică, reprezentată mai sus de sonar. Acest lucru a fost realizat prin colectarea de date de la echipamente, inclusiv drone echipate cu camere (sus).

a spus Lage. Țările NATO au dificultăți „în a opera nu doar pentru un exercițiu sau două, ci în a opera forțe substanțiale pe termen lung", a spus Lage. Marina SUA, de exemplu, organizează doar o dată la doi ani exerciții în Oceanul Arctic, denumite ICEX.

„Avem nevoie de aspectul uman – mai multe cercetări care să permită oamenilor să opereze în acel mediu", precum și mai multă „conștientizare a domeniului", a spus VanHerck. Acest lucru se referă în general la modul în care o armată poate detecta și anticipa amenințările în fiecare zonă și poate planifica în consecință. De asemenea, este „foarte dificil să comunici" în zonele cele mai nordice ale globului, a spus fostul comandant.

„Este o schimbare mentală în modul în care vom opera, dar nu cred că am făcut suficient pentru a opera

EXPLORARE PROFUNDĂ
Echipajul alianței se pregătește să lanseze noi hidrofoane – microfoane care înregistrează sunete sub apă – care captează semnalele acustice emise de nava NATO.

SCANEAZĂ CODUL QR
Accesează direct canalul YouTube al *Newsweek* și începe să vizionezi

în acel mediu", a spus VanHerck. Dar NATO a recunoscut în ultimii ani că va trebui să-și consolideze prezența în Arctica și să facă mai mult în nordul îndepărtat, a spus Dodds. În luna mai, NATO a încheiat ceea ce a descris ca fiind „cel mai mare și mai exigent exercițiu anual de luptă antisubmarină (ASW) al alianței", denumit Dynamic Mongoose.

SUA și-au reorientat politica pentru a se concentra mai mult spre nord. În 2018, a reînființat Flota a II-a a Marinei SUA pentru a contracara Rusia, inclusiv în Arctica, în strânsă legătură cu înființarea celui mai nou comandament al NATO, Comandamentul Forțelor Comune Norfolk, cu sediul în Virginia.

Acum, la jumătatea celui de-al doilea mandat, președintele Donald Trump nu și-a schimbat poziția față de Arctica în comparație cu prima perioadă petrecută la Casa Albă, a declarat Kåre Aas, care a fost ambasadorul Norvegiei în SUA când Trump a ajuns la putere. Președintele a menținut status quo-ul cooperării în domeniul informațiilor între cele două națiuni în ceea ce privește Arctica, a spus el.

Interesul lui Trump este cu siguranță clar, chiar dacă nu întotdeauna binevenit pentru ceilalți membri NATO. În primele luni ale acestui an, administrația a frustrat Canada cu încercările de a eticheta țara drept al 51-lea stat al SUA, iar Danemarca prin refuzul de a exclude activitatea militară de a cuceri Groenlanda pentru „securitatea internațională".

Aceste tipuri de remarci creează „furie", a declarat Aas pentru *Newsweek*, dar nu diminuează necesitatea ca țări precum Norvegia să mențină SUA ca aliat apropiat. „Trebuie să le arătăm americanilor și de ce Norvegia este importantă pentru Statele Unite".

Norvegia investește în războiul antisubmarin, sau ASW, un domeniu de care NATO s-a îndepărtat odată cu dispariția tensiunilor Războiului Rece. Armata norvegiană afirmă că activitatea submarinelor Moscovei a fost intensă în timpul Războiului Rece, dar a scăzut după destrămarea Uniunii Sovietice. Norvegia a detectat o creștere a operațiunilor submarinelor rusești la începutul anilor 2010, a spus Lage, dar nu a înregistrat o creștere dramatică în ultimii ani.

Țări precum Norvegia, dar și altele, inclusiv Marea Britanie și Germania, și-au întărit flotele de avioane antisubmarin, în special P-8 Poseidon.

Pe tot parcursul lunii iulie, armata norvegiană a efectuat zboruri de antrenament cu P-8 în jurul insulei Svalbard. Lage a spus că Norvegia „operează P-8 aproape zilnic în Marea Barents, în Marea Norvegiei și în jurul insulei Svalbard, oriunde este nevoie". Oslo investește, de asemenea, în noi fregate pentru războiul antisubmarin și submarine, deși acestea nu vor fi nave nucleare.

Dar acest tip de război este dificil și a fost întotdeauna, a spus Lage. „Este un joc continuu între submarine mereu noi și și echipamente ASW mai performante", a adăugat Lage. „Cea mai mare provocare astăzi este numărul – avem atât de puține unități, astfel încât cooperarea internațională între aliați și creșterea numărului de capacități sunt cele mai urgente [lucruri]".

„Avem capacități ASW insuficiente" în cadrul NATO, a adăugat el. „Trebuie să investim mai mult". Și, la fel ca în Europa, NATO se bazează în continuare în mare măsură pe SUA pentru a furniza o mare parte din cele mai scumpe capacități ale alianței în regiunea arctică. Acest lucru nu se limitează doar la numărul de submarine, ci și la rețelele de senzori. Dar niciun stat membru NATO nu poate înfrunta singur Rusia în Arctica, spun actualii și foștii oficiali – nici măcar SUA. „Trebuie să acționăm ca o alianță", a spus VanHerck.

Înapoi pe NRV Alliance, contextul cercetării lor planează greu în aer. „Este ceva de care suntem foarte conștienți", a spus Real de la bordul navei, la scurt timp după ce aceasta a acostat în Tromsø. Ar fi greu să nu fim conștienți de acest lucru, mai ales după ce un avion rus a trecut aproape de navă în timp ce se îndrepta spre nord, în apropiere de Svalbard, la scurt timp după plecare. Se credea că este unul dintre avioanele de patrulare maritimă Tu-142 sau Il-38 ale Rusiei, dar echipajul nu putea fi sigur.

Pentru moment, oficialii și experții spun că nimeni nu dorește un conflict în Arctica. Dar nu se poate ignora concurența crescândă într-o regiune care interesează mai mult ca niciodată multe țări. „Este foarte liniște – până când nu mai este", a spus Lage.

SPAȚIU

Un pas uriaș pentru exploatarea minieră a Lunii

A început cursa pentru extragerea heliului-3 de pe suprafața Lunii — iar Interlune este prima la linia de start, urmărind o resursă care ar putea alimenta industriile timp de decenii.

O COMPANIE START-UP DIN Seattle dorește să redefinească conceptul de „Harvest Moon" (Luna Recoltelor). Interlune, lansată în 2020 de foști directori ai Blue Origin, dezvoltă echipamente și tehnologii de excavare pentru a extrage de pe Lună un izotop de heliu extrem de valoros și rar — și are deja clienți interesați, printre care și guvernul SUA.

„La 20 de milioane de dolari pe kilogram, heliul-3 este singura resursă din univers care are un preț suficient de mare pentru a justifica deplasarea în spațiu și aducerea lui înapoi pe Pământ", a declarat pentru *Newsweek* Rob Meyerson, co-fondator și CEO al Interlune. „Am simțit că... putem face ca economia să funcționeze și asta este situația în care ne aflăm astăzi".

Dacă va fi extras cu succes din solul lunar unde Interlune estimează că sunt concentrate până la un milion de tone metrice, abundența heliului-3 ar putea revoluționa o serie de industrii, inclusiv calculul cuantic, securitatea națională și imagistica medicală. Izotopul este, de asemenea, „promițător" ca potențială sursă de combustibil pentru fuziunea nucleară, a declarat Meyerson.

„Lucrăm în sens invers, pornind de la o viziune ambițioasă, și acea viziune este o flotă de cinci mașini de recoltat care vor excava, sorta, extrage și separa heliul-3 din regolitul lunar și vor produce zeci de kilograme de heliu-3 pe an", a spus el. „Este o provocare și depinde de finanțarea privată. Depinde, de asemenea, de multe alte companii".

Meyerson a spus că eforturile Interlune de a deveni prima companie care comercializează resurse naturale din spațiu depind de progresul continuu al companiei SpaceX a lui Elon Musk, care a dezvăluit de curând cel mai recent model al vehiculului său de lansare, Starship, înaintea testelor premergătoare zborului. Musk a declarat că speră să utilizeze nava spațială pentru misiuni fără echipaj pe Marte, încă de anul viitor.

Deși extrem de rar pe Pământ din cauza câmpului magnetic care blochează multe particule încărcate de la soare, heliul-3 este abundent pe Lună după mai mult de 4 miliarde de ani de bombardament cu vânturi solare. Interlune planifică o misiune de prospectare până la sfârșitul anului 2027, cu scopul de a lansa o sarcină utilă de 50 de kilograme pentru a preleva probe de regolit lunar în căutarea heliului-3, a spus Meyerson.

de
JOSHUA RHETT MILLER

Alături de partenerii de la Vermeer Corporation, care produce echipamente industriale și agricole, Interlune a prezentat în luna mai un prototip la scară reală al unui excavator conceput pentru a procesa 100 de tone metrice de sol lunar pe oră. Deoarece heliul-3 de pe suprafața lunară se măsoară în părți pe miliard, capacitatea de extracție continuă este esențială, a spus Meyerson.

Jason Andringa, președinte și director executiv al Vermeer, a lucrat anterior ca inginer la Laboratorul de Propulsie Jet al NASA. Colaborarea cu Interlune reprezintă o oportunitate pentru firma din Iowa de a-și duce expertiza în excavare la un „șantier complet nou, ieșit din comun", a spus el.

„Așteptăm cu nerăbdare să facem parte din acest proiect impresionant, care va avea în cele din urmă un impact pozitiv asupra lumii noastre în deceniile următoare", a declarat Andringa pentru *Newsweek*.

Cerere dovedită

Fiecare combină va avea aproximativ dimensiunea unei mașini electrice, a

FOTO: PRIN AMABILITATEA INTERLUNE

STRATEGIA DE SUPRAFAȚĂ Combina Interlune va utiliza senzori și radar pentru a cartografia cea mai eficientă rută lunară.

spus Meyerson. Odată ajunse pe suprafața lunară, mașinile vor excava, sorta, extrage și separa heliu-3. Meyerson a recunoscut că misiunea lunară de extracție a heliului-3 va avea un cost semnificativ, Interlune bazându-se pe strângerea de capital și subvenții guvernamentale. Au fost deja semnate unele contracte, inclusiv acorduri cu Programul de izotopi al Departamentului Energiei al SUA și Maybell Quantum, o companie de infrastructură cuantică. El a declarat: „Interlune rămâne singura companie care are contracte pentru vânzarea de resurse spațiale și acest lucru ne poate ajuta să justificăm eforturile noastre de strângere de fonduri în viitor".

Interlune a strâns până în prezent 18 milioane de dolari în finanțare. Departamentul Energiei a acceptat să achiziționeze trei litri de heliu-3 recoltat de pe Lună până cel târziu în aprilie 2029. Christopher Landers, directorul Oficiului pentru Cercetare, Dezvoltare și Producție Izotopică al Departamentului Energiei, a declarat că agenția lucrează pentru a asigura un „ecosistem izotopic intern sănătos", astfel încât SUA să poată rămâne în fruntea tehnologiilor și capacităților în evoluție.

„Heliul-3 are, evident, o importanță deosebită", a spus el. „Heliul-3 este necesar în criogenie, care este un motor important pentru cuantică, este necesar pentru fuziune și are și aplicații medicale. Dar heliul-3, dacă îl analizăm și ne uităm la criogenie și fuziune, se află pe o traiectorie care avansează cu o viteză exponențială", a spus el.

Contractul cu Interlune semnalează încercarea agenției de a facilita o „disponibilitate industrială sănătoasă" a heliului-3, a spus Landers. „Aceasta a fost o oportunitate în care, dacă Interlune va avea succes, ar putea avea un impact major în a face heliul-3 mai ușor disponibil comercial", a adăugat el. „Și apoi... se poate stabili o relație în care am putea... asigura o aprovizionare stabilă pentru rezerva federală".

Maybell Quantum, care a acceptat să cumpere mii de litri de heliu-3 pentru livrare între 2029 și 2035, va utiliza izotopul pentru a răci frigiderele de diluție la aproape zero absolut.

„Heliul-3 este singura resursă din univers care are un preț suficient de mare pentru a justifica deplasarea în spațiu și aducerea sa înapoi pe Pământ"

Gata de decolare

Prototipul excavatorului companiei este acum ajustat pentru funcționarea în condiții de gravitație zero. „Funcționează destul de bine pe Pământ", a declarat pentru *Newsweek* Gary Lai, cofondator și director tehnic al Interlune. „Acum îl proiectăm pentru a funcționa în spațiu, iar intenția este să pornim în prima noastră misiune spațială de recoltare la scară largă, pe care o numim Harvest Moon".

Misiunea va încerca să găsească depozite fiabile și accesibile de heliu-3, care sunt concentrate în cea mai mare parte în regiunile întunecate din apropierea ecuatorului lunar. Gazul neinflamabil trebuie apoi răcit până se lichefiază, apoi trimis cu o rachetă pe Pământ, a spus Lai.

Interlune speră să pună un excavator la scară reală pe Lună până în 2029, oferind o rezervă scalabilă de heliu-3 care ar putea produce suficientă energie de fuziune curată pentru a alimenta Pământul timp de 10.000 de ani, precum și un impact imediat în calculul cuantic, securitatea națională și imagistica medicală, a declarat Lai pentru *Newsweek*.

➤ **Joshua Rhett Miller** *este reporter șef de investigații la* Newsweek. *Contactați-l prin e-mail, j.miller@newsweek.com*

ENERGIE

Ecologia în impas

Care este impactul pe care legea mare și frumoasă a lui Trump o are asupra tehnologiei curate și surselor de energie regenerabilă, precum și asupra locurilor de muncă și mediului înconjurător.

CÂND PREȘEDINTELE DONALD TRUMP A semnat legea „One Big Beautiful Bill" (OBBBA), el și-a îndeplinit promisiunea de a pune capăt multor forme de sprijin federal pentru energia curată – sau, cum o numește Trump, „noua escrocherie verde".

OBBBA elimină rapid majoritatea creditelor fiscale pentru utilizarea energiei regenerabile și producția de echipamente pentru energia curată, baterii și vehicule electrice, promovând în același timp combustibilii fosili.

Majoritatea analizelor independente privind impactul energetic al proiectului de lege prevăd pierderi de miliarde de dolari din investițiile planificate. Firma de cercetare Rhodium Group a identificat anterior investiții anunțate în energie curată în valoare de 522 de miliarde de dolari, legate de creditele fiscale care urmează să fie acordate și care ar putea fi acum în pericol. Grupurile comerciale din sectorul tehnologiilor curate au avertizat că Congresul desființează locurile de muncă.

Jason Grumet, directorul executiv al American Clean Power Association (ACP), a declarat într-un comunicat că Congresul „perturbă investițiile de bună credință ale companiilor americane care alimentează economia noastră și care creează sute de mii de locuri de muncă". Abigail Ross Hopper, directorul executiv al Solar Energy Industries Association, a calificat proiectul de lege drept „un pas înapoi semnificativ pentru economia energetică a țării noastre, într-un moment în care nu ne putem permite acest lucru". Câteva modificări de ultim moment în Senat au atenuat puțin problema, prelungind ușor termenul pentru ca unele companii să solicite credite, dar energia curată a pierdut în mare parte, în ciuda unei campanii viguroase a companiilor din sector și a grupurilor de acțiune climatică.

de **JEFF YOUNG**

Consecințele

Analiza realizată de grupul de reflecție Energy Innovation, specializat în energia curată, a constatat că proiectul de lege amenință mii de proiecte de energie curată, ceea ce ar putea duce la pierderea a 760.000 de locuri de muncă în acest sector până în 2030. Prin reducerea accesului la energie regenerabilă mai ieftină, OBBBA va crește, de asemenea, brusc facturile la energie ale gospodăriilor, au constatat analiștii. „Este teribil", a declarat pentru *Newsweek* Robbie Orvis, director senior de modelare și analiză la Energy Innovation. „Este vorba de un potențial de sute de miliarde de dolari, investiții care vor fi vaporizate, iar ramificațiile pe termen lung pentru industria manufacturieră din SUA sunt potențial extrem de negative".

În ultimele cinci luni, valuri de directori de companii renumite au făcut presiuni asupra legislatorilor în numele sectorului energiei curate, cu argumente adaptate pentru a atrage republicanii. Unii senatori republicani au indicat că doresc să modifice prevederile privind energia din proiectul de lege adoptat de Camera Reprezentanților, iar patru senatori republicani proeminenți s-au alăturat unei scrisori adresate liderilor partidului în care avertizau împotriva modificărilor care ar pune în pericol proiectele.

Susținătorii energiei curate considerau că au argumente solide. La urma urmei, majoritatea investițiilor în tehnologii curate se îndreptau către statele și districtele republicane, cum ar fi „centura bateriilor" din sud-estul și centrul Statelor Unite, unde producția de baterii pentru vehicule electrice și pentru rețeaua electrică a crescut rapid. Multe dintre zonele care au cel mai mult de pierdut în urma modificărilor proiectului de lege sunt reprezentate de Partidul Republican, iar votul împotriva creșterii locurilor de muncă în statele de origine ar fi „o greșeală politică", după cum a declarat

Foto - ilustrație de ANDRIY ONUFRIYENKO

anul trecut pentru *Newsweek* fostul secretar al Energiei, Jennifer Granholm.

Grupurile comerciale din domeniul tehnologiilor curate au renunțat la accentul pus pe acțiunile climatice în favoarea argumentelor economice, adoptând chiar retorica „dominanței energetice" a lui Trump pentru a-și susține cauza. Argumentele aduse țineau de faptul că, dacă republicanii vor să câștige cursa inteligenței artificiale cu China, să scadă prețurile la energie și să stimuleze producția internă, atunci energia curată este calea de urmat. Stimulentele din Legea privind reducerea inflației din 2022 au generat investiții private în energie și producție în valoare de cel puțin 321 de miliarde de dolari, au declarat analiștii. Potrivit Administrației pentru Informații Energetice, energia solară, eoliană și bateriile, în special, au înregistrat o creștere fenomenală în SUA, reprezentând anul trecut peste 90% din noua capacitate de generare a rețelei electrice americane. Și, pe măsură ce centrele de date AI vor necesita mai multă energie, vom avea nevoie de fiecare electron pe care îl putem obține.

Aceste argumente au câștigat sprijinul a cel puțin douăzeci și patru de republicani din Congres, dar, în cele din urmă, nu s-au concretizat în voturi.

Conectarea punctelor

Deci, de ce politica privind energia curată a avut un final atât de urât în OBBBA? O parte a răspunsului se află în denumire: combinarea reducerilor fiscale, a securității frontierelor și a altor obiective politice importante ale republicanilor într-un singur proiect de lege a făcut mai dificilă promovarea acestei chestiuni de către puținii susținători ai energiei curate din cadrul grupului parlamentar.

Locurile de muncă și investițiile locale anunțate pentru producția de tehnologii curate nu au avut încă timp să se dezvolte pe deplin și, în multe zone, prea puțini oameni au făcut legătura între proiectul de lege și mijloacele de trai locale.

Antipatia de neclintit a lui Trump față de energia curată a fost, de asemenea, un factor important.

Spre sfârșitul dezbaterii, Trump a folosit interviurile acordate posturilor de televiziune și platformele sale sociale pentru a reaminti Congresului că „urăște" sprijinul acordat energiei eoliene și solare. Apoi, desigur, trebuie luate în considerare fondurile pentru campanie. Lobby-știi care apără interesele energiei curate sunt depășiți cu mult de cei care susțin combustibilii fosili, arată informațiile financiare ale campaniei. Industria de petrol și gaze a cheltuit o sumă record în alegerile din 2024 pentru Trump și cauzele conservatoare, iar donațiile din sectorul combustibililor fosili se îndreaptă în mod disproporționat către candidații republicani. În ziua adoptării OBBBA, American Petroleum Institute a declarat: „Aplaudăm Congresul pentru că a eliberat resursele de petrol și gaze naturale ale națiunii noastre".

VIZAT **OBBBA elimină rapid majoritatea creditelor fiscale pentru sursele de energie regenerabilă, promovând în același timp combustibilii fosili, precum cărbunele, petrolul și gazul.**

Accentul pe combustibilii fosili

OBBBA încununează eforturile mai ample ale administrației Trump de a readuce economia energetică a țării către o dependență mai mare de combustibilii fosili. Administrația a retras SUA din acordurile internaționale privind clima, a extins accesul industriei petrolului și gazelor naturale la terenurile publice și a eliminat reglementările privind emisiile din sectorul auto și energetic.

Pe 11 iunie, Agenția pentru Protecția Mediului a anunțat că intenționează să abroge două norme din era președintelui Joe Biden privind poluarea centralelor electrice, administratorul EPA, Lee Zeldin, afirmând că acest lucru va aduce în cele din urmă contribuabililor americani o economie de peste un miliard de dolari pe an. „Aceste norme au împovărat sectorul nostru energetic cu reglementări costisitoare, inutile și împovărătoare", a declarat Zeldin.

EPA dorește să abroge Standardele privind poluarea cu carbon din 2024, care ar limita emisiile de gaze cu efect de seră ale centralelor electrice, precum și modificările din 2024 ale Standardelor privind mercurul și substanțele toxice din aer, care ar fi redus emisiile de metale nocive, în principal din cărbune.

Membrii republicani ai Congresului din statele producătoare de cărbune și gaze au declarat că acest lucru le-ar permite să mențină în funcțiune centralele pe combustibili fosili care,

LOCURI DE MUNCĂ AFECTATE Ecologiștii cer crearea de locuri de muncă în sectorul energiei curate la un miting din martie 2017 în Salem, Oregon. Stimulentele din legislația din 2022 au impulsionat sectorul.

altfel, ar fi fost închise. Acum douăzeci de ani, cărbunele era principala sursă de combustibil a țării, furnizând puțin peste jumătate din energia electrică din SUA. Potrivit Administrației pentru Informații Energetice, în 2023, acesta mai furniza doar aproximativ 16%. Statisticile Departamentului Muncii arată că aproximativ 45.000 de persoane erau angajate în mineritul cărbunelui în 2023, cu 60% mai puțin decât în urmă cu un deceniu.

Carol Miller, reprezentantă a statului Virginia de Vest și copreședintă a Grupului parlamentar pentru cărbune, a declarat că SUA „nu ar trebui să îngroape [cărbunele] sub birocrație".

EPA a susținut că centralele electrice din SUA nu contribuie în mod semnificativ la emisiile globale de gaze cu efect de seră. „Nicio centrală electrică nu va avea voie să emită mai mult decât în prezent", a declarat Zeldin. Cu toate acestea, sectorul energetic din SUA este responsabil pentru aproximativ un sfert din emisiile totale ale țării, fiind al doilea după transporturi, iar datele EPA estimează că standardele de poluare cu carbon din 2024 ar preveni aproximativ 1.200 de decese premature în 2035.

Vickie Patton, consilier general al Environmental Defense Fund, a considerat acțiunile lui Zeldin drept „extraordinare și imprudente". Ea a declarat pentru *Newsweek*: „Flota de coșuri de fum ale centralelor electrice din țara noastră este cea mai mare sursă industrială de poluare cu carbon din țară". Propunerile EPA se află în faza de consultare publică, iar deciziile sunt așteptate în cursul acestui an.

Odată cu adoptarea OBBBA, politica SUA este în flagrantă contradicție cu tendințele energetice globale. Un raport recent al Agenției Internaționale pentru Energie a constatat că, din totalul investițiilor în energie estimate pentru acest an, în valoare de 3,3 trilioane de dolari, aproximativ 2,2 trilioane de dolari vor fi direcționate către energii regenerabile, energie nucleară, rețele electrice, stocarea energiei, combustibili cu emisii reduse și electrificare – de două ori mai mult decât suma alocată combustibililor fosili. Schimbarea politicii energetice a Americii ar putea însemna că banii vor fi direcționați către alte țări, mai ales în contextul în care China accelerează producția de energie curată și de vehicule electrice.

„Este vorba de investiții potențiale de sute de miliarde de dolari care se evaporă, iar consecințele pentru industria manufacturieră americană pot fi foarte negative".

„China privește cu încântare"

Întrebată înainte de adoptarea proiectului de lege despre modul în care acesta ar putea afecta competitivitatea SUA, Mary Powell, CEO al Sunrun, o companie lider în domeniul panourilor solare și al bateriilor de stocare pentru uz casnic, a declarat pentru *Newsweek*: „Nu avem nicio șansă să câștigăm cursa cu China dacă nu ne extindem mai repede în ceea ce privește capacitatea noastră energetică". Orvis i-a împărtășit temerile. „Sunt sigur că acum China stă și privește cu încântare", a spus el. „Le servim totul pe tavă".

Directorii și susținătorii energiei curate din SUA se regrupează și se orientează către fundamentele pieței ca o cale de urmat în noul peisaj politic. La urma urmei, cererea crescută de energie electrică nu a încetat odată cu adoptarea proiectului de lege. Cei care produc cele mai accesibile și disponibile surse de energie electrică mizează pe faptul că necesitatea practică va învinge în cele din urmă ideologia politică. După cum a spus Grumet, de la ACP, „este timpul ca scandalagii să se dea la o parte și să lase constructorii să se întoarcă la treabă".

➤ **Jeff Young** *este redactorul șef al revistei* Newsweek *pentru mediu și dezvoltare durabilă. Urmăriți-l pe X @JeffYoung8.*

FOTO: DAVID MCNEW/GETTY; ALEX MILAN TRACY/SIPA VIA AP IMAGES

CĂRȚI

În timp ce Israelul dormea...

Cum au reușit teroriștii Hamas să surprindă cea mai puternică armată din Orientul Mijlociu în atacul din 7 octombrie 2023.

Când Hamas a invadat Israelul în dimineața zilei de 7 octombrie 2023, țara nu era pregătită pentru atac. Înainte ca armata israeliană să poată recâștiga controlul, luptătorii Hamas au ucis aproximativ 1.200 de persoane și au luat ostatice încă 250, dintre care aproximativ 50 sunt încă reținute, iar 20 se crede că sunt încă în viață în captivitate. Asta la aproape doi ani după atac. Cum a fost posibil ca armata israeliană să fie luată prin surprindere, într-o țară aflată în alertă constantă față de amenințările venite din toate părțile? Aceasta este întrebarea pe care fostul redactor-șef al The Jerusalem Post, *Yaakov Katz, și jurnalistul militar pe teme de apărare Amir Bohbot o pun în noua lor carte* **While Israel Slept: How Hamas Surprised the Most Powerful Military in the Middle East - În timp ce Israelul dormea: Cum Hamas a surprins cea mai puternică armată din Orientul Mijlociu**. *Cartea lor oferă o analiză a eșecului masiv, cu scopul de a evidenția lecțiile care ar trebui învățate pe viitor. În acest fragment exclusiv, Bohbot și Katz revizuiesc noaptea dinaintea atacului, examinând modul în care serviciile secrete israeliene ar fi putut preveni invazia.*

de
YAAKOV KATZ *și*
AMIR BOHBOT

ÎN DUPĂ-AMIAZA ZILEI DE VINERI, 6 octombrie 2023, în timp ce majoritatea comandanților IDF se pregăteau pentru weekendul de sărbătoare Sukkot, șeful IDF, Herzi Halevi, a convocat un grup de ofițeri superiori pe linia telefonică securizată a armatei pentru a analiza ce se preconiza pentru acel weekend.

Fost șef al Comandamentului Sudic și al Aman, organismul de informații al IDF, Halevi era un ofițer al armatei mari, dar și al forțelor speciale, bine familiarizat cu diferența dintre cele două și cu modul de a obține cele mai bune rezultate dintr-o forță numeroasă sau doar din câțiva oameni buni. El cunoștea, de asemenea, importanța colaborării între agențiile de informații. În calitate de șef al Aman între 2014 și 2018, el a supravegheat semnarea unui memorandum de înțelegere între această agenție și Shin Bet, care clarifica responsabilitățile în diferite domenii, precum și alocarea resurselor.

În cadrul convorbirii telefonice din acea după-amiază, consensul a fost că nimic nu era ieșit din comun. Oficialii serviciilor de informații nu au raportat nicio activitate neobișnuită, cu excepția tentativei de contrabandă a unui sistem avansat de rachete antitanc din Sinai în Gaza și a eforturilor continue de a o împiedica. Geniștii din Divizia Gaza a IDF au amplasat blocuri de beton pentru a proteja drumul către kibbutzul Nahal Oz de focul rachetelor antitanc – o măsură de precauție care se va dovedi în curând tragic de inadecvată, deoarece, a doua zi, 7 octombrie, teroriștii au sărit pur și simplu peste blocuri cu o ușurință uimitoare.Până la sfârșitul convorbirii, și Halevi nu știa încă acest lucru, generalul de brigadă Yossi Sariel, comandantul Unității 8200 – principala unitate de colectare a informațiilor a IDF, venerată în Israel și în afara acestuia pentru capacitățile sale de informații care rivalizau cu cele ale agenției americane NSA – primise vești tulburătoare: un sistem care monitorizează activitățile din Fâșia Gaza se defectase.

Nu era vorba doar de un alt sistem (denumirea sa oficială rămâne secretă). Acesta era conceput pentru a identifica anomalii în Gaza, folosind algoritmi avansați pentru a detecta orice ieșea din comun în enclava palestiniană aglomerată. Se pare că se blocase de mai multe ori în ultime-

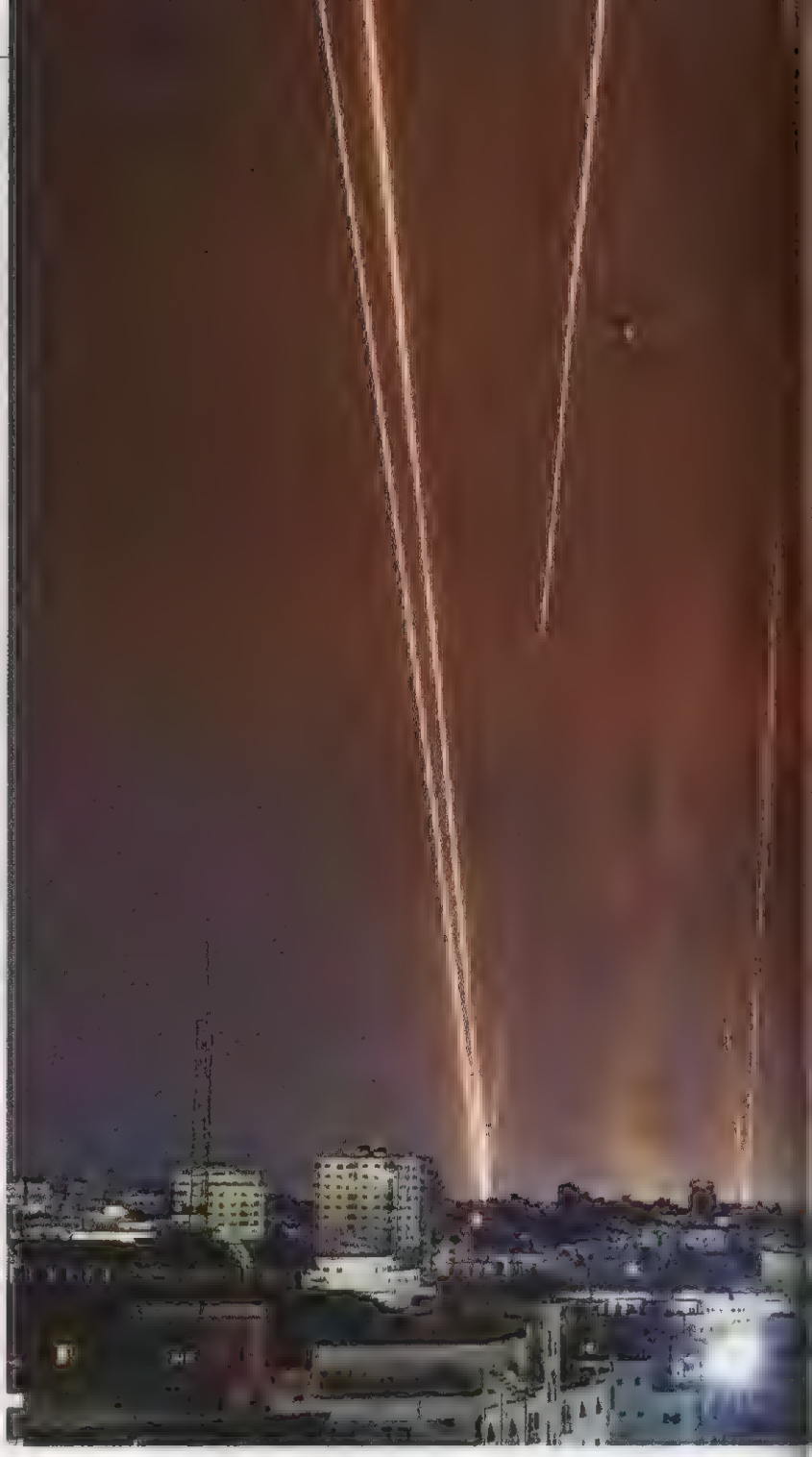

FOTO EYAD BABA/AFP/GETTY

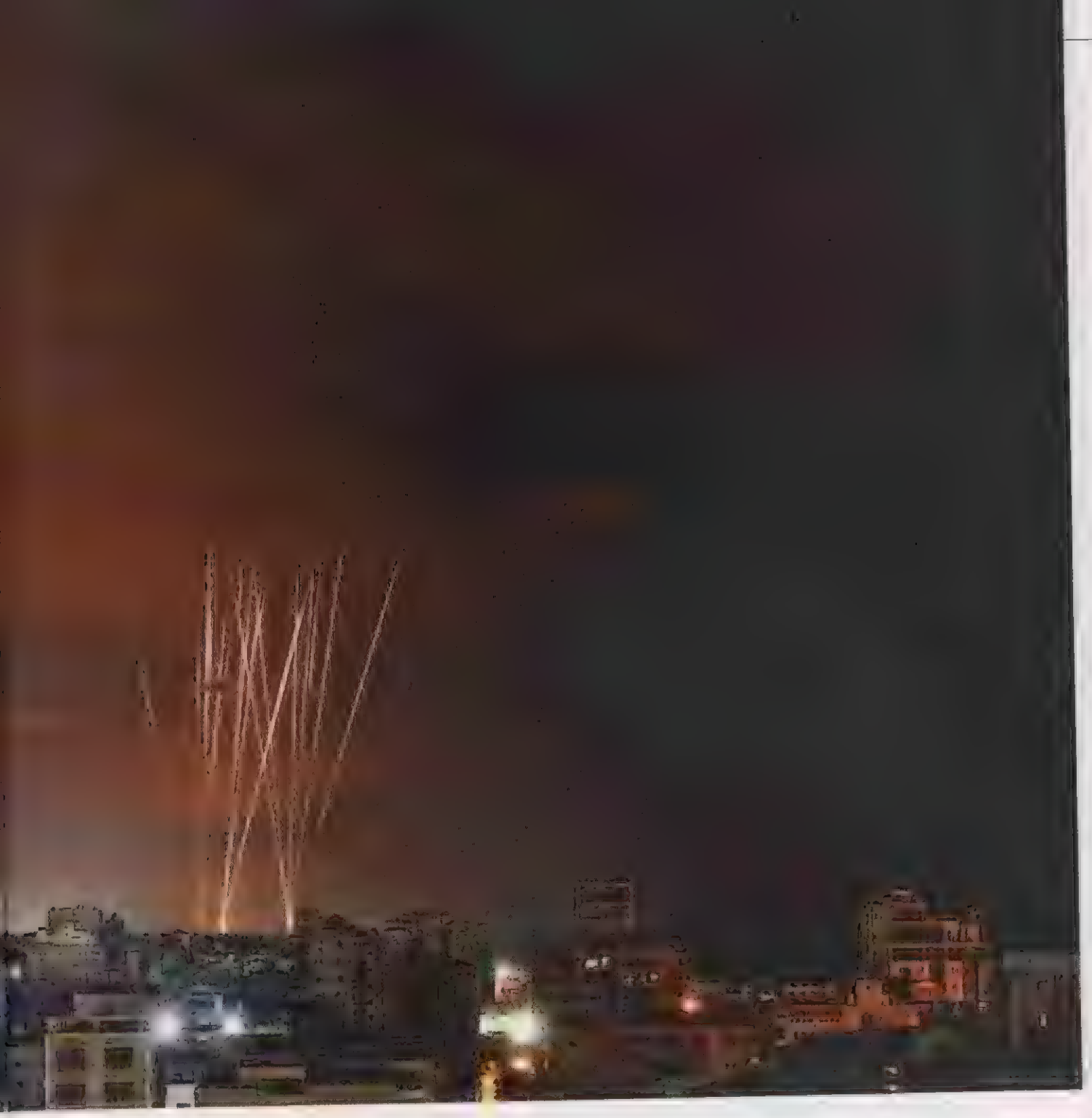

DEMONSTRAȚIE DE FORȚĂ Rachete lansate din orașul Gaza de Hamas către Israel, pe 7 octombrie 2023. Hamas a atacat pe cale aeriană, terestră și maritimă.

le 24 de ore și se depuneau eforturi pentru a-l repune în funcțiune. Personalul fusese chemat înapoi la bază din vacanță, dar, între timp, sistemul, crucial pentru detectarea posibilelor atacuri, rămânea în continuare defect. Era o problemă și pentru Shin Bet, care are acces la alertele emise de sistem, precum și la un alt sistem prin care circulă în mod regulat toate informațiile colectate de serviciile israeliene.

Pe de o parte, blocarea sistemului era un semnal de alarmă că se întâmpla ceva ciudat. Pe de altă parte, era un sistem delicat care se bloca des. Cu toate acestea, la un an după 7 octombrie, unii înalți oficiali din domeniul apărării bănuiau că defecțiunile nu erau o coincidență, ci mai degrabă rezultatul unui atac cibernetic sofisticat, care includea întreruperi intenționate de curent pentru a orbi supravegherea israeliană.

În timp ce IDF își continua vacanța, la ora 22:00, Shin Bet a primit o alertă îngrijorătoare pe unul dintre propriile sale sisteme. Zeci de ofițeri militari de rang înalt ai Hamas din Gaza activaseră dispozitive mobile cu cartele SIM israeliene, provocând o creștere dramatică a traficului de apeluri. Shin Bet, care cunoștea de mult timp tactica Hamas de a folosi cartele SIM israeliene pentru a evita detectarea, a înțeles potențiala amenințare și a transmis informația Comandamentului Sud al IDF. Se temea că Hamas se pregătea pentru un atac și activase cartelele SIM pentru ca teroriștii, trimiși să încalce granița, să poată comunica cu comandanții din Gaza chiar și după ce treceau în Israel.

Pe de o parte, blocarea sistemului era un semnal de alarmă că se întâmpla ceva ciudat. Pe de altă parte, era un sistem delicat care se bloca des.

Comandanții Shin Bet responsabili de sud l-au sunat pe generalul-maior Yaron Finkelman, șeful Comandamentului Sud, în timp ce acesta se afla în vacanță cu familia în nord. Finkelman preluase conducerea Comandamentului Sud cu trei luni înainte și încă era în perioada de acomodare. El a decis să nu rișteze nimic; întrerupându-și vacanța de weekend, a pornit înapoi spre Beersheba, în sud, unde se află sediul comandamentului.

Pe de o parte, activarea cartelelor SIM era ciudată. Telefoanele erau toate pornite și nu se opreau. Pe de altă parte, nu era prima dată când erau pornite. La câteva luni după atacuri, Shin Bet a prezentat concluziile anchetei inițiale privind noaptea de 6 octombrie și a dezvăluit că joi, 5 octombrie, unele dintre cartelele SIM fuseseră, de asemenea, pornite, dar numai pentru o perioadă scurtă de timp, înainte de a fi oprite rapid. În plus, sistemul Shin Bet a arătat că exact aceleași cartele SIM fuseseră activate cu exact un an înainte, pe 7 octombrie 2022, și nu se întâmplase nimic. Oficialii Shin Bet au concluzionat că activarea cartelelor SIM din 2023 era probabil un test anual, chiar dacă existau două diferențe semnificative față de evenimentul din 2022: numărul de cartele SIM era mult mai mare, iar telefoanele erau răspândite în toată Fâșia Gaza și nu se aflau într-o zonă specifică.

Halevi a primit o informare generală despre cartelele SIM, fără a i se explica în detaliu că ar putea fi vorba de un test anual, şi i s-a ordonat să asimileze informaţia, dar să nu o divulge prea mult şi să pună în pericol sursa. Ofiţerii au primit instrucţiuni să nu noteze nimic şi să nu lase urme. Această abordare prudentă a legat efectiv mâinile Comandamentului Sudic şi Diviziei Gaza, împiedicându-i să-şi întărească poziţiile sau să facă mişcări defensive care ar fi putut să avertizeze Hamas că Israelul era conştient că se întâmplă ceva şi, astfel, să împiedice atacul.

În retrospectivă, abordarea şefului de stat major ar fi putut fi excesiv de prudentă. Dacă nu ar fi legat mâinile Diviziei Gaza, este posibil ca desfăşurarea de tancuri suplimentare de-a lungul frontierei sau trimiterea a încă două elicoptere de atac să fi fost suficiente pentru a semnala Hamasului că Israelul era conştient că grupul plănuia un atac la frontieră. Ar fi putut fi suficient pentru a determina Hamasul să-şi reconsidere planurile pentru dimineaţa următoare.

A fost o noapte tensionată. Majoritatea ofiţerilor care au citit informaţiile secrete s-au culcat puţin mai anxioşi decât erau cu câteva ore înainte, dar nimeni nu credea că se va întâmpla ceva important. Nu era vorba că IDF nu avea forţe desfăşurate de-a lungul frontierei. Da, era sărbătoare şi da, era sâmbătă, dar IDF era mereu în alertă de-a lungul unei frontiere volatile precum Gaza. Posturile speciale de observaţie de-a lungul frontierei erau ocupate 24 de ore pe zi, iar forţele aeriene din

Î & R

Yaakov Katz

DE MEREDITH WOLF SCHIZER

Q_Înainte de 7 octombrie, existau informații că se pregătea ceva cu Hamas în Gaza, dar nu era clar dacă era doar un exercițiu. De ce Israelul nu și-a întărit pur și simplu poziția militară?

A_Pentru a înțelege echilibrul, cred că trebuie să înțelegem premisa din Israel. Evaluarea copleșitoare din cadrul guvernului, armatei și agențiilor de informații era că Hamas era în mare parte descurajat și nu era interesat de un conflict. Prin urmare, când au primit informații care indicau că ar putea fi pregătiri pentru o invazie sau un fel de atac, în cel mai rău caz, urma să fie o incursiune la scară mică, dar în cel mai bun caz, urma să fie un exercițiu pe care îl făceau doar pentru a-și arăta forța.

De ce credeți că pregătirea Israelului împotriva unui atac al Hamas a fost atât de diferită față de, să zicem, Hezbollah sau Iran?

Aceasta este într-adevăr una dintre marile întrebări, deoarece atunci când Israelul este pregătit și când Israelul știe cine este inamicul său și se teme într-o oarecare măsură de cum va arăta conflictul, pune în aplicare capacități care pot face față acestei amenințări. De exemplu, Hezbollah era considerat principala amenințare la frontieră și, pe baza acestor evaluări ale serviciilor de informații, Israelul a pregătit capacități uimitoare pentru războiul cu Hezbollah, astfel încât, atunci când a decis să acționeze în septembrie 2024 – cu atacul cu beeper, cu asasinarea lui Hassan Nasrallah, liderul Hezbollah, și apoi a succesorului său și a succesorului succesorului său – avea toate aceste capacități pregătite, pentru că se pregătise pentru ele de mult timp. Pe de altă parte, când ne uităm la Gaza – și unul dintre cele mai bune exemple în acest sens sunt tunelurile – știau că se sapă tuneluri. Dar, din perspectiva Israelului, nu a crezut niciodată că va ajunge în situația în care se află acum în Gaza, deoarece nu a fost evaluată ca fiind un astfel de tip de amenințare. Așadar, a văzut că săpau ceva, dar nu a continuat să adune toate informațiile pe care le-ar fi vrut în mod normal despre o amenințare strategică, așa cum a făcut în cazul Hezbollah sau Iran.

Faptul că Hamas ține ostatici pare să fie călcâiul lui Ahile al Israelu-

CAPUL ÎN NISIP Israelul era conștient că Hamas săpa în Gaza, dar a ignorat amenințarea, potrivit lui Katz (Jos).

lui. Cum poate Israelul să evite acest tip de dilemă în viitor?
Din păcate, Hamas a fost complet subestimat de Israel, iar acest lucru a dus la acest război. Cealaltă neînțelegere despre Hamas, și aceasta a fost genialitatea lor, a fost că au înțeles punctul slab al Israelului. Pentru că dacă Hamas ar fi atacat Israelul pe 7 octombrie – și spun „doar" între ghilimele – dacă ar fi ucis doar 1.200 de oameni, ar fi fost un atac oribil. Și cea mai gravă zi în care au fost uciși [cel mai mare număr] de evrei într-o singură zi de la Holocaust. Cu toate acestea, ar fi fost controlat, iar războiul care ar fi urmat ar fi avut o mai mare libertate operațională [cu] mai puține constrângeri. Faptul că ostaticii sunt încă acolo și că Hamas este capabil să îi țină înseamnă că pot continua să străpungă inimile israelienilor în fiecare zi.

În prefața unei cărți anterioare, ați întrebat dacă atacul asupra reactorului nuclear al-Kibar din Siria în 2007 a fost „doar preludiul unei confruntări și mai mari cu Iranul". Care este părerea dumneavoastră acum, după ce Israelul a bombardat instalațiile nucleare ale Iranului?
Prima mea carte s-a intitulat *Israel vs. Iran: The Shadow War*, așa că poate sunt obsedat de acest subiect de mult timp. Sincer, la nivel personal, am fost șocat că Israelul a mers mai departe cu acest plan. Am fost surprins că a existat voința politică necesară. Acest lucru demonstrează determinarea Israelului de a-și împiedica dușmanii să obțină acele capacități nucleare avansate care ar putea reprezenta o amenințare existențială pentru statul Israel. Israelul, chiar și la aproape 80 de ani de la înființarea sa ca stat, nu consideră acest lucru ca fiind de la sine înțeles.

Credeți că Israelul și-a recăpătat puterea de descurajare în regiune după Iran, după Hezbollah?
Cartea vorbește într-adevăr despre ceea ce a dus la 7 octombrie și la acest mare eșec și dezastru pentru care încă plătim prețul de atunci. Dar există și o altă față a monedei, și acea față este ceea ce eu numesc reorganizarea Orientului Mijlociu de atunci. Dacă ne uităm la realitatea de dinainte de 7 octombrie, Israelul era înconjurat de diferite amenințări. Trăia cu iluzia că poate juca un joc de tip „whack-a-mole" și că, ocazional, trebuie să lovească Hamasul, ocazional să se ciocnească cu Hezbollahul și ocazional să facă ceva în secret cu Iranul, dar nimic care să degenereze într-un conflict pe scară largă. 7 octombrie a schimbat asta. Odată cu izbucnirea războiului, Israelul a înțeles – și acest lucru este meritul aceluiași guvern care este responsabil pentru eșecurile care au dus la 7 octombrie – că are ocazia de a rearanja această realitate. Și, dacă ne uităm la imaginea de ansamblu dintr-o perspectivă strict militară și de securitate, Israelul este mai sigur astăzi decât era înainte de 7 octombrie.

Atacul asupra Iranului subliniază importanța parteneriatului dintre SUA și Israel. Dar în SUA se aud tot mai multe voci care pun la îndoială valoarea acestuia, atât din partea dreptei, cât și din partea stângii. Ce părere aveți despre acest lucru?
Aud aceste voci și ele provin de la ambele extreme, iar ceea ce au în comun, cred, într-o oarecare măsură, este dorința de a vedea Statele Unite neimplicate. Dar ceea ce nu văd, sau aleg să nu vadă, este valoarea mare pe care Israelul o aduce Statelor Unite, pentru că nu este o stradă cu sens unic. Hezbollah este o organizație teroristă responsabilă de moartea a sute de soldați americani în atentatele cu bombă din cazarma marinei din Beirut în anii 1980, și există și alte atacuri pe care Hezbollah le-a efectuat și care au

ucis nenumărați soldați și civili americani. În Iran, când mergi pe străzile din Teheran, ayatollahii și IRGC scandează „moarte Israelului" și, în același timp, cu aceeași suflare, scandează „moarte Statelor Unite ale Americii". Siria și Bashar al-Assad au permis trupelor, soldaților și teroriștilor ISIS și Al-Qaeda să treacă prin teritoriul lor în Irak pentru a ucide soldați americani în timpul războiului Americii în această țară. Și știți Hamas. Da, a atacat Israelul și a ucis în principal israelieni, dar a ucis și cetățeni americani și a ținut ostatici cetățeni americani. Dacă Israelul nu ar fi intervenit împotriva Hezbollah și Hamas, iar mai târziu împotriva HTS, Hay'at Tahrir al-Sham, care a pătruns în forță în Siria, și dacă nu ar fi reușit să distrugă în doar 72 de ore întreaga capacitate militară a Siriei, după ce al-Julani – cunoscut și sub numele de Ahmed al-Shaara – a preluat puterea de la Assad, situația ar fi fost cu totul alta. Imaginați-vă că acele arme ar fi căzut în mâinile acestei ramuri a Al-Qaeda – asta ar fi făcut lumea un loc mai periculos. Și asta fără a mai menționa Iranul, al cărui program nuclear nu este doar o amenințare pentru Israel, ci și pentru Golful Persic, pentru alți aliați ai SUA, pentru Europa și ar putea fi într-o zi o amenințare și pentru Statele Unite. Deci, în opinia mea, aceasta este cu siguranță o relație în care ambele părți beneficiază enorm de ceea ce cealaltă parte aduce la masa negocierilor.

Cum credeți că se vor raporta oamenii la la 7 octombrie?

Este un amestec de sentimente. Când s-a întâmplat prima dată, era clar că acesta era cel mai mare dezastru din istorie și că ar trebui să cadă capete. Dar, când ne uităm la el acum, sper că va fi privit ca un punct de cotitură pentru Israel. Și nu doar pentru crearea unei securități mai bune la granițele sale, ci și pentru crearea unor orizonturi politice mai bune. Crearea de relații cu noul guvern din Liban, acum că Hezbollah a fost învins, crearea unei noi normalizări cu Siria, acum că Assad nu mai este acolo. Sfârșitul războiului din Gaza, eliminarea Hamas, eliberarea poporului palestinian de Hamas, facilitarea creării unei noi entități care să guverneze și care ar putea deschide calea către normalizarea relațiilor dintre Israel și Arabia Saudită. Acest lucru ar putea duce la un Orient Mijlociu cu totul nou. În prezent, nu am ajuns încă acolo și pare puțin optimist să spunem că se va întâmpla curând asta. Dar, cu o conducere politică adecvată în Israel și în întreaga regiune, nu cred că este exagerat să credem că acest lucru este posibil.

➤ *Această conversație a fost editată și condensată pentru publicare. Vizitați* newsweek.com *pentru interviul complet.*

SCANEAZĂ CODUL QR
Accesează direct canalul YouTube al *Newsweek* și începe să vizionezi.

ATAC SURPRIZĂ Militanții Hamas au invadat Israelul pe 7 octombrie, luând prin surprindere armata israeliană și echipele de intervenție în caz de urgență (jos).

apropiere erau gata să intervină la un singur semn.

Şeful Shin Bet, Ronen Bar, încerca să doarmă puţin la casa sa din suburbia Tel Avivului, când asistentul său l-a sunat la ora 2:00 dimineața, pe 7 octombrie. Cu o vechime de 30 de ani în agenția israeliană de combatere a terorismului, Bar era obișnuit cu apelurile în miezul nopții, dar acesta era diferit. Informația era vagă, dar amenințătoare. „Hamas pregătește ceva neclar", i-a spus asistentul său.

În plus față de alerta cu cartelele SIM din urmă cu patru ore, agenții Hamas pregăteau aparent un complex de tuneluri subterane în care comandanții de teren se adăposteau în caz de urgență. Bar l-a întrebat pe asistent dacă știa dacă comandanții se aflau în complexul de buncăre.

„Nu încă", a răspuns acesta.

Pe baza informațiilor inițiale, se părea că pregătirea complexului făcea

FOTO: MENAHEM KAHANA/AFP/GETTY; SAID KHATIB/AFP/GETTY

parte dintr-un exercițiu de antrenament al Hamas, unul dintre multele pe care grupul le-a desfășurat în anul precedent.

Cu toate acestea, Bar nu putea să scape de sentimentul că ceva nu era în regulă. În ciuda asigurărilor că pregătirile buncărului nu erau probabil nimic ieșit din comun, el a decis să se îndrepte spre sediul Shin Bet din nordul Tel Avivului pentru a cerceta mai amănunțit și a fi pregătit. Pentru orice eventualitate, și-a spus el.

Bar, care are părul tuns scurt și barbă gri, și-a început cariera militară ca luptător în Sayeret Matkal, agenția israeliană de combatere a terorismului, participând la numeroase operațiuni secrete.

Acum, instinctele sale erau în alertă maximă. În drum spre birou, a trimis un mesaj prin care a convocat mai mulți oficiali de rang înalt ai Shin Bet, responsabili pentru Gaza și Cisiordania, la o conferință telefonică la ora 3:30 dimineața. În ciuda

Este posibil ca desfășurarea de tancuri suplimentare de-a lungul frontierei sau trimiterea a încă două elicoptere de atac să fi fost suficiente... pentru a determina Hamas să-și reconsidere planurile.

informațiilor care indicau că ceea ce se întâmpla era cel mai probabil un exercițiu militar, Bar se temea de un complot mai sinistru – poate o încercare a Hamas de a traversa granița și de a răpi câțiva soldați. Cea mai mare teamă din mintea lui era că, dacă se întâmpla acest lucru, grupurile teroriste palestiniene din Cisiordania, precum și Hezbollah și Iranul, ar putea fi implicate.

Șeful Shin Bet a fost pus la curent că informațiile fuseseră transmise Comandamentului Sudic și Diviziei Gaza. Acum puteau verifica sistemele și sursele lor pentru a vedea dacă puteau găsi altceva care să completeze puzzle-ul.

În timp ce Bar se îndrepta spre birou, analiștii Shin Bet erau ocupați să studieze informațiile pe care le aveau pentru a vedea dacă era ceva nou.

Unul dintre ei a menționat o informație care tocmai fusese primită, în care se spunea că Hamas îndepărta materialul de protecție de pe unele dintre rampele de lansare a rachetelor, un pas care preceda un atac cu rachete.

O oră mai târziu, însă, Shin Bet a primit o nouă informație, în care Hamas insista că îndepărtarea materialului era doar parte a unui exercițiu.

În retrospectivă, a devenit clar că și mai multe informații au „rămas blocate" în cadrul Aman și nu au ajuns niciodată la conducerea IDF sau la Shin Bet. Un detaliu important, de exemplu, a fost că, în zilele premergătoare datei de 7 octombrie, a existat o creștere a traficului de comunicații al Hamas – apelurile telefonice și mesajele s-au dublat. Nimeni nu a adus acest detaliu crucial, împreună cu alte informații, în atenția lui Halevi, Finkelman sau a șefului Direcției de Operațiuni a IDF, generalul-maior Oded Basiuk, un comandant veteran de tancuri.

Ceasul ticăia, dar încă nu se înregistrau schimbări din partea israeliană. ◘

➤ *Din* While Israel Slept: How Hamas Surprised the Most Powerful Military in the Middle East *de Yaakov Katz și Amir Bohbot.*

Copyright © 2025 de către autor și reprodus cu permisiunea St. Martin's Publishing Group.

CĂRȚI

„Nu există civili în Japonia“

La optzeci de ani după ce Statele Unite au aruncat bomba atomică asupra orașului Nagasaki, pe motiv că ar salva vieți, o nouă carte povestește experiențele supraviețuitorilor

În august 1945, Statele Unite au aruncat două bombe atomice asupra Japoniei – singura dată în istorie când armele nucleare au fost folosite în luptă. Bombardamentele de la Hiroshima și Nagasaki din 6 și 9 august 1945 au dus la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial în luna următoare. Efectele asupra ambelor orașe au fost devastatoare. Numai în Nagasaki, „Fat Man“ a ucis aproape instantaneu aproximativ 40.000 de civili, numărul ajungând la aproximativ 70.000 până în ianuarie 1946, din cauza efectelor otrăvirii cu radiații. La 80 de ani de la bombardament, cartea **Nagasaki: the last witnesses**, *scrisă de M.G. Sheftall, istoric la Universitatea Shizuoka din Japonia, amintește viețile pierdute și lumea schimbată pentru totdeauna de războiul nuclear. Seria în două părți prezintă relatări din surse primare ale „hibakusha“ – cuvântul japonez pentru supraviețuitorii bombei atomice – care oferă mărturii personale despre efectele secundare ale acestei arme fără precedent. În acest fragment din a doua sa carte din seria* EMBERS, *Sheftall povestește cum tinerii civili din Nagasaki își vedeau de treburile matinale fără să știe că viețile lor se vor schimba pentru totdeauna.*

FOTO: BETTMANN / CONTRIBUTOR/GETTY

de
M.G. SHEFTALL

PE INSULA TINIAN DIN OCEANUL Pacific, la ora 00:30, pe 8 august 1945, la 33 de ore după întoarcerea sa zgomotoasă la North Field, Enola Gay stătea goală și tăcută pe pista de macadam. Zgomotul camerelor de filmat și mulțimile care aclamau misiunea îndeplinită pe 6 august fuseseră demult înlocuite de zumzetul insectelor și de trecerea ocazională a unui jeep de pază.

La 1.550 de mile nord-vest, în orașul port Nagasaki, Gunge Norio, în vârstă de 16 ani, se îndrepta spre casă după ce lucrase în tura de noapte la o fabrică de muniție Mitsubishi. La aproximativ 1,2 mile sud-est de această fabrică, în cartierul central de afaceri al orașului Nagasaki, două dintre colegele lui Norio de la Mitsubishi, Kiridōshi Michiko, în vârstă de 15 ani, și Ishida Masako, în vârstă de 14 ani, se bucurau de ultimele ore prețioase de somn înainte de o altă tură de zi de muncă ingrată pentru efortul de război al Japoniei, care se prăbușea rapid. La fel și Tateno Sueko, în vârstă de 13 ani, care, mai târziu în acea dimineață, urma să ajute la săparea adăposturilor antiaeriene împreună cu alți membri ai asociației din cartierul ei.

În suburbia Urakami din nordul orașului Nagasaki, o novice catolică în vârstă de 21 de ani, pe nume Itonaga Yoshi, urma să se trezească în curând în camera ei din mănăstire pentru rugăciunile de dimineață împreună cu surorile ei în capela Școlii de fete Junshin. În jurul și printre acești cinci adolescenți, 40.000 de bărbați, femei și copii se aflau la câteva ore distanță de a se trezi în ultima zi din viața lor. Treizeci de ore mai târziu, ei aveau să devină victime ale celei de-a doua (și, sperăm, ultimei) arme nucleare aruncate cu furie în istorie.

De cealaltă parte a Mării Japoniei față de Nagasaki, unchiul lui Kiridōshi Michiko, Tetsurō, era unul dintre cei peste un milion de soldați care apărau frontiera nord-vestică a Manciuriei ocupate de japonezi. De-a lungul frontierei acestui teritoriu, Armata Roșie profita de întuneric pentru a muta peste 5.000 de tancuri, 26.000 de piese de artilerie și 1,5 milioane de oameni în punctele finale de lansare. Treizeci de minute mai târziu, aceste forțe urmau să intre în acțiune, îndeplinind promisiunea făcută de Iosif Stalin la Conferința de la Yalta către Franklin Roosevelt și Winston Churchill, că Uniunea Sovietică se va alătura oficial războiului împotriva Japoniei la trei luni

RUINELE În Nagasaki nu mai rămăsese aproape nimic în apropierea centrului exploziei, în afară de moloz. Aici, la patru zile după bombardament

după capitularea Germaniei naziste.

La aproximativ 2.500 de mile sud-est de armata lui Stalin și la câteva sute de metri de pista de decolare a avionului Enola Gay, oamenii de știință și inginerii din echipa tehnică a „Proiectului Alberta" din cadrul Proiectului Manhattan lucrau toată noaptea într-un hangar special construit și dotat cu aer condiționat. Aici, pregăteau o a doua bombă atomică – un dispozitiv cu plutoniu numit „Fat Man" (denumit astfel datorită formei sale rotunde) de același tip cu cel testat pentru prima dată pe teren în deșertul New Mexico, cu doar trei săptămâni înainte. Peste aproximativ 24 de ore, această a doua bombă numită Fat Man urma să fie aruncată dintr-un avion B29 asupra unui oraș japonez – fie Nagasaki, fie orașul arsenal Kokura. În timp ce dispozitivul cu uraniu „sigur" și mult mai simplu din punct de vedere tehnologic, care fusese aruncat asupra Hiroshimei, funcționase fără probleme, așa cum se aștepta, niciunul dintre membrii echipei Proiectului Alberta nu era la fel de încrezător în șansele acestui dispozitiv cu care era dotată bomba Fat Man. Era mult mai complex și mai sensibil din punct de vedere mecanic și complicat să funcționeze conform proiectului, în condițiile inerent haotice ale unei misiuni de luptă. Mai mult, probabilitatea unei defecțiuni era și mai mare, deoarece tehnicienii erau obligați să lucreze contra cronometru; al doilea atac atomic era programat să profite de ultimele rămășițe ale unei perioade de vreme favorabilă în zona țintă din vestul Japoniei.

Dacă se rata fereastra de vreme bună pentru lansare în 9 august, ar fi trecut aproape o săptămână până când vremea s-ar fi îmbunătățit suficient pentru a exista o nouă șansă de a lansa a doua bombă atomică asupra Japoniei.

40.000 de bărbați, femei și copii se aflau la câteva ore distanță de a se trezi în ultima zi din viața lor

Urgența meteorologică a americanilor era o consecință directă a imperativului strategic de a exploata șocul psihologic provocat de Hiroshima. Se spera că aruncarea unei a doua bombe atât de curând după prima îi va face pe japonezi să creadă că în arsenalul american existau mult mai multe arme de acest tip decât în realitate și că acestea vor continua să fie aruncate asupra Japoniei până când țara se va preda sau – conform amenințării din Declarația de la Potsdam din 26 iulie a lui Harry Truman (pe care japonezii refuzau până atunci să o recunoască) – va înceta să existe. Pentru a intensifica presiunea politică și psihologică asupra conducerii Japoniei, precum și asupra populației sale, avioanele B29 ale Forțelor Aeriene – între raidurile cu bombe incendiare – aruncau peste orașele japoneze, în urma bombardamentului de la Hiroshima, fluturași cu o fotografie a norului ciupercă al bombei Little Boy și cu un mesaj tradus în japoneză în care se amenința cu utilizarea „celui mai distructiv exploziv conceput vreodată de om". Fluturașul continua: „Abia am început să folosim această armă împotriva patriei voastre. Dacă mai aveți vreo îndoială, întrebați ce s-a întâmplat cu Hiroshima când o singură bombă atomică a căzut asupra orașului. Înainte de a folosi această bombă pentru a distruge toate resursele militare cu care prelungesc acest război inutil, vă rugăm să îi cereți împăratului să pună capăt războiului... Ar trebui să luați măsuri acum pentru a înceta rezistența militară. În caz contrar, vom folosi cu hotărâre această bombă și toate celelalte arme superioare ale noastre pentru a pune capăt războiului în mod prompt

și cu forță. EVACUAȚI-VĂ ORAȘELE". Dar, chiar dacă programul american de bombardament ar fi fost respectat și în ciuda acestor apeluri aruncate din aer pentru a stârni frica populației, exista încă posibilitatea ca al doilea bombardament să se dovedească la fel de neconvingător pentru conducerea japoneză precum fusese aparent primul. În acest caz, bluff-ul cu bombe nelimitate și-ar fi pierdut eficacitatea (presupunând că a avut vreodată vreuna) cu mult înainte ca a treia bombă să fie disponibilă, ceea ce s-ar fi întâmplat undeva între 19 și 21 august.

Din prudență militară, americanii nu puteau ignora cu ușurință declarațiile oficiale care ocupaseră un loc central în propaganda japoneză de la căderea Saipanului, cu un an înainte, referitoare la posesia armei strategice supreme a unui popor pregătit să moară în masă într-o bătălie decisivă finală – așa-numitul *hondo skessen* – pentru a-și apăra patria, mai degrabă decât să o dezonoreze prin capitulare. Până când americanii nu au început să lovească plajele de invazie din Kyushu mai târziu în acea toamnă, nu puteau ști dacă toate aceste discursuri japoneze despre „o sută de milioane de bile de foc" și sinuciderea în masă în flăcări erau o declarație sinceră a hotărârii naționale sau doar propagandă.

Americanii nu erau, așadar, singurii actori în această confruntare strategică în care nu se putea face distincția între bluff și hotărâre. Japonezii și-au jucat cartea trezind în imaginația americană spectrul unei apocalipse de luptă terestră și kamikaze. Asta însemna că, dacă americanii ar fi continuat cu planurile lor de invazie terestră a insulelor natale, ar fi putut fi similar ca grad de ferocitate cu baia de sânge pe care aliații tocmai o înduraseră în Okinawa (unde au înregistrat aproximativ 50.000 de victime și unde ar fi putut pieri de două ori mai mulți civili japonezi), dar potențial multiplicată cu ordinele de mărime în

Î&R

M.G. Sheftall

DE MEREDITH WOLF SCHIZER

Î_ Anul trecut ați publicat *Hiroshima*. De ce ați ales să scrieți separat despre Nagasaki?

R_ La scurt timp după ce am început să scriu, mi-am dat seama că pentru tratarea acestor subiecte, cu detaliile pe care le meritau, aveam, pur și simplu, prea mult material pentru o singură carte.

A fost dificil să convingeți oamenii să vă împărtășească experiențele lor?

Un supraviețuitor din Hiroshima mi-a spus odată că, pentru fiecare *hibakusha* (supraviețuitor al bombei atomice, în japoneză) dispus să vorbească cu un bărbat american alb despre experiențele sale legate de bombă, există mulți alții ale căror resentimente și traume legate de bombă (sau de bombe) sunt încă prea intense pentru a face acest lucru. Cred că ceea ce încerca să-mi spună era că eu întâlneam doar *hibakusha* care erau de acord să vorbească și mă avertiza să nu cred în mitul postbelic larg răspândit și reconfortant că *hibakusha*, ca grup, acceptă în mod uniform, la fel ca și Gandhi, ceea ce li s-a întâmplat lor și celor dragi lor în 1945 și că totul este iertat pentru binele suprem și în speranța păcii mondiale. Da, există *hibakusha* de acest fel și ei sunt cei care tind să atragă toată atenția mass-media. Dar – cel puțin potrivit acestui domn, acei *hibakusha* sunt în minoritate și, în acest sens, persoanele intervievate de mine nu ar trebui considerate ca fiind complet reprezentative pentru experiența *hibakusha* în ansamblu. De fapt, în propria mea experiență de teren, am avut câteva cazuri de *hibakusha* care inițial au fost de acord să fie intervievați, dar care s-au răzgândit în ultimul moment.

Există vreo poveste pe care ați găsit-o deosebit de captivantă?

Este aproape imposibil să reduc acest domeniu la un singur episod care merită o mențiune specială. Dar, dacă aș fi obligat să o fac, cred că ar fi faptul îngrozitor – adus în atenția mea de un coleg de cercetare și *hibakusha* din Nagasaki, dr. Masao Tomonaga – că nimeni din Hiroshima sau Nagasaki nu a fost „vaporizat instantaneu" de bombe, nici măcar cineva care se afla la Ground Zero, direct sub explozii. Mai degrabă au fost arși de vii de razele termice, la temperaturi de 3.000-4.000 °C [5.432-7.232 °F], timp de cel puțin câteva secunde, înainte ca unda de șoc a exploziei să-i facă bucăți. Dacă vreun om a experimentat vreodată eternitatea

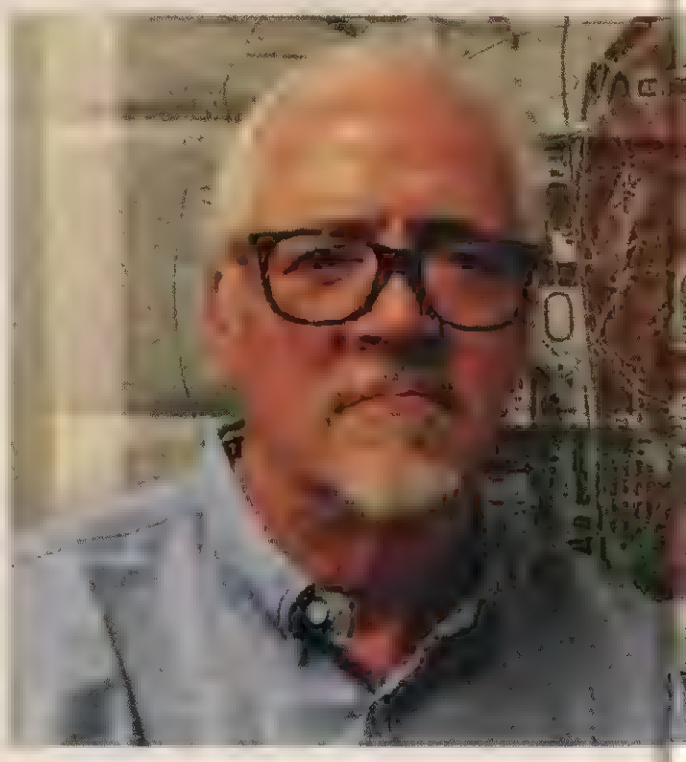

ORORILE DIN CERURI *Norul ciupercă produs de bomba Fat Man aruncată asupra orașului Nagasaki a atins o înălțime de aproximativ 13.700 de metri*

într-o secundă, aceștia au fost cu siguranță victimele care s-au aflat în aer liber în zonele respective de distrugere totală ale bombelor de la Hiroshima și Nagasaki. Dar, în multe privințe, victimele care au murit mai lent – de exemplu, din cauza sindromului de radiații acute – au avut o soartă mult mai cruntă, deoarece au suferit mult mai mult, în unele cazuri cedând la câteva săptămâni sau luni după evenimente.

Cum a afectat precipitația radioactivă sănătatea în orașele din jur?
Există date colectate pe o perioadă de aproape 80 de ani din studii longitudinale riguroase efectuate pe supraviețuitorii din Hiroshima și Nagasaki, care dovedesc, fără niciun dubiu, că expunerea lor la radiațiile bombelor a avut consecințe pe tot parcursul vieții asupra sănătății lor, cel mai frecvent sub forma leucemiei și a altor tipuri de cancer legate de bombă. Acest lucru a cauzat deteriorarea ADN-ului din celulele corpului lor. Aceleași studii longitudinale nu au găsit încă dovezi concludente că această expunere la radiații a avut consecințe genetice transgenerationale asupra descendenților *hibakusha*.

În ceea ce privește mediul fizic al celor două orașe, radiațiile ambientale au revenit, în toate privințele, la niveluri „normale", deși se spune că există încă unele zone ușor „calde" în partea de nord a orașului Nagasaki, din cauza fisiunii incomplete a miezului de plutoniu al bombei aruncate asupra acestui oraș. În aceste zone trebuie luate anumite măsuri de precauție, de exemplu, în cazul proiectelor de construcție care implică excavări semnificative.

Care sunt implicațiile politice și sociale pe termen lung în Japonia?
În primul rând, există o aversiune morală destul de ușor de înțeles față de armele nucleare în rândul populației generale, iar acest lucru a fost constant pe tot parcursul perioadei postbelice. Cu toate acestea, în ultima perioadă, anumiți politicieni și alte personalități publice au început să promoveze, pentru prima dată în istoria Japoniei, ideea că, din cauza schimbării poziției strategice a Americii pe scena mondială, Japonia nu mai poate conta pe tradiționala „umbrelă nucleară americană" postbelică pentru securitatea sa națională și, prin urmare, ar trebui să înceapă să-și dezvolte propriile arme nucleare. Dar cred că ar fi nevoie de o campanie dedicată, de mai mulți ani, de influențare activă a opiniei publice din partea statului japonez pentru a convinge chiar și o mică majoritate a populației să susțină o astfel de propunere.

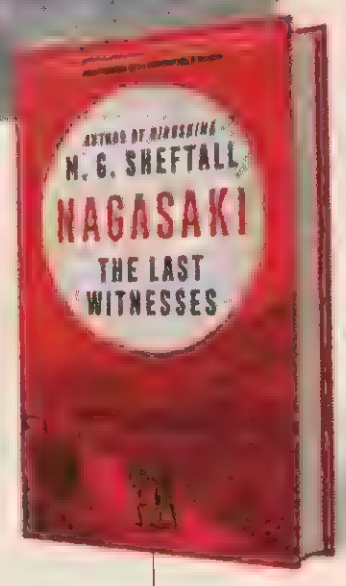

Cum credeți că se încadrează bombardarea din iunie a instalațiilor nucleare iraniene de către SUA în istoria proliferării nucleare? Va descuraja Iranul și alte țări non-nucleare?
Cred că multe dintre țările care nu dețin încă arme nucleare ar putea analiza ceea ce tocmai s-a întâmplat cu Iranul, apoi ar putea compara acest lucru cu ceea ce nu s-a întâmplat – de exemplu, în cazul Coreei de Nord, care deține arme nucleare – și ar putea trage concluzii naturale din această observație cu privire la viitorul propriilor politici de securitate națională. Ca urmare, s-ar putea să intrăm într-o fază de proliferare nucleară scăpată de sub control, care prezintă riscuri pentru lume care, în felul lor, sunt chiar mai periculoase decât perspectiva unui Armagedon nuclear pe care lumea l-a îndurat în cele mai grave faze ale confruntării din timpul Războiului Rece dintre America și fosta Uniune Sovietică.

Ce doriți ca cititorii să înțeleagă despre armele nucleare?
Că aceste arme oribile, inumane și potențial distrugătoare de civilizații sau chiar de specii, nu trebuie să mai fie folosite niciodată, niciodată, la furie.

FOTO: DUTTON ADULT (HC); BETTMANN / CONTRIBUTOR/GETTY; CU AMABILITATEA EDITORULUI

termeni de amploare. Scopul japonezilor era să-i facă pe americani să cedeze primii și să încheie un acord de pace mai generos decât capitularea necondiționată pe care o ceruseră încă de la Conferința de la Casablanca din ianuarie 1943. La începutul lunii august 1945, împăratul Hirohito și cei mai de încredere consilieri ai săi – neștiind nu numai ce urma să se întâmple în Manciuria, ci și ce promisese liderul sovietic la Yalta cu șase luni mai devreme – nutreau speranțe deșarte că Stalin, care era încă tehnic neutru față de Japonia, ar putea ajuta la negocierea unui astfel de acord.

Într-un gest care poate fi considerat fie o gravă lipsă de previziune, fie un caz fatal de gândire iluzorie, se pare că nimeni dintre cei aflați la cel mai înalt nivel de luare a deciziilor strategice din Tokyo nu l-a informat pe împărat – singura persoană din Japonia capabilă să ordone încetarea războiului – despre posibilitatea ca amenințarea solemnă cu un Armagedon iminent să fie reală. Astfel, în loc să oprească avântul ame-

„Aceste arme îngrozitoare, inumane și potențial distrugătoare de civilizații sau chiar de specii nu trebuie să mai fie folosite niciodată la furie“

rican îndreptat către insulele japoneze, acțiunile stimulau inamicul să folosească mijloace și mai eficiente pentru a ucide fără discriminare milioane de soldați și civili japonezi.

Deși comandanții americani de pe teren și la nivel operațional luau în considerare utilizarea unei a treia bombe atomice asupra orașului Tokyo, factorii de decizie de la Washington ajungeau la concluzia că ar fi avut puțină valoare strategică aruncarea unei alte bombe foarte scumpe doar pentru a rearanja ruinele din capitala imperială și a ucide încă o sută de mii sau mai mulți civili, mai ales dacă inimile liderilor japonezi erau deja obișnuite cu astfel de sacrificii. În schimb, a treia bombă și restul dispozitivelor de tipul Fat Man cu plutoniu din următoarea serie de producție puteau fi utilizate mai bine ca arme tactice pe câmpul de luptă pentru invazia viitoare a Kyushu, pregătind locurile de debarcare și neutralizând centrele de comandă și logistice japoneze din interiorul țării atunci când aliații ar fi început să înceapă să lovească plajele de acolo pe 1 noiembrie. Pentru acest moment, generalul Leslie R. Groves a asigurat Washingtonul că organizația Proiectului Manhattan va avea zece sau mai multe astfel de dispozitive, gata de utilizare.

Între timp, Aliații ar fi continuat cu demontarea sistematică a economiei și infrastructurii Japoniei prin mijloace convenționale și nu ar fi cruțat niciun fel de daune colaterale în acest proces.

Un pasaj dintr-un briefing oficial al serviciilor de informații pentru a cincea forță aeriană rezuma succint mentalitatea operativă a acestei strategii: „Întreaga populație a Japoniei este o țintă militară adecvată... NU EXISTĂ CIVILI ÎN JAPONIA. Noi purtăm război și îl purtăm în mod total, pentru a salva vieți americane, a scurta agonia războiului și a aduce o pace durabilă. Intenționăm să căutăm și să distrugem inamicul oriunde s-ar afla, în număr cât mai mare și în cel mai scurt timp posibil“.

În acest scop, rutele maritime, porturile și căile navigabile interioare ale țării vor continua să fie blocate și strangulate de submarine, minare aeriană („Operațiunea STARVATION“) și atacuri aeriene. Forțele aeriene din Extremul Orient vor lovi ținte tactice și vor imobiliza rețeaua feroviară națională japoneză – un efort care va opri mișcarea trupelor și a aprovizionării inamice și va împiedica recolta de orez din toamnă (de o importanță vitală) să ajungă la principalele centre de populație din coridorul urban Tokyo-Osaka. Această evoluție ar fi dus la o foamete în masă în Insulele Japoniei, până la sfârșitul anului.

➤ *Adaptat din cartea* Nagasaki. *Publicat de Dutton, o marcă a Penguin Publishing Group. Copyright © 2025 M. G. Sheftall.*

FORȚĂ LETALĂ Oamenii de știință din cadrul Proiectului Manhattan aveau mai multă încredere în eficacitatea bombei „Little Boy“ aruncate asupra Hiroshimei, prezentată aici, decât în cea a bombei „Fat Man“ aruncată asupra orașului Nagasaki

FOTO: PHOTOQUEST / CONTRIBUTOR/GETTY

LAMPIOANE
la comemorarea a 80 de
ani de la bombardamentul
atomic de la Nagasaki
9 august 1945 - 9 august 2025

TELEVIZIUNE

Apărând tradițiile

Chief of War, drama istorică epică a lui Jason Momoa, reprezintă un efort de recuperare a identității pierdute, povestită de polinezieni în propria lor limbă.

MONUMENT CULTURAL Co-creatorul serialului, Jason Momoa, care joacă și rolul lui Ka'iana, a declarat că a fost „uimitor" să poată spune povestea strămoșilor săi

FOTO APPLE TV

NU ÎN FIECARE ZI HOLLYWOODUL încredinţează cheile unei drame istorice epice, de amploare, unei echipe creative indigene. Dar cu *Chief of War* de la Apple TV+, Jason Momoa şi Thomas Pa'a Sibbett au profitat de ocazie şi au construit un monument cultural uluitor. Saga de nouă episoade, care a avut premiera pe 1 august, se concentrează pe unificarea insulelor Hawaii la începutul secolului al XVIII-lea, o epocă marcată de războaie tribale, tulburări politice şi ameninţarea colonizării occidentale.

În esenţă, *Chief of War* este mai mult decât o poveste despre bătălii câştigate sau pierdute.

Este o revendicare a identităţii culturale, povestită prin ochii polinezienilor, de către polinezieni, totul în limba lor. „Este uimitor să pot spune această poveste incredibilă a strămoşilor mei şi să o fac cu o distribuţie uimitoare şi o echipă strălucită în spatele camerei", spune Momoa în notele de producţie ale serialului. „Ka'iana ştia ce urma să vină din lumea exterioară. Era neînfricat, devotat, un vizionar. Călătoria lui este plină de acţiune, dramă şi romantism, dar, în cele din urmă, este vorba despre dragostea pentru poporul său".

de **JANEÉ BOLDEN**

Ka'iana (Momoa) este o figură complexă din istoria Hawaiiului, care a fost atât celebrat, cât şi condamnat de istorici pentru loialităţile sale schimbătoare în anii tumultuoşi de dinaintea unificării. În *Chief of War*, Ka'iana este portretizat ca un om care se zbate între tradiţie, ambiţie şi supravieţuire în faţa schimbărilor rapide. Fost şef războinic care se întoarce acasă după ani petrecuţi în străinătate, el se trezeşte prins între şefii rivali, puterile coloniale şi propriile lupte interne cu loialitatea şi moştenirea.

Imersiune culturală profundă

În timp ce călătoria personală a lui Ka'iana determină o mare parte din dramă, naraţiunea mai amplă aparţine regelui Kamehameha, interpretat de Kaina Makua.

Seria urmăreşte misiunea lui Kamehameha de a unifica insulele Hawaii, Maui, Oahu şi Kauai sub o singură conducere – o întreprindere politică şi spirituală fără precedent, care avea să schimbe pentru totdeauna destinul Pacificului. Campania lui Kamehameha nu este descrisă ca o simplă cucerire militară; ea este complicată de alianţe fragile, trădări interne şi greutatea profeţiei.

Prin această lentilă, *Chief of War* oferă o privire rară asupra unui capitol al istoriei adesea trecut cu vederea de mass-media occidentale. Serialul se adâncește în obiceiurile, ierarhiile și sistemele de credințe care au modelat Hawaii-ul precolonial, cu un accent special pe rolul femeilor, al liderilor spirituali și al legăturilor sacre cu pământul și marea.

Pentru Temuera Morrison, care îl interpretează pe vicleanul rege Kahekili din Maui, aducerea la viață a acestei povești a necesitat apelarea la ceva mai profund decât talentul actoricesc. „A trebuit să mă inspir din tunete și fulgere pentru interpretarea mea", spune el. „Am vrut să aduc puțin din ceea ce polinezienii numesc puterea interioară – acea esență, acea teamă. Din fericire, suntem antrenați în haka maori. Haka – dacă îl descompunem – «ha» înseamnă respirație, «ka» înseamnă foc. Aveam nevoie de mult din asta în această epopee". Morrison apreciază încrederea acordată de Momoa și scenariști. „Când au spus «acțiune», era momentul să ne aprindem și să dăm tot ce avem mai bun", adaugă el.

Cliff Curtis, care îl interpretează pe Keoua, rivalul regelui Kamehameha, a intervenit și în calitate de coproducător, ajutând la realizarea serialului prin complexele protocoale culturale ale filmărilor în Polinezia. „Ce este unic la acest serial este că a fost scris, regizat și produs de hawaiieni, de Jason și Thomas Pa'a Sibbett, și inspirat din poveștile strămoșilor lor", spune Curtis. „Am filmat o mare parte în Aotearoa [Noua Zeelandă] și era important să onorăm triburile din acele ținuturi. Am fost mândru să contribui la conducerea acestui proces, recunoscând numeroasele granițe tribale în care am lucrat și colaborând cu aproximativ 25 de triburi diferite".

Această reverență a depășit cu mult acordurile privind locurile de filmare. Morrison povestește cum a funcționat producția la mai multe niveluri culturale. „Băteam din picioare pentru a ne conecta cu Mama Pământ. Spuneam rugăciuni pentru a ne conecta cu cerul de deasupra. Suntem doar manifestări ale acestei energii", spune el. „Așa că, atunci când a venit momentul să lucrăm, am adus acea energie cu noi".

Pentru Makua, un practicant cultural și cultivator de taro din Kaua'i, intrarea în rolul regelui Kamehameha a necesitat ceva persuasiune. „Nu voiam să fiu actor", spune el. „Scopul meu este să lucrez cu tinerii, să-i ancorez în agricultură, în cultură, în fiecare zi". Inițial, Makua a respins politicos oferta lui Momoa. „Dar după ce m-am rugat și am vorbit cu bătrânii, am luat o decizie. Mi s-a spus: «Dacă nu tu, atunci cine?» Așa că am încercat să fac tot posibilul pentru a intra în pielea lui Kamehameha".

Pe platoul de filmare din Aotearoa, s-a străduit să vorbească doar în „Ōlelo Hawai'i" – limba hawaiană – ori de câte ori era posibil. „A ajutat ceilalți actori să se simtă confortabil, să se obișnuiască cu limba. Le-a fost mai ușor să joace pe platou".

„Parte a ceva special"

Limba este un pilon central al serialului *Chief of War*. O mare parte din serial este interpretată în întregime în „Ōlelo Hawai'i", o alegere remarcabilă într-un peisaj televizat global adesea dominat de povestirile în limba engleză. „Unul dintre privilegiile pe care le-am avut a fost că nu am vorbit niciun cuvânt în engleză în întreaga serie", spune Curtis. „M-a făcut să mă simt parte din ceva special. Suntem conectați cu strămoșii și descendenții noștri, iar acest lucru este pentru ei – pentru a oferi generațiilor viitoare o rămășiță a culturii lor, pe care să o admire și să-și celebreze propria limbă în modul în care am încercat să o prezentăm".

Autenticitatea se reflectă în toate aspectele serialului *Chief of War*, de la hainele kapa confecționate manual și mantalele cu pene până la reconstituirea precisă a satelor hawaiene din secolul al XVIII-lea. Angajamentul față de acuratețe s-a extins și la colaborarea cu practicieni ai culturii hawaiene și supervizori lingvistici pe platoul de filmare. După cum spune Morrison, „Totul se reduce la scenariu. Este scris cu atenție, iar noi avem datoria de a-l interpreta cu cât mai

FEMEI PUTERNICE Hinepehinga, care o interpretează pe Kupuohi, a descris consilierii culturali ai producției ca fiind vocile personajelor

AUTENTICITATE Angajamentul serialului față de acuratețe se extinde și la costumele kapa realizate manual, precum cele purtate de prințul Kupule, interpretat de Brandon Finn

multă integritate este posibil".

Moses Goods, care îl interpretează pe Moku, consilierul lui Kamehameha și tatăl lui Ka'ahumanu, spune că profunzimea nuanțelor culturale din poveste nu a făcut decât să-i îmbogățească interpretarea. „Asta își dorește un actor, nu? Roluri complexe și stratificate, pline de emoții contradictorii", spune el. „Moku navighează în noua lume care se deschide în fața lor, încercând să mențină echilibrul cu zeii și tradițiile lor. În același timp, își căsătorește fiica. Toate aceste lucruri se amestecă în mine. Asta face ca personajul să fie mult mai interesant și complex de urmărit și de interpretat".

Această dinamică se manifestă cu putere într-unul dintre momentele cele mai importante din viața Ka'ahumanu: întâlnirea ei cu femeia-profet care îi dezvăluie un destin greu. Pentru Luciane Buchanan, care o interpretează pe viitoarea regină, acest lucru nu doar îi modelează calea, ci îi adâncește legătura cu tatăl ei. „Se creează un secret între ei, care se păstrează pe tot parcursul serialului", spune Buchanan. „Nu știu cum vor reuși să facă lucrurile să funcționeze, dar știu că vor înfrunta totul împreună".

Interpretarea lui Buchanan surprinde greutatea responsabilității moștenite și rezistența tăcută a femeilor care navighează într-o lume a bărbaților puternici. Sentimentul comun de apartenență la Pacific era palpabil în întreaga producție, în special în rândul femeilor. Buchanan și Te Ao o Hinepehinga, care o interpretează pe Kupuohi, au vorbit amândouă despre puterea pe care au extras-o din femeile care le-au ghidat, atât pe platou, cât și în spirit.

„În Polinezia, suntem foarte privilegiați să fim crescuți de femei puternice", spune Hinepehinga. „Cea mai mare inspirație a mea a fost profesoara mea de limbă. Ea și ceilalți consilieri culturali nu ne învățau doar limba, ci erau vocile acestor personaje. Noi eram doar purtătorii de cuvânt". Buchanan este de acord. „Ne-au ajutat foarte mult, dar nu ne-au acoperit interpretarea. Ne întrebau: «Cum vrei să faci asta?» Era o colaborare, ne dădea putere". Legătura ei cu Ka'ahumanu s-a adâncit în urma unui pelerinaj la locul de naștere al reginei, în Maui, înainte de filmări. „A fost un moment foarte frumos. M-a pregătit să transmit acea intenție, să văd fizic locul în care a trăit ea. Astfel de momente sunt rare în această industrie".

Ambele actrițe au subliniat provocarea și recompensa unice ale interpretării unor femei a căror putere nu este întotdeauna exercitată prin forța fizică, ci prin strategie, influență și reziliență tăcută. „Aceste femei nu sunt doar puternice; sunt lideri tăcuți, eroine necunoscute", spune Hinepehinga. „Serialul pune în lumină acest aspect. Sper că femeile care îl urmăresc se vor simți împuternicite să continue această muncă".

„A fost o vreme când călătoream liber între insule și limbile și obiceiurile noastre erau comune. Acest serial ne amintește de acea legătură"

Legături profunde

Acest spirit de unitate se extinde dincolo de ecran. Goods reflectă asupra modului în care *Chief of War* ne redefinește subtil înțelegerea Polineziei. „Noi o numim continentul albastru. Apa nu este o barieră, ci o autostradă care ne-a conectat. A fost o vreme când călătoream liber între insule și ne împărtășeam limbile, obiceiurile și poveștile. Acest serial ne amintește de această legătură".

Este o legătură pe care Momoa a simțit-o profund. „Când oamenii vin din toate colțurile lumii în Hawaii, se îndrăgostesc de acest loc pentru că are ceva special – este un cordon ombilical care ne leagă de centrul Pământului", spune el. „Dar mulți oameni nu au nicio idee despre istoria noastră". Cu *Chief of War*, această istorie a primit platforma pe care o merită: una propulsată nu doar de creatorii săi, ci și de generațiile care au venit înainte și de cele care vor veni.

➤ **Janeé Bolden** *este scriitoare independentă. Urmăriți-o pe X @JaneeTMB*

FOTO: NICOLA DOVE/APPLE TV [2]

ȚINTE ÎNALTE Newman a început să folosească OnlyFans ca „platformă pentru independență“ și împărtășește conținut din culise care le arată fanilor „o imagine completă a mea, fără scuze“.

Saltul către control

Săritoarea cu prăjina Alysha Newman se numără printre numeroasele sportive care au apelat la OnlyFans pentru a prelua controlul asupra imaginii lor și a-și atinge obiectivele.

SĂRITOAREA OLIMPICĂ CU PRĂJINA ALYSHA Newman preia controlul asupra carierei sale sportive cu ajutorul OnlyFans, care a devenit un mijloc pentru sportivele profesioniste de a-și găsi vocea, de a-și crea propria marcă personală și de a-și finanța visurile.

Platforma este poate mai cunoscută pentru legăturile sale cu pornografia, dar și-a câștigat reputația de a le oferi creatorilor de conținut posibilitatea de a crea fotografii, videoclipuri și mesaje personalizate, de a interacționa direct cu fanii și de a primi compensații financiare.

„Voiam să am control deplin asupra imaginii mele, a brandului meu și a modului în care interacționez cu fanii. OnlyFans mi-a oferit această autonomie", a declarat pentru *Newsweek* Newman, care a câștigat medalia de bronz la Jocurile Olimpice de vară din 2024 și deține recorduri naționale canadiene și la Jocurile Commonwealth-ului. „De ani de zile, sportivilor, în special femeilor, li s-a spus cum să se prezinte. Voiam să schimb această narațiune și să mi-o însușesc.. Nu este doar o platformă pentru conținut, ci o platformă pentru independență".

Sportivii dau tot ce au mai bun în competiții, dar mulți renunță înainte de a obține succesul pe care l-ar fi putut avea, deoarece nu își permit să continue. Experții au estimat că pregătirea unui sportiv pentru Jocurile Olimpice poate costa aproximativ 100.000 de dolari pe an doar pentru sesiunile de antrenament. De asemenea, antrenamentele sunt consumatoare de timp, ceea ce le limitează opțiunile de angajare.

de **EILEEN FALKENBERG-HULL**

Cei care concurează în sporturile mai populare din lume au adesea mai multă ușurință în a găsi sponsori. Sporturile masculine tind să fie mai bine finanțate, cu drepturi de difuzare și contracte de sponsorizare foarte valoroase, care alimentează ligile și competițiile lor. În plus, un public mai numeros se traduce prin vânzări mai mari de produse.

Deși țări precum Statele Unite au adoptat legi (Titlul IX) care creează condiții legale egale pentru oportunități, realitatea este departe de a fi ideală. Aici intervine OnlyFans. Unele sportive își expun corpul în imagini cu caracter sexual pe platforma digitală, dar altele rămân îmbrăcate. Pentru multe dintre ele, conținutul variază și coexistă cu posibilitatea fanilor de a accesa planurile de antrenament, de a obține informații despre programul de antrenament al sportivului și de a afla despre activitățile caritabile ale acestuia.

Împărtășirea momentelor bune și rele

„Creez o gamă largă de conținut și a fost foarte revigorant să împărtășesc mai mult decât doar săriturile în apă – sau cel puțin mai mult decât doar momentele importante", a declarat pentru *Newsweek* Ellie Smart, sportivă Red Bull specializată în sărituri de pe stânci. „În cariera mea se întâmplă atât de multe lucruri în culise: momente bune și rele, bucurie, eșecuri, agitație. Împărtășirea tuturor acestor lucruri – nu doar a momentelor perfecte – a făcut ca experiența să pară mai reală și, sincer, mai satisfăcătoare".

Newman a spus despre conținutul ei: „Este autentic, plin de încredere și selectat de mine. Împărtășesc momente din

Fotografie de ILICH MEJIA

culise, conținut despre stilul de viață al unui atlet, previzualizări ale antrenamentelor, jurnale de călătorie și, da, conținut glam care evidențiază forța și feminitatea. Este o imagine completă a ceea ce sunt, fără scuze".

Termenii și condițiile platformei oferă creatorilor de conținut mai multă libertate decât rețelele sociale, de exemplu. „Au fost multe motive în spatele deciziei mele de a începe pe OnlyFans. În esență, am fost întotdeauna atrasă de creativitate, de depășirea limitelor și de găsirea de noi modalități de a inova – în special în sportul meu. OnlyFans îmi oferă libertatea de a face asta în propriile mele condiții", a spus Smart.

„Platforme precum TikTok au semnalat și eliminat unele dintre videoclipurile mele cu sărituri pentru așa-numita «nuditate» sau chiar «comportament suicidal», ceea ce nu numai că este frustrant, dar reprezintă și o înțelegere complet greșită a atletismului și a abilității din spatele a ceea ce fac", a continuat ea.

„În același timp, am văzut că sărăturile mele virale sunt distribuite pe paginile marilor rețele sociale, care profită de conținut, în timp ce eu nu primesc nimic în schimb. Nu mi se pare corect. OnlyFans îmi oferă controlul. Pot monetiza conținutul meu dacă aleg să o fac (pagina mea principală este gratuită în prezent) și, mai important, pot posta ce vreau fără să-mi fac griji că va fi eliminat, denaturat sau exploatat în beneficiul altcuiva. Este vorba despre proprietatea creativă, respectul pentru munca mea și faptul că am o platformă care susține cu adevărat direcția în care vreau să merg".

Banii strânși din prezența lor pe platformă le permit să fie mai selective în ceea ce privește alte contracte de sponsorizare și le fac mai puțin dependente de aceste contracte. Această independență schimbă ecuația tradițională de marketing pentru sportivele de sex feminin. „Independența financiară înseamnă putere și m-a ajutat să iau decizii de afaceri mai inteligente și să reinvestesc în obiectivele mele sportive și în brandul personal", a spus Newman.

Controlul imaginii

Lucrul pe propria platformă înseamnă, de asemenea, că sportivele se pot exprima în moduri care sunt autentice și confortabile pentru ele, în condițiile pe care le stabilesc ele.

„Ca sportive, se așteaptă de la noi să fim feminine. Asta înseamnă că nu putem deține propria noastră putere. Încrederea, în orice aspect, este rușinoasă. Dacă știu că voi câștiga, o voi spune", a declarat pentru *Newsweek* Sabrina Stanley, alergătoare profesionistă de ultra-maraton.

„În ceea ce privește încrederea, femeilor li se cere să poarte pantaloni scurți minusculi și sutiene sportive, dar să nu se bazeze prea mult pe această imagine. Industria poate sexualiza corpurile noastre și poate câștiga bani din imaginile noastre, dar dacă sportiva preia puterea și se sexualizează singură, apare o problemă.

Bărbații pot fi mai deschiși, își pot arăta pielea și acest lucru este perceput drept imaginea unui corp atletic, un alergător puternic. Ca femeie, nu consider că este acceptabil să mă prezint în același mod. Cu OnlyFans, pot spune: «Uitați-vă la munca pe care am depus-o. Acesta este corpul meu; sunt mândră și voi câștiga bani din el, nu industria»", a spus ea.

„Pot alege cel mai bun rucsac de alergare, jacheta de ploaie... Apoi pot fi 100% sinceră cu publicul meu despre ce părere am despre echipamentul respectiv".

Dependența de contractele cu sponsorii poate fi dificilă pentru sportivii care performează la cel mai înalt nivel și chiar mai dificilă pentru cei care nu au atins încă apogeul sau se apropie de vârsta de pensionare.

„Dificultățile cu care m-am confruntat sunt accidentările, presiunea de a performa mereu, adesea [simțind] o mare singurătate din cauza faptului că este un sport individual și, în același timp, gestionarea aspectelor precum finanțarea, sponsorizările și faptul că ești în centrul atenției publice. Te simți complet respectat când câștigi și [nu] mai e nimeni lângă tine când nu câștigi", a spus Newman.

Deși sportivii pot considera conținutul OnlyFans ca un mijloc pentru atingerea unui scop, este vorba totuși despre o afacere, creând un brand și lucrând pentru a câștiga adepți. Acest lucru înseamnă că trebuie să ofere conținutul dorit de abonații lor. „Le place dualitatea. Energia olimpică combinată cu frumusețea, îndrăzneala și feminitatea. Într-o zi sunt imagini de la antrenamente, a doua zi sunt momente pe covorul roșu sau chiar întrebări adresate fanilor despre ce îmi stă mai bine. Am învățat să le ofer acel echilibru: performanță și rafinament. Dar întotdeauna pun în prim plan ceea ce pare autentic. Comunitatea mea mă susține pentru că știe că este real", a spus Newman.

În ciuda autenticității, există încă un stigmat în jurul nudității feminine și a conținutului OnlyFans. Și mai este și problema de a le spune celor dragi, prietenilor și potențialilor parteneri romantici că ai un cont. „Prietenii și familia mea m-au susținut în totalitate. Mi-au reamintit că am muncit incredibil de mult pentru a-mi construi o carieră unică și că nu este nimic rău în a recunoaște acest lucru și a crea un spațiu în care să îl împărtășesc în propriile mele condiții", a spus Smart.

FĂCÂND PASUL DECISIV De la stânga la dreapta: Unul dintre motivele pentru care sportiva Smart a decis să creeze o pagină OnlyFans a fost acela de a avea control creativ deplin asupra conținutului său – ea a spus că paginile de social media au profitat de pe urma distribuirii videoclipurilor sale virale cu sărituri, în timp ce ea nu a câștigat nimic; ultramaratonista Stanley a considerat că industria a sexualizat corpurile sportivelor și a câștigat bani din asta, dar a avut o problemă cu faptul că femeile se conformau acestei imagini și preluau controlul asupra ei; Newman a spus că fanii de pe platforma ei digitală apreciază autenticitatea și dualitatea conținutului ei, care include totul, de la imagini din antrenamente, până la momente de pe covorul roșu.

FOTO: RED BULL MEDIA (2); RI GANEY (2); CAMERON SPENCER/GETTY; ANNE-CHRISTINE POUJOULAT/AFP/GETTY

Newman a repetat acest lucru: „Prietenii și familia mea au considerat că este una dintre cele mai inteligente idei pe care le-am avut vreodată. Au recunoscut foarte repede cât de subapreciați și nevăzuți erau sportivii amatori".

Stanley a spus: „Sunt mulți oameni care nu înțeleg pe deplin ce este OnlyFans... Un bărbat care aleargă pe munte fără tricou nu este mai puțin respectat și nici o femeie nu ar trebui să fie". „Îmi maltratez corpul pentru a alerga 100 de mile și nimeni nu mi-a spus niciodată să mă opresc, să-mi tratez corpul cu mai mult respect. Dar dacă arăt puțină nuditate? Ar trebui să-mi respect mai mult corpul? Dacă arătarea fizicului meu eclipsează realizările mele, asta vine de la cineva care nu are idee ce înseamnă să alergi 160 de kilometri – nu am timp pentru asta". Adesea, sportivii sunt sponsorizați de mărci de îmbrăcăminte sportivă. OnlyFans îi eliberează de obligațiile față de aceste companii. „Pot alege cel mai bun rucsac de alergare, jachetă de ploaie, pantofi, bețe... orice. Apoi pot fi 100% sinceră cu publicul meu despre experiența mea cu echipamentul respectiv, fără să mă simt ca un vânzător de ulei de șarpe. Așa aș vrea ca toți sportivii să poată comunica cu publicul lor", a spus Stanley.

Câștigarea încrederii

Pentru unii sportivi, OnlyFans nu le-a schimbat doar capacitatea de a avea succes, ci le-a modificat și viața în moduri mai semnificative. „Unul dintre cele mai surprinzătoare și puternice lucruri care au rezultat din aderarea la OnlyFans a fost încrederea pe care am câștigat-o în mine. Nu mă așteptam la asta, dar m-a făcut să mă simt mai puternică și mai stăpână pe imaginea mea, pe povestea mea și pe viața mea ca niciodată", a spus Smart.

„Acest sentiment de proprietate – asupra corpului meu, a muncii mele și a modului în care mă împărtășesc lumii – a fost cea mai pozitivă și neașteptată schimbare din întreaga mea călătorie".

Slate, Stanley și Newman au conturile lor sportive sponsorizate de OnlyFans ca parte a planului de marketing al companiei.

➤ **Eileen Falkenberg-Hull** *este redactor-șef la* Newsweek. *Îi puteți trimite un e-mail la e.hull@newsweek.com*

FOTO: BOB MCCAFFREY/GETTY (3); COURTESY OF MERCEDES-BENZ; MATT ALEXANDER/PA MEDIA ASSIGNMENTS; JOE HARDING/COURTESY OF GOODWOOD FESTIVAL OF SPEED

SPORTURI AUTO

Raiul pasionaților de mașini

Cele mai rapide și mai scumpe mașini din lume au fost expuse la Festivalul Vitezei de la Goodwood

PESTE 200.000 DE PASIONAȚI de curse auto s-au adunat la Goodwood Estate, în East Sussex, Anglia, în perioada 10-13 iulie, pentru a admira cele mai rapide mașini din lume în acțiune, la Festivalul anual al Vitezei.

Fondat în 1993 de ducele de Richmond la reședința ancestrală a familiei sale, evenimentul, ale cărui bilete de acces s-au epuizat rapid, este cunoscut drept „cea mai mare petrecere motorizată din lume".

Mulțimea a invadat terenul pentru a vedea expozițiile celor mai importanți producători, printre care Porsche, Audi, Aston Martin și Lamborghini. Acesta din urmă a prezentat noul său model de mașină de curse Temerario GT3. Asta în timp ce spectatorii au umplut tribunele pentru a urmări o serie de mașini sport și de curse care au urcat pe celebrul traseu de deal din Goodwood.

Punctele forte pentru mulți au fost mașinile de Formula 1, atât cele noi, cât și cele vechi, conduse de campionii care au câștigat cu ele mai multe curse de Grand Prix din sportul auto. Printre aceștia s-au numărat Alain Prost, Emerson Fittipaldi, Nigel Mansell, Jacques Villeneuve și Mario Andretti, care, la vârsta de 85 de ani, a condus pe circuitul de 1,16 mile faimosul Lotus 79 negru-auriu cu care a câștigat titlul de campion de Formula 1 în 1978.

Mercedes-Benz a avut, fără îndoială, cele mai scumpe perechi de mașini care au participat la cursă, de urcare, cu modelele W 196 R și W 196 S din 1955. Un model 196 R a fost licitat în ianuarie, la Stuttgart, în Germania, pentru 54 de milioane de dolari. Niciun automobil de curse de Grand Prix nu a atins vreodată o sumă mai mare la licitație.

Marcus Breitschwerdt, CEO al Mercedes-Benz Heritage GmbH, a declarat: „Festivalul Goodwood Festival of Speed, legendar și bogat în tradiție, cu atmosfera sa colorată și strălucitoare, este un eveniment obligatoriu pentru pasionații de mașini clasice de peste 30 de ani".

de **PAUL RHODES**

➤ **Paul Rhodes** *este șeful departamentului de reviste al* Newsweek. *Îi puteți trimite un e-mail la p.rhodes@newsweek.com*

FARMECUL VINTAGE Mercedes-Benz W 196 S și W 196 R (sus) au fost printre mașinile care au participat la cursa de coastă. Pentru mulți dintre spectatorii de la Goodwood, unul dintre momentele culminante a fost să vadă campioni de Formula 1, precum Emerson Fittipaldi, Mario Andretti, Jacques Villeneuve (dreapta) și Alain Prost (jos) la volanul unor mașini de F1 vechi și noi.

EMBLEME ALE CURSELOR Sus: Andretti la volanul celebrului Lotus 79 negru-auriu cu care a câștigat titlul de campion de Formula 1 în 1978. Legenda americană a curselor, în vârstă de 85 de ani, a participat la cursa de costă de 1,16 mile de la Goodwood cu acest vehicul. Jos: Mașina de curse Lamborghini Temerario GT3 a debutat la festivalul de patru zile de sporturi cu motor.

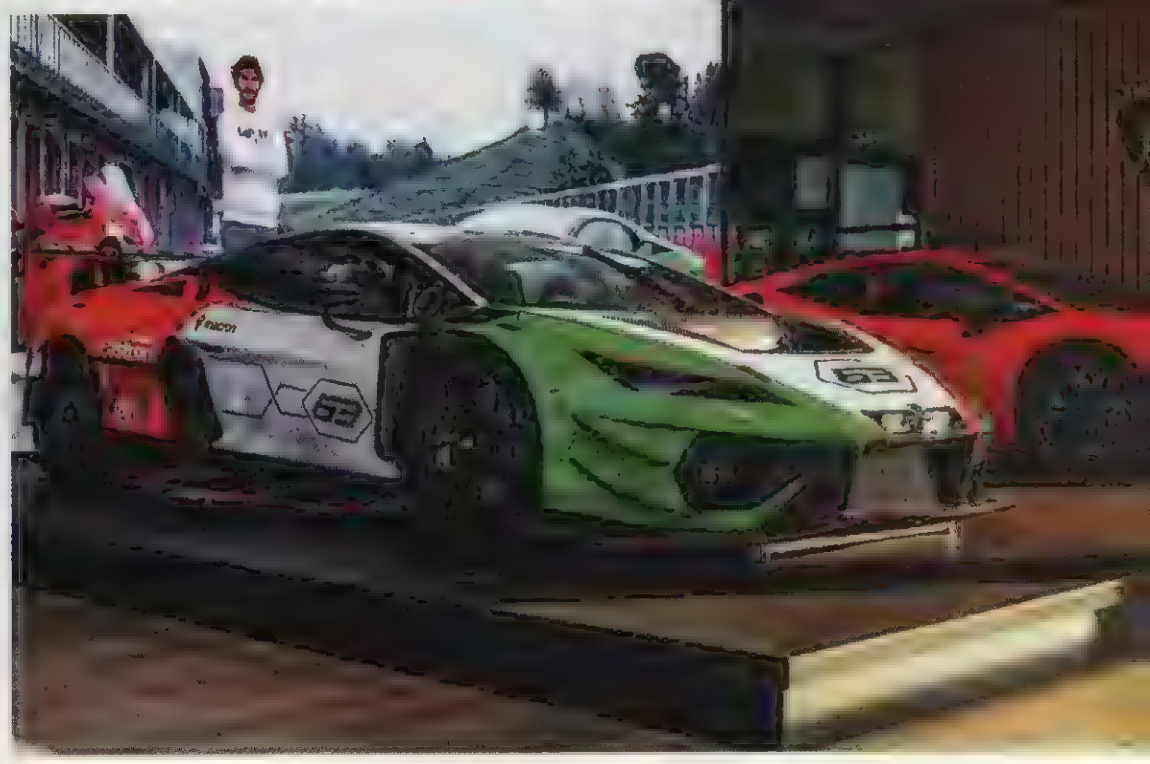

SALONUL IAA MOBILITY MÜNCHEN

Industria auto europeană intră într-o nouă eră, fortată de chinezi și de „ceasul“ UE

Salonul IAA Mobility 2025 de la München, desfășurat în perioada 9-14 septembrie, unul dintre cele mai importante evenimente de profil la nivel global (este urmașul Salonului Auto de la Frankfurt), a arătat că industria auto europeană intră într-o nouă eră. Audi a prezentat, de exemplu, Concept C, un model 100% electric, cu un design ce face legătura între Auto Union Type C din 1936 și liniile viitoarelor modele Audi (TT electric, probabil, primul), BMW a venit cu primul model „Neue Klasse“ 2.0, noul BMW iX3, forțând o paralelă cu „Neue Klasse“ din anii 1960, care a marcat renașterea mărcii după cel de-Al Doilea Război Mondial, Mercedes a dezvăluit GLC with EQ Technolgy, adică SUV-ul premium de clasă medie GLC electric, probabil modelul Mercedes cu cea mai mare miză din ultimii ani, Renault a șocat cu noul Clio, al cărui design iese din orice tipar al mărcii, iar Skoda a surprins cu Vision 0, un break electric ce prefigurează noua Octavia/Superb și viitorul design al întregii sale game.

FORȚAȚI PE DE O PARTE DE ATACUL din toate direcţiile al producătorilor auto din China, care, cu strategii bine puse la punct, tehnologii de ultimă oră, sprijin de la statul chinez și prețuri mai mici, au invadat piața de pe „bătrânul continent“ cu peste 320.000 de mașini doar în primul semestru din 2025, vânzările crescându-le la 91%, până la o cotă de piață de 5,1%, și, pe de alta, de „ceasul“ UE privind interzicerea vânzării de mașini noi care emit CO_2, din 2035, giganții auto europeni încearcă să se adapteze și să răspundă puternic, chiar dacă se află în plină criză. El afirmă de asemenea aproape la unison că foaia de parcurs a Uniunii Europene privind interzicerea vânzării de maşini şi camionete noi cu motoare termice din 2035 este nerealistă. „Este în desfășurare o mare transformare, dar nu suficient de rapidă pentru a atinge obiectivele (...). Reglementările care ni se aplică sunt prea rigide. Credem că trebuie adaptate la realitate (...) Producătorii chinezi nu au obiective foarte rigide și nici o politică unică privind tehnologia, dar reușesc o transformare a consumatorilor într-un timp incredibil de scurt (...). Nu spun că tot ceea ce fac este perfect (...), dar colaborează cu industria și cu piața pentru a se adapta pe parcurs, sunt flexibili (...) Nu există un răspuns simplu, trebuie să facem întregul cadru mai competitiv (...) Există soluții diferite care se pot aplica. Extinderea utilizării și a rolului tehnologiilor hibride sau hibride plug-in este, în mod evident, un pas important“, a declarat, într-o întâlnire cu presa, Sigrid de Vries, directoarea generală a Asociației Europene a Producătorilor de Automobile (ACEA).

Audi Concept C – Primul Audi TT electric e aproape

Constructorul german din Ingolstadt a atras atenţia la IAA München 2025 cu Audi Concept C, un model 100% electric, cu un design ce face legătura între Auto Union Type C din 1936 și liniile viitoarelor modele ale mărcii. Iar cum Porsche a anunțat deja Boxter și Cayman 100% electrice, prima încarnare a prototipului va fi TT-ul pe baterii.

Ghidat de o strategie clară în materie de produse și tehnologie, Audi și-a reînnoit în mod constant portofoliul în ultimii ani. Din 2024, marca a pus în aplicare cea mai cuprinzătoare inițiati-

vă de „refresh“ din istoria sa și, până la sfârșitul anului 2025, marca celor patru inele va lansa peste 20 de modele noi, devenind astfel cea mai „tânără“ marcă din segmentul premium. În 2026, vehicule electrice eficiente și SUV-uri puternice vor extinde și mai mult gama de produse.

„Ne poziționăm în mod robust și flexibil într-un mediu competitiv, cu o gamă diversificată de modele de vehicule electrice, hibride și cu motor cu ardere internă. Cu acest portofoliu larg de produse, putem satisface în cel mai bun mod posibil nevoile individuale ale clienților noștri din toate regiunile“, a declarat Marco Schubert, directorul departamentului de vânzări și marketing al Audi.

BMW pariază pe „Neue Klasse“ 2.0. Primul model, noul iX3

„Neue Klasse“, BMW 1500, modelul lansat de bavarezi în 1961, la Salonul Auto IAA de la Frankfurt, a marcat renașterea mărcii după cel de-Al Doilea Război Mondial și a perioadei de criză care a urmat, perioadă în care BMW s-a salvat de la faliment producând oale și ustensile pentru gătit și „biluța de giugiuleală“ cu trei roți și motor de motocicletă. Adică, Isetta, autovehicul despre care BMW avea să spună că nu este nici automobil, nici motocicletă, ci „motocoupé“.

Acum, după 64 de ani, cum lumea s-a schimbat, ideea de mobilitate se află într-o tranziție costisitoare și periculoasă, producătorii auto fiind în criză profundă din cauza costurilor electrificării forțate de autorități, IAA s-a mutat de la Frankfurt la München și profilul șoferilor s-a modificat, pasionații de condus ajungând, ușor, ușor, pe cale de dispariție, BMW pariază la IAA München 2025 pe „Neue Klasse“ 2.0.

Primul model din noua „Neue Klasse“ este noua generație a SAV-ului (Sports Activity Vehicle), cum le place bavarezilor să numească SUV-urile lor, BMW iX3.

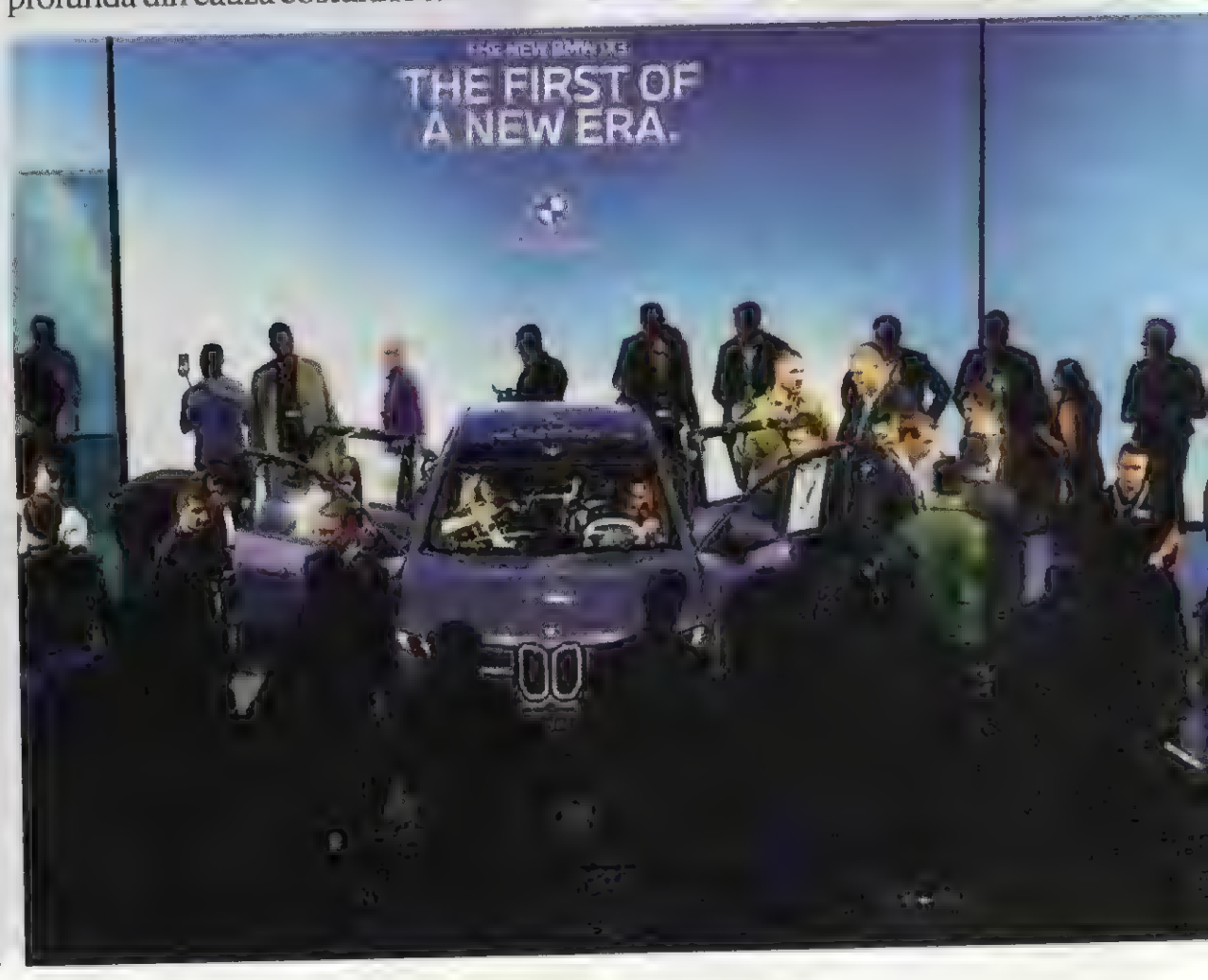

Pe înțelesul tuturor, e vorba despre primul X3 electric. De ce primul X3 electric? Pentru că, dacă până acum versiunea electrică a X3-ului împărțea platforma multi-energie cu versiunile termice, iX3 „Neue Klasse" stă pe o platformă electrică dedicată, cu cifre și performanțe electrice magice.

Concret, prima versiune a lui iX3 „Neue Klasse" ce va intra în producție în această toamnă, în noua fabrică BMW Group din Debrecen (Ungaria), va fi BMW iX3 50 xDrive: 469 CP (aproape cât „vechiul" X3 M) și tracțiune integrală electrică asigurată de un sistem cu două motoare, accelerație 0-100 km/h în 4,9 secunde, arhitectură pe 800 Volți, care permite încărcarea rapidă cu o putere de până la 400 kW, evident la stațiile DC cu o astfel de putere (încărcarea de la 10% la 80% durează astfel 21 minute), baterie de 108,7 kWh și autonomie de până la 805 km (WLTP).

Totodată, prin noua arhitectură electronică și software, inclusiv patru superbrains - computere de înaltă performanță, primul model „Neue Klasse" 2.0 este mai inteligent și mai bine pregătit pentru viitor. Tehnologia „Heart of Joy" de management a dinamicii și a sistemului de propulsie asigură o dinamică și un control de neegalat, potrivit bavarezilor, în timp ce cele mai noi sisteme pentru condusul autonom asigură pentru prima dată o interacțiune simbiotică om-automobil.

„Neue Klasse este cel mai mare proiect de avangardă al nostru și marchează un progres uriaș în ceea ce privește tehnologiile, experiența de condus și designul", a declarat Oliver Zipse, președintele Consiliului de Administrație al BMW AG, la IAA München 2025.

„Practic, totul este nou și totuși este mai BMW ca niciodată. Întreaga noastră gamă de produse va beneficia de inovațiile aduse de Neue Klasse - indiferent de tehnologia sistemului de propulsie utilizată. Ceea ce a început ca o viziune îndrăzneață a devenit acum realitate: BMW iX3 este primul model Neue Klasse care intră în producția de serie. Nu numai că aducem pe șosele următoarea generație a unuia dintre cele mai de succes automobile electrice ale noastre, dar lansăm o nouă eră pentru BMW", a explicat acesta.

Interesant este și prețul lui BMW iX3 50 xDrive, de 65.461 euro, cu TVA, care este foarte apropiat de prețurile entry-level ale noului X3 pe benzină sau diesel (20 xDrive – de la 58.746 euro, 20d xDrive – de la 60.500 euro).

Mercedes GLC with EQ Technology – Grilă iconică, cu 942 de „beculețe", și display de 99 cm, cât televizorul din living

Și Mercedes a arătat la IAA München 2025 că intră într-o nouă eră cu GLC with EQ Technolgy, adică SUV-ul premium de clasă medie GLC electric, adversarul lui BMW iX3, Audi Q6 e-tron, Porsche Macan și Tesla Model Y.

GLC electric reinterpretează high-tech grila iconică Mercedes (standard sunt iluminate conturul și stema, iar opțional se aprinde toată grila. Are 942 de puncte luminate din policarbonat cu grafică animate) și dă tonul noii linii de design a viitoarei game electrice a mărcii.

Noul model are arhitectură electrică pe 800 Volți, iar gama GLC with EQ Technology debutează cu versiunea Mercedes GLC 400 4Matic: două motoare și 469 CP, baterie de 94 kWh, putere de încărcare de 400 kW și autonomie de 735 km (WLTP).

Opțional, GLC electric poate fi dotat cu o planșă de bord MBUX Hyperscreen

ce integrează un display cu o diagonală de 99,3 cm... Cât televizorul din living.

A 6-a generație Renault Clio – Design „șoc"

Renault își asigură spatele în noua eră a mobilității cu a 6-a generație Clio, bestseller-ul său (aproape 17 milioane de unități vândute în 120 de țări de pe glob), țintind publicul care încă nu vrea să încarce bateria. I-a creionat un design „șocant", agresiv și expresiv, complet diferit de orice alt model actual al său, adresat, într-un fel, clar, clienților „old-school" care au apucat să conducă un Clio RS.

Iar, sub capotă, i-a pus doar motoare termice. Entry-level-ul este un motorul TCe 115 de 1.2 litri, în trei cilindri, de 115 CP (cutia manuală sau automata, EDC). Urmează Eco-G 120, adică același motor pe benzină dar care merge și pe GPL și dezvoltă 120 CP, și E-Tech 160,.un sistem hybrid bazat pe un motor pe benzină de 1.8 litri, două motoare electrice și o baterie de 1.4 kWh, care dezvoltă în total 160 CP. Și, cum speranța moare ultima, poate va fi loc și de un nou Clio RS, fie el și electrificat.

Skoda Vision O – Proiecția noilor linii ale bestseller-ului Octavia

Constructorul ceh a surprins la IAA München 2025 cu Vision O, un concept de break de familie 100% electric ce prefigurează noua generație a îndrăgitului model Octavia. Apoi, noul design futurist va ajunge și la Superb.

Noul limbaj de design al Skoda, denumit „Modern Solid", pune accent pe sustenabilitate, tehnologie avansată și o abordare centrată pe client. Dezvoltat „de la interior spre exterior", Vision O combină un design minimalist cu funcționalitate maximă, oferind peste 650 de litri de spațiu pentru bagaje, tehnologii autonome de conducere și un asistent AI integrat.

Reunificarea Germaniei de Est cu Germania de Vest

3 OCTOMBRIE 1990. REUNIFICAREA GERMANIEI, LA 3 OCTOMBRIE 1990, este una dintre cele mai importante etape ale istoriei europene de după 1945, circumstanţele premergătoare acestui eveniment istoric neputând fi limitate doar la perioada cuprinsă între noiembrie 1989 şi octombrie 1990, adică la perioada dintre căderea Zidului Berlinului şi actul reunificării germane.

Rolul lui Helmuth Kohl, cancelarul vest-german (1982-1990), a fost decisiv. În iunie 1989, când Mihail şi Raisa Gorbaciov au vizitat Germania de Vest, Helmuth Kohl i-a promis liderului sovietic să-l ajute economic în caz de urgenţă iar, la sfârşitul lui octombrie, începutul lui noiembrie, se arată favorabil acordării unor credite de urgenţă. În contrapartidă, Helmuth Kohl putea spera cel puţin la o oarecare liberalizare a circulaţiei persoanelor între cele două Germanii.

În august şi septembrie 1989, zeci de mii de est-germani care încercau să treacă în RFG încep să aglomereze ambasadele Germaniei de Vest din Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia. La 10 septembrie 1989, începe exodul, odată ce Ungaria acceptă să deschidă graniţele pentru cetăţenii est-germani; la 30 septembrie 1989, RDG şi RFG cad de acord ca refugiaţii aflaţi în ambasadele de la Praga şi Varşovia să primească permisiunea de a pleca în Vest. Peste 45.000 de est-germani ajung în Germania de Vest până la începutul lunii octombrie.

La 7 octombrie 1989, la 40 de ani de la crearea Republicii Democrate Germane, au avut loc numeroase demonstraţii. În acest context, Honecker a demisionat şi, la 7 noiembrie, întregul Birou Politic SED i-a urmat exemplul. La 9 noiembrie, graniţa dintre Republica Federală Germania şi Republica Democrată Germană a fost deschisă tuturor, fără formalităţi necesare. La Berlin, mulţimi de oameni au început să demoleze Zidul Berlinului.

AUGUST - SEPTEMBRIE 2025

Descoperirea planetei Neptun

23 septembrie 1846. Este descoperită planeta Neptun de către astronomul francez Urbain Jean Joseph Le Verrier şi astronomul britanic John Couch Adams; descoperirea e confirmată de astronomul german Johann Gottfried Galle.

Prima competiţie sportivă internaţională din România

26 septembrie 1874. Acum 150 de ani, într-o zi de 26 septembrie, a avut loc, la Bucureşti, prima competiţie internaţională înregistrată în analele sportului românesc: o competiţie de tir, în care s-au întrecut români dar au participat şi membri ai Societăţii de Tir din Ungaria. La acea vreme, în România, tirul sportiv era sportul cu care românii se îndeletniceau în cadru organizat, într-un mod oficial. Astfel, în mod firesc, una dintre primele competiţii internaţionale din domeniul sportului organizate la noi în ţară a fost cea de tir.

Prima extracţie de dinţi cu anestezie

30 septembrie 1846. Prima extracţie de dinţi fără durere, sub narcotic, a fost efectuată de William Thomas Green Morton pe pacientul sau Eben Frost.

Primul hit Beatles

5 octombrie 1962. A fost lansat primul single Beatles, „Love Me Do". Melodia a ajuns pe locul 17 în topuri, ceea ce era o performanţă pentru o formaţie nouă. Pe „eticheta roşie" Parlophone, acesta conţinea înregistrarea făcută de Beatles la 4 septembrie 1962, cu Ringo Starr la tobe.

Cel mai puternic cutremur din Ţara Românească

14 octombrie 1802. A avut loc cel mai puternic cutremur din istoria României, de până acum. Se estimează că seismul a avut între 7,9 şi 8,2 grade pe scara Richter şi a fost resimţit şi în Moscova, Sankt Petersburg, Insula Creta şi Marea Egee.

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

Newsweek ROMÂNIA

ABONEAZĂ-TE!

Online, cu cardul, pe www.newsweek.ro/abonamente	Prin ORDIN DE PLATĂ în contul S.C. NEWS INTERNATIONAL S.A., J40/2003/2018, CUI: RO38847674, cont RO54RNCB0088157672210001, deschis la BCR Sucursala Calea Moșilor	La toate oficiile poștale	La firmele de abonamente: ➤ Manpres Distribution București ➤ Calliope S.R.L. Ploiești ➤ Cuget Liber S.A. Constanța

Pentru informații și reclamații abonamente: abonamente@newsweek.ro

Pentru abonamentele plătite cu ordin de plată trebuie să ne trimiteți datele necesare livrării revistei (nume, prenume, adresa completă, numărul de telefon, adresa de e-mail), împreună cu copia dovezii de plată la S.C. NEWS INTERNATIONAL S.A., București, B-dul Mărăști nr. 65-67, Pavilion G3, Complex Romexpo, Intrarea B, sector 1 sau prin e-mail la: abonamente@newsweek.ro.

Plata se va efectua până la data de 25 a lunii în curs pentru ca livrarea abonamentului să înceapă de la data de 1 a lunii următoare.
Dacă plata se efectuează după data de 25, data de început a abonamentului se decalează cu o lună.

Abonament PRINT+DIGITAL*	Abonament PRINT*	Abonament DIGITAL*
3 luni: 125 lei	3 luni: 73 lei	1 lună: 21 lei
6 luni: 234 lei	6 luni: 141 lei	3 luni: 57 lei
12 luni: 450 lei	12 luni: 275 lei	6 luni: 105 lei
		12 luni: 200 lei

Revista *Newsweek România* apare lunar.

**Prețurile includ TVA 11%*

Revista *Newsweek România* este distribuită în toată țara, la chioșcurile de presă, în magazinele de presă Inmedio, Relay și Tabac Xpress. Prețurile afișate sunt valabile pentru livrarea revistei pe teritoriul României. Pentru livrarea în străinătate se adaugă taxe poștale, în funcție de zonă.
Detalii: abonamente@newsweek.ro

DACĂ NU GĂSIȚI REVISTA ÎN ORAȘUL DUMNEAVOASTRĂ
vă rugăm să ne comunicați la abonamente@newsweek.ro

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A ROMÂNIEI

DEDICARE / AFACERI / PROFESIONALISM

ÎMPREUNĂ
PENTRU AFACEREA TA

Camera de Comerț și Industrie a României
Bd. Octavian Goga nr. 2, Sector 3, București, 030982, România
Tel: 021 319 01 01 / Fax: 021 319 00 92
e-mail: ccir@ccir.ro
www.ccir.ro

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025